

A. GIEDRIUS

UŽBURTI
KELIAI

A. GIEDRIUS

UŽBURTI KELIAI

IMMACULATA

1961

Dailininkė — Vl. Stančikaitė

Immaculata Press

Putnam, Connecticut

UŽBURTI
KELIAI

TURINYS

	Pusl.
I. Senelė ir Onytė	9
II. Zitutė ir vilkas	15
III. Gintukas ir Laimutė	25
IV. Varlė Kvarklė	66
V. Silpnutis ir Vyliukas	92
VI. Gailutė	114
VII. Nuostabus žiedas	135
VIII. Kas atsitiko Verbų nakti	158
IX. Velykų Bobutė ir raganius	168
X. Vyturėlio dalelė	175
XI. Milžinas Grabožius	191

Senelė ir Onytė

Gyveno senelė ir maža Onytė.

Vieną kartą senelė siuntė Onytę vandens atnešti. Onytė nepaklausė, ir senelė ją pabarė. Onytė supuko ir išėjo į sodą, atsisėdo po medžiu ir pradėjo ant senelės murmesti. Tuo tarpu sodas émė ir pavirto tankia gilia.

Onytė apsižvalgė aplinkui — nei namų, nei žmonių, tik medžiai ir medžiai: dideli, stori, placiai iškerojė, tankiai sugožė. Nusigando mergaitė ir pradėjo verkti.

Štai ateina toks rainas katinėlis ir sako:
— Ko tu verki, Onyte?

— Aš nerandu savo namų, — sako mergaitė. — Kur aš dabar pasidėsiu?

— Cit, neverk, Onele, — sako katinėlis. — Eiva, aš tave parvesiu namo.

Onytė nusiramino, paglostė katinėli ir nuėjo drauge su juo.

Eina juodu, eina, o vis giria ir giria. Nei galo, nei krašto. Onytė vėl nerimsta, vėl ima verkti:

— Katinéli, katinéli, ar dar toli sodas, ar tuo-jau namo pareisiva?

— Neverk, Onyte, nusiramink, — maldo ją katinėlis. — Patylomis kalbék, kad žvėrys neišgirstų.

O lapé snapė jau ir čia. Atbėgo ir sako:

— Sveikas gyvas, katinéli rainasis!

— Sveika linksma, lapute snapute!

— Kur tą mergaitę vedies? — klausia lapé. — Atiduok ją man. Pas mane kadugyne zuikelius ganys, kurapkéles saugos, saldžias uogeles rankios.

Gražiai kalbėjo lapé, meilūs buvo jos žodeliai, bet katinėlis nepatikėjo.

— Ne, — sako, — neduosiu Onytės. Ji nori na-mo pas senelę.

— O ko ji čia po girią vaikščioja, man paukštelius baido! — sušuko lapé, griebė mergaitę už ran-kutės ir noréjo nusivesti. Bet katinėlis papurkšt! pro ūsus supuršké — lapé išsigando ir nubėgo.

Eina juodu, eina, o vis giria ir giria. Onytė vėl nerimsta, vėl ima verkti:

— Katinéli, katinéli, ar dar toli sodas, ar tuo-jau namo pareisiva?

— Neverk, Onyte, nusiramink, — maldo ją katinėlis. — Patylomis kalbék, kad žvėrys neišgirstų.

O vilkis pilkis jau ir čia. Atbégo ir sako:

— Sveikas gyvas, katinéli rainasis!

— Sveikas drūtas, vilki pilki!

— Kur tą mergaitę vedies? Atiduok ją man.

Pas mane eglyne per naktį budės, man kaukti padės, kad visi briedžiai ir visos stirnos iš baimės drebėtų ir nepabégtų.

Šiurkščiai kalbėjo vilkas, baugūs buvo jo žodžiai, dėl to katinėlis tuoju pasišiaušė.

— Ne! — sako. — Neduosiu Onytės! Lydžiu ją namo pas senelę.

— O ko ji čia po girią vaikščioja ir garsiai ūkčioja, man žvéris baido! — suriko vilkas ir pripuo-läss norėjo pagriebti Onytę. Bet katinėlis papurkšt! pro ūsus supurškė — vilkas išsigando ir nubėgo.

Eina juodu, eina, o vis giria ir giria. Onytė vėl nerimsta, vėl graudžiai verkia, verkdama katinėlio klausia, ar dar toli sodas, ar tuoju namo pareisią.

— Neverk, Onyte, nusiramink, — maldo ją katinėlis. — Patylomis kalbék, kad žvėrys neišgirstų.

O lokys gaurys jau ir čia. Atbégo ir sako:

— Sveikas gyvas, katinéli rainasis!

— Sveikas drūtas, loky gaury!

— Kur tą mergaitę vedies? Atiduok ją man.

Pas mane liepyne biteles kopinės, man saldžiai bemiégant, auseles krapštinės, diemedžio šakele mueseles baidys. Aš ją labai mylēsiu, gražiai užlaikysiu: gelsvais riešutėliais su medium valgydinsiu; saldžiu

pieneliu, ryto rasele girdysiu; žalios samanėlės dra-
buželiais puošiu; paparčio žiedeliais galvelę dabin-
siu.

Gražiai kalbėjo lokys, meiliais žodeliais viliojo,
bet katinėlis nepatikėjo.

— Ne, — sako. — Neduosiu Onytės. Ji nori na-
mo pas senelę.

Supyko lokys gaurys ir sako:

— O ko ji čia po girią vaikščioja! Ko verkia, ko
žliumbia! Taip saldžiai miegojau, taip gražiai sap-
navau, o ji émė ir išbudino!

Puolė lokys artyn ir noréjo pagriebti Onytę.
Bet katinėlis papurkšt! pro ūsus supurškė — lokys
išsigando ir nubégo.

Ir vél juodu eina. Eina, eina, o vis giria ir giria.
Onytė jau nebeverkia, nekukčioja, tik taip ašarėles
šluostosi ir patylomis šnibžda, katinėlio klausia:

— Katinéli rainasis, tu mano gerasis, ar tuoju
sodas bus, ar veikiai namo pareisiva?

Katinėlis ramina ją ir sako:

— Tuoju, Onyte, tuoju, mažyte. Tuoju so-
das bus, tuoju namo pareisiva.

Éjo juodu, éjo, ir katinėlis sustojo. Sustojęs ap-
sidairé, apsidairęs sukniaukę, ir giria sodu pavirto.

Sode senelė Onytės jieškojo, jieškodama šaukė:

— Onyte, Onyte, kur tu?

Onytė linksma nubégo pas senelę ir sako:

— Senele, štai aš!

Senelė džiaugési, ir Onytė džiaugési. O kur ka-
tinėlis?

Katinėlio nebebuvo: prapuolė giria, prapuolė ir katinėlis. Tik sodas baltais žiedais lingavo, žieduose bitelės linksmai dūzgė, šakose paukšteliai gražiai giedojo. Onytė su senele, takeliu eidamos, meiliai kalbėjo.

Zitutė ir vilkas

Pagiryje, paupyje, ant kalniuko prie keliuko, gyveno našlė. Ji turėjo mažą dukrelę, vardu Zitutę.

Našlė kas metai antrąją Velykų dieną vesdavosi mergaitę pas senelę, kuri gyveno prie to paties keliuko, kitame gale giriros.

Bet vieną sykį našlė negalėjo paeiti: buvo pasidūrusi koją. O eiti reikėjo: kaipgi būtų palikusi nelankytą senelę!

Zitutė pagalvojo ir sako:

— Mamute, jau šįmet aš viena nueisiu pas senelę.

Gerai. Motina paėmė pintinę, įdėjo paties geriausio pyrago, pačių gražiausių velykaičių ir sako:

— Eik ir nunešk senelei. Laimingos kelionės, mano dukryte!

Paglostė mergaitei plaukelius ir šlubuodama išleido pro duris.

Kieme Zitutė pasišaukė šunytį Ausiuką ir pasakė jam:

— Eiva, šunyti. Man bus drąsiau pakeliui, o tau — sotu pas senelę.

Šunyčiui — kad tik eiti! Jis visas tuoju sukirbėjo iš džiaugsmo ir atsistojo šalia mergaitės.

O mama dar perspėjo:

— Zitute, niekur daugiau neik, tik tai pas senelep. Ypač neik į girią. Girios tankumyne yra vilkas nasrininkas...

— Gerai, mama, — atsakė mergaitė. — Aš eisiu tiesiai pas senelę.

Ir nuėjo su Ausiuku.

Buvo ką tik popiet. O senelė nelabai toli: kad ir maži žingsniukai, kaip mamos sprindukai, per valandą juodu nueis.

Bet, gera galą paėjusi, mergaitė įsigeidė pasiskinti gėlių. Girios pakraštyje pamatė ir neiškentė. O toliau gėlytės buvo dar gražesnės.

Šunytis urkštė, cypė — niekaip nenorėjo eiti tolyn į girią, bet Zitutė jam pasakė:

— Palauk, Ausiuk. Ar tu nežinai, kaip senelė mėgsta gėles? Dar pluošteli paskinsiu, ir eisiva.

O vilkas nasrininkas jau ir čia! Didelis kaip ku-

melys, uodegą vizgina, dantimis skalina ir laižosi, o akys kaip dvi žarijos žiba.

Šunytis susitraukė prie mergaitės kojų ir drebė. O Zitutė žiūri į tą baisuolį ir nežino, ką daryti.

— Kas čia mano gėles skina? — prašneko vilkas storu balsu.

— Aš esu Zitutė, — pasisakė mergaitė. — Einu pas senelę. Ir gėlių jai priskyniau. O čia mano šunytis Ausiukas.

— Gerai, — sako vilkas. — O ką man atnešei, kad atėjai į mano girią?

— Nieko, — atsakė mergaitė. — Aš nežinojau... Aš éjau pas senelę...

— Sičia aš gyvenu, ne senelė! — suriko vilkas.

— Dabar atiduok man šunytį!

— Ne, ne! — atsisakė mergaitė. — Šunyčio neduosiu. Te imk pyragą, kurį noréjau senelei nunešti. Vilkas lapt prarijo pyragą ir vėl žiūri.

— Permažai, — sako. — Siandien ir man Velykos.

Zitutė švyst, švyst numetė jam ir velykaičius... dailius gražius velykaičius.

— Te, — sako, — valgyk. Senelė džiaugsis, kad aš jai gėlių nunešiu, ir kad šunytis sveikas išliks.

Vilkas vapt, vapt prarijo velykaičius ir vėl žiūri.

— Dar permažai, — sako jis. — Aš neturiu mamaos nei pačios, niekas man pyragų neprikekė, niekas velykaičių neprivirė, neprimargino. Atiduok šunytį!

— Ne, ne! — šaukė mergaitė. — Šunyčio neduosiu. Kaip aš būsiu be šunyčio!

Bet vilkas nepaklausė ir griebė šunytį. O šunytis vilkui — už snukio. Čyrkšt kraujas ir pasipylė! Vilkas sustaugė sustaugė — visa giria suskambėjo.

Ir dabar jis baisiai perpyko. O perpykės kad šoks ant šunycio, kad tvers!.. Ir prario!

Zitutė visa sudrebėjo ir émė verkti. Bet kas iš to? Nusišluostė vieną akutę, nusišluostė kitą — ašaros dar byra.

O vilkas apsilaižė, atsitūpė ir žiūri. Paskui sako:

— Šiek tiek užkandau. Bet per Velykas reiktu daugiau...

Ir, viena akia mirktelejės, liežuviu per žaptus brūkštelių, smailiai pasižiūrėjo į Zitutę.

Dabar Zitutė suprato, kad tas besotis nori ir ja praryti.

— Ką aš tau padariau, kad tu mane kankini! — verkė mergaitė, šluostydamosi abi akutes.

O vilkas sako:

— Tavo šunytis man nosi pradréskė!

— O kam tu norėjai mano šunycio! — gynësi mergaitė.

— Ne aš norėjau, mano pilvas norėjo! — suriko begëdis vilkas, kapt nutvérė Zitutę ir — prario. Tiktais pintinélė su gélémis pasiliko.

Dabar vilkas nasrininkas sotus nubėgo į savo tankumyną ir atsigulė. Atsigulės užmigo ir nė krust — taip jam patiko.

O senelė laukia, laukia — nesulaukia Zitutės. Ji žino, kad mergaitė su mama tuoju popiet turi ateiti, bet neateina. Jau saulė seniai iš pietų iškry-

po, nepertoliausia ir vakaras, o juodviejų — nei mama, nei Zitutės!

— Ne, jau čia kas nors negerai! — tarė sau senelę, pasiémė lazdutę, užsklendė duris ir išėjo.

Zitutės mama taip pat nerimo. Tuo laiku Zitutė, senelės palydėta, jau būtų turėjusi namo grižti. O kur dabar? ..

Našlė užsigobė išeiginę skarelę, pasiémė lazdą ir išėjo pasiramsčiuodama.

Eina, eina, ir iš tolo jau pamatė senelę. Bet tik-tai vieną! Suéjo abi į daiktą ir žiūri į viena kitą susirūpinusios.

— Kur mano mergaitė? — suriko Zitutės mama.

O senelė tiktai sklystelėjo rankomis, ir tiek. Paskui sako:

— Aš pirmai girdėjau vilką staugiant...

Juodvi persigandusios subėgo į girią ir émė jieškoti. Jieškojo, jieškojo ir rado pintinélę su gélémis, o ties pintinéle — kraujo. Bet tai buvo vilko kraujas, kai Ausiukas jam į nosį įdréskė. O juodvi manė, kad — Zitutės...

— Pražuovo mano vaikelis, pražuovo! — raudojo Zitutės mama.

O senelė paklausė:

— Ar tu pamokei mergaitę, kad neitų į girią?

— Pamokiau, pamokiau, — tvirtino našlė.

— Ai, ai! — dejavo senelė. — Tai ji norėjo man gélių atnešti ... Békiva vyrų šauktis — jieškosime vilko.

Nubėgo į kaimą, susišaukė vyrus ir sako:

— Gelbékite: mergaitė dingo! Vilkas girioje...

Vyrai tuoju sujudo ir émè tartis. Vieni sako:

— Pašaukime medžiotojus — nušaus vilką.

— Ne, ne! — sušuko našlė ir senelė. — Medžiotojo kulka ir mergaitę gali perverti!

— Kur žvejai su tinklais? — taré kiti. — Užspęstų vilką ir pagautų.

Tuoju pašaukė žvejus, paémé pačius stipriausius tinklus, ir dideliu būriu vyrai išėjo į girią. Moterys iš tolo sekė.

Girioje vienas senas medžiotojas taré:

— Kai vilkas sotus, tai guli ir miega. Aš numanau, kur jo guolis. Eime ir apsupsime.

Žvejai, papratę žuvis gaudyti, atsargiai prityokino prie vilko guolio ir užtraukė tris eiles tinklų. Dabar tiktais reikėjo, kad vilkas pasibustų, imtų bėgti ir įsipainiotų į tinklą.

— Užia vilką nasrininką! Užia! — émè šaukti vyrai.

O vilkas sapnuoja, kad jam Zitutė sako: "Kam tu norėjai mano šunycio!" Vilkas juokiasi per sapanus ir sako: "Dabar aš judu abudu turiu..."

Vyrai vél šaukia:

— Užia vilką nasrininką! Užia!

Vilkas dar sapnuoja. Bet dabar jam rodosi, kad Ausiukas įkando jam į pačią širdį.

O vyrai vél šaukia:

— Užia vilką nasrininką! Užia!

Dabar vilkas pasibudo, atsimerkė, pasiklausė ir suprato ...

— A-ūūū! — sustaugė jis iš visos gerklės ir šoko bėgti.

Su pilnu pilvu, o dar iš miego pasibudusiam, sunku jam buvo susimesti. Bet vistiek per pirmąjį tinklą šoko ir peršoko. Per antrąjį tinklą šoko ir taip pat peršoko. Per trečiąjį tinklą šoko ir negalėjo. Ljoste lindo ir įkliuvo. Emė spardytis ir susipainiojo. Žvejai prišokę dar labiau sukuduliavo, ir vilkas nasrininkas — né au.

Dabar vyriausiasis žvejys išsitraukė aštrų peili, su kuriuo didžiausias žuvis skrosdavo, purkšt perpjovė vilkui pilvą ir ištraukė — Zitutę, šunytį Ausiuką ir velykaičius.

Zitutė jau buvo pritroškusi vilko viduriuose, bet, gavusi gryno oro, tuoju atsigavo ir nusišypsojo, o šunytis pradėjo šokinėti. Kiek čia buvo visiems džiaugsmo! O labiausiai — Zitutės mamai ir senelei.

Tik štai vėl visi sužiūro į vilką nasrininką su perskrostu pilvu. Jis emė krutėt, krutėt, paskui tik-tai kailis švyst į šalis, ir — išniro didelis juodas paukštis. Tas paukštis pakilo į medžių viršunes ir pranyko.

Visi valandėlę žiūrėjo į neregėtą daiktą. Paskui senasis medžiotojas tarė:

— Tas vilkas buvo užkeiktas.

— Tuščia jo to vilko ir to paukščio! — tarė Zitutės mama. — Kai radom ko jieškojė, nustosim raudoję. Eime, vyreliai ir moterėlės, į mano pirkią.

Į tą žodį visi vyrai ir visos moterys nuéjo pas našlę. Ten valgė, gérė, dainavo, kalbėjo ir visokius atsitikimus minėjo, kol tik atėjo naktis. Kai atėjo naktis, visi smagūs išsiskirstė namo.

O vilko nasrininko tik kailis teliko. Vyrai norėjo atiduoti jį Zitutės mamai, bet Zitutė nenorėjo jo matyti, tai teko jis vienam žvejui — kuris vilkui pilvą prarėžė. Jeigu jo kandys nesuėdė, tai tas kailis ir dabar tebéra.

Gintukas ir Laimutė

Gyveno broliukas ir sesutė. Broliukas buvo vardu Gintukas, o sesutė — Laimutė. Ir naturėjo juodu nei tėtės, nei mamos, tiktais vieną senelę.

Senelė savo vaikaičius labai mylėjo, bet juodu senelę — nelabai. Mat, juodu nenorėjo mokytis, o senelė liepė. Ypač Laimutė nemėgo skaičiavimo, o Gintukas — rašymo, dėl to vienas nemokėjo gerai skaičiuoti, o kitas — rašyti.

— Vaikai, reikia mokytis! — kalbėjo senelė. — Be mokslo — kaip be akių!

— Nenoriu! — spryrėsi Gintukas.

— Ir aš nenoriu! — pritarė Laimutė.

O vieną sykį juodu suėjo į daiktą ir tariasi:

— Ką ji čia mudviem tą mokslą prikaišioja!
Imkiva ir pabékiva nuo jos!

— Gerai, pabékiva!

Sutarė, apsitaisė ir išėjo, kai senelė nematė.

Tiktai į kurį kraštą juodviem eiti? Dairosi ir nežino. Paskui pasinašino į vieną kraštą ir nuėjo.

Eina, eina per laukus, per pievas ir prieina upę.
Ta upę plati, gili, dugno nematyti — neperbris.
Plaukti nei vienas, nei kitas nemoka. O kad ir mo-
kėtų, tai kaip drabužius persineštų?

Pasistaipė, pasidairė, paskui pasinašino pavan-
deniui ir eina pakrančiais. Ogi žiūri — valtis.

— Tai gerai! — apsidžiaugė Laimutė. — Dabar
mudu galésiva persikelti į kitą pusę!

Bėga prie valties ir lipa.

— Uhū! Palauk! — sušuko kažinkas iš už kark-
lyno.

Pasirodė toks senukas su meškere ir klausia:

— Iš aną pusę norita?

— Taip.

— Gerai. Bet veltui ne.

— O mudu pinigų neturiva! — sako Gintukas.

— Tai visai ne bėda, — ramina senukas. — Čia
pinigų nė nereikia. Už pinigus visai nekeliu. Štai
duosiu po meškerę — pameškeriosita man žuvies.
Daug nereikia, o žuvis gerai kimba, tai tuoju ir
pagausita. Bet pirma duosiu skaiciavimo uždavinį.

Laimutei ir kojos nutirpo, kai pasakė — užda-
vinį.

— Kokį gausita atsakymą, — sako senukas,
po tiek žuvelių sumeškeriosita. Štaigi, klausykitos:

“Susirinko toks kačių koncertas. Susitūpusios tupėjo trys katės ir kniaukė. Kiekviena katė kniaukė prieš dvi kitas kates. Kiek tame koncernte kniaukė kačių?”

— Dabar stokitos toliau nuo vienas kito, nusukita į priešingas puses ir spręskita. Atsakymą pasakysita man į ausj.

Laimutė apsidžiaugė, kad visai nesunkus uždavinys, suskaitė tas kates ir tuojuo šnibžda seneliui į ausj:

— Devynios katės.

Senelis sako:

— Te meškerę, eik ir sugauk savo dalį.

Laimutė paėmė meškerę ir patenkinta nuėjo į nurodytą vietą. Į Gintuką tik šnaira akia tepažvelgė. Ji žino, kad jis tikriausiai tokį menkutį uždavinielį išspręs.

Valandėlei praėjus, Gintukas šnibžda seneliui į ausj:

— Trys katės.

Senelis padavė jam meškerę ir sako:

— Eik ir sugauk man savo dalį.

Pastatė vaikus toliau nuo vienas kito, kad nesusimatyty, pats su trečia meškere atsistojos tarpe ir meškerioja.

Gintukui, visai neilgai trukus, po viena kitos užkibo trys žuveles, sumetė jas į senelio kubiliuką, ir viskas. Laukia Laimutės.

Tuojuo ir Laimutė ištraukė tris žuveles, sumetė seneliui į kitą kubiliuką ir daugiau laukia. Laukia, laukia — nekimba! Meta valą skersai, meta įstri-

žai — kaip nieko, taip nieko. Jau kada ji tupi ant kranto, Gintukui ir laukti nusibodo, o žuvelės jai nekimba, ir gana. Plaukioja aplink meškerę, patamppo apdiegą, švyst uodegytėmis ir nuneria sau. O Laimutė vis laukia. Žuvytės vėl visu būriu atplaukia, ligi pat kranto prieina. Laimutė įmaniusi tvertų kurių už uodegos ir įmestų seneliui į kubiliuką, bet jos tiktais švyst pro šalį ir plaukia sau tollyn. Laimutė net pradėjo verkti — toks apmaudas ją paémė.

Pagailo Gintukui sesutės, ir nedrāsiai prisiartino prie jos.

- Ar daug dar trūksta žuvelių?
- Šešių, — verkdama atsakė mergaitė.

Gintukas nusigando.

— O kiek jau sumeškeriojai? — paklausė jis susirūpinęs.

- Tris, — atsakė Laimutė.

Gintukui padavė į pėdas. O gal jis negerai ta uždavinį išsprendė? Paklaustų senelio, bet bijo.

O senelis tyčia tyli. Tesižinai, tepagalvoja! Bet paskui ir jam pagailo mergaitės.

- Ko tu verki, mažyte? — paklausė jis.
- Man žuvelės nekimba.
- O kiek jau sumeškeriojai žuvelių?
- Tris.
- Vai!.. — nusistebėjo senelis. — Tai tavo uždaviny, mergyte, negerai buvo išsprėstas. Kai daugiau nekimba, tai ir nereikia. Tokios jau mano žuvelės. Padék meškerę — nieko nebus, daugiau nepagausi. Ir į aną pusę upės negalėsi... Gintuką perkelsiu, o tave ne.

Laimutė dar labiau pradėjo verkti.

— Cit, neverk, mažytle, — ramino ją senelis. — Čia niekas kitas nekaltas, ir aš negaliu kitaip daryti. O jeigu tiktais pabandyčiau kelti tave per upę, tai tuojuo pakiltų didelės bangos ir prilietu valti, o gal ir apverstu. Jei nori, lipk — pabandysim.

— Ne, ne! — atsisakė mergaitė. — Nenoriu.

Gintukui pagailo sesutės, ir sako seneliui:

— Seneli, nė aš nesikelsiu. Negaliu palikti savo sesutės.

Senelis buvo labai patenkintas, kad broliukas taip myli savo sesutę, ir pasakė:

— Patariu judviem grįžti namo. Kitą sykį gal geriau pasiseks, kai ateisita.

Vaikai pasižiūrėjo į senelį, paskui į vienas kitą, ir sako Gintukas:

— Ne. Mudu negaliva grįžti namo. Sudieu, seneli.

— Sudieu, — atsakė senelis. — Linkiu judviem ko laimingiausios kelionės.

Juodu padékojo seneliui ir nuėjo toliau paupiu.

Eina, eina, žiūri — lieptas per upę.

— A, tai bus gerai! — džiaugiasi Laimutė ir jau tekina bėga prie liepto.

Bet kaip tik ji ant to liepto užėjo, tai lieptas tuojuo pradėjo linkti. Linko, linko — visai prie vandenės prilinko. Laimutė išsigandus atšoko atgal.

Dabar juodu žiūri į tą lieptą ir nežino, ką daryti.

— Nagi aš pabandysiu, — sako Gintukas.

Užlipo ant liepto ir žengia. Bet ir jam linksta.

Jis dar drąsinas ir toliau eina, bet lieptas visai linkssta prie vandens. O kai nueitų iki vidurio, tai turbūt visai į vandenį nugrimztę. Gintukas pabūgės sugrižo atgal, ir stovi abudu, nežinodami ką daryti.

Paskui juodu ēmė dairytis, ar ko nepamatys paupyje, kaip ten prie valties. Bet nieko nebuvo. Tada Gintukas sušuko:

— Uhū!

Iš kitos pusės atsiliepė:

— Uhū!

Vaikai pamanė, kad atgarsis iš girios. Bet po valandėlės pasirodė tokia moteriškė ir prisiartino prie liepto.

— Ar šaukėta? — paklausė ji.

— Taip, — atsakė Gintukas. — Mudu noriva pereit į kitą pusę, bet negaliva: lieptas linksta.

— Tai maža bėda, — sako moteriškė. — Štai šioje pakriautejė po kelmu gyvena didelis vėžys. Jam reikia parašyti ant akmenuko:

Ei, vėžyi vėželi,
palaikyk lieptelį!

— Parašyti ir įmesti į upę. Tada jis atplauks, palaikys lieptą, ir pereisita. Tik eiti reikia po vieną.

Vaikai tuoju susirado po baltą akmenelį, o Laimutė turėjo pieštuką (ji labai mėgo rašyti ir piešti), tai pirmutinė parašė ir įmetė. Po valandėlės įmetė savo akmenelį ir Gintukas.

Tuoju iš pakriautes pasirodė didelis vėžys, kaip kelmas didumo, ir ēmė plaukti prie liepto, o taip smarkiai plaukė, jog vilnys darësi.

Laimutė nusigando ir visai nenorėjo eiti per lieptą. Bet ta moteriškė sako:

— Nebijok, nebijok. Véžys tau nieko nedarys. O kad tu pirmutinė parašeit, tai pirmutinė ir eik.

Laimutė bijodama užėjo ant liepto. Véžys tuoju visas iškilo į paviršių, išsiskleidė po lieptu ant vandens ir pūpso. Laimutė eina ir vis žiūri į tą véžę. O jis nieko: pūpso sau, ir gana. Lieptas prilinko ligi vėžio kupros ir daugiau nebelinksta. Taip ji ir perėjo.

Dabar eis Gintukas. Bet kai jis pradėjo eiti, tai lieptas ir nulinko per visą sprindį, o paskui vis dar linksta ir linksta: jau ligi vėžio nugaros prilinko, jau ir ant vėžio nugaros pasidėjo, o vis linksta. Nė véžys neatlaiko — pradėjo grimzti...

— Gintuk, nuskësi! — sušuko Laimutė.

Gintukas skryst susisuko ir sugrižo atgal.

Dabar abu vaikai nė žodžio neištaria: vienas — ant vieno kranto, kitas — ant kito... Ir Gintukas pereiti negali!

Ogi štai véžys iškilo iš vandens ir išmetė ant kranto akmenėli. Išmetė į tą puse, kur buvo ta moteriškė, tiesiai jai po kojų. Moteriškė paėmė akmenėli ir perskaitė:

*Ei véžy veželi
palaikyk liepteli.*

— Keno šis akmenėlis? — parodė ji Laimutei. Laimutė tuoju pažino Gintuko akmenėli.
— Vienos klaidos! — tarė moteriškė. — Ir dar

nedailiai parašyta. Vėžys, kad ir kažinkaip norėtų, negalėtų tokio vaiko atlaikyti.

Taip pasakius, moteriškė švyst tą akmenėli ir numetė Gintukui. Laimutė nė pamatyti negavo, koksios ten buvo klaidos.

— Kaip dabar bus, tetele? — nusigandusi klaušė mergaitė.

— O kaip! Tu čia pasiliksi, o Gintukas... nežinau.

— Aš jam parašysiu, kaip turi būti, — tarė Laimutė ir šoko jieškotis akmenėlio.

Bet ta moteriškė sako:

— Nieko nebus, mergyte! Gintukas pats turi gerai parašyti. Kitas niekas negali jam padėti.

— Jei Gintukas negali pereiti, tai ir aš grįžtu atgal, — tarė Laimutė ir vėl ėmė jieškoti akmenėlio.

— Palauk, palauk, — sulaikė ją moteris. — Per ši lieptą tiktais vieną syki per dieną tegalima eiti. Turesti šioje pusėje nakvoti.

Ir ji patenkinta pasižiūrėjo į Laimutę, net pačiaupė, o gal ir apsilaižė.

Taip atrodė Gintukui. Ir dabar jis tikrai pamane, kad ta moteris — laumė. Persigandęs sušuko Laimutei:

— Sesele, niekur neik iš čia! Aš bėgu pas senelį. Jis perkels mane per upę, ir aš tuoju atbėgsiu pas tave.

Ir Gintukas tekinas nubėgo.

Ta moteris nieko nesakė, tiktais nusišypsojo, kai Gintukas taip kalbėjo Laimutei. O kai jis nubėgo, ji tarė mergaitei:

— Ko čia mudvi stovėsiva? Eiva Gintuko pasitikti. Į katrą pusę jis nubėgo, į tą ir mudvi eisiva — greičiau jį sutiksiva.

Laimutė nieko pikto nepamanė ir nuėjo su ta moteriške.

*

O Gintukas bėga, skubinasi, kaip tik galėdamas. Atbėga į tą vietą, kur buvo senelis su valčia, žiūri — nieko nebéra: nei senelio, nei valties. Kažinkur jis nuplaukės!

Persigando Gintukas ir ėmė šaukti senelį. Bet niekas jam neatsiliepė.

Tada jis pasileido atgal prie liepto. O kai atbėgo prie liepto, jau neberado nei Laimutės, nei tos moteriškės.

— Laimute! Laimute! — šaukė vaikas. Bet Laimutė jam neatsiliepė, nes kažinkur jau buvo nuėjusi.

Gintuką suėmė didelis rūpestis ir baimė, ir jis pradėjo verkti. Bet ką verksmas? Verksmu sesutei nepadės.

Paverkės nusiramino ir pradėjo galvoti, kaip seselę išgelbėjus. Tiktai ką jis galėjo padaryti, kad jau ir vakaras čia pat! Saulė leidžiasi, paskutiniai spinduliai trykšta iš už girių, tuojuo ims temti.

Apsidairė aplinkui — niekur nė gyvos dvasios. Nei namų, nei žmonių. Kur jam nakvoti? Ne tik patalo nėra, bet nė pastogės. Gerai, kad dar dangus giedras. O jeigu imtų niauktis, o dar griaustinis?..

Bet ką darys! Mato, kad lauke teks nakvoti, ir ēmė dairytis, kur kokią gūštelę susisukus. Didelio,

šakoto medžio nėra, o toks būtų geriausia. Karklų krūmų — kiek nori. Yra ir labai tankių. Apžiūrėjo kelis ir nutarė nakvoti karklų krūme. Tuojau prisipešė sausų žolių, susinešė į tankiausią krūmą ir pasitaisė patala, lyg kokį lizdą. Paskui pasirinko akmenų, pasidėjo šalia ir atsigulė. Jeigu lištų koks šuo ar kitas gyvulys, per tokias tankias šakas kliūtų, ir Gintukas tuojau pasibustų, o pasibudės mestų akmeniu...

Taip pasitaisės, nusiklausė lakštingalos giesmelės ir pasijuto lyg nevienas. Juk ir paukšteliš gyvas daiktas: kad ir nekalba, bet širdį turi ir štai gieda...

Gintukas tuojau prisiminė ir Laimutę. Kažinkur ta vargšelė? Gal nė tokio lizdelio neturi šiankt? Ir ko dar reiktu, jei ta moteriškė nebūtų laumė? O jeigu laumė?..

Ir Gintukui vėl suskaudo širdele.

Paskui jis prisiminė senelę, ir gaila jam pasidarė, kad pabėgo. Tiktai jau dabar kitaip nebus: turi čia gulėti ir laukti ryto, o ryta, kai tik pasibus, eis seselės jieškoti.

Nusižiūrėjo į augštą dangų, smagiai mirksinčias žvaigždeles ir užmigo.

Naktį sapnavo senelę. Ji buvo labai nusiminusi. Paskui sapnavo tėtę ir mamą. Tėtis, rodési, taisė naują lieptą per upę, o mama mokė ji geriau rašyti. Gintukui sekësi, ir mama maloniai ji paglostė. Jam dar smagiau buvo rašyti. Jis labai stengësi...

Kai ryta pasibudo, jau saulė buvo patekėjus, ir kažinkoks paukšteliš čiulbėjo čia pat krūme. Gintu-

kui buvo vėsu, ir jis tuoju pašoko iš savo patalo. Paukšteliš nustojo čiulbėjės ir nulékė.

Gintukas išėjo į saulutę, ir jam tuoju šilčiau pasidarė, o ne tik šilčiau, bet ir smagiau. Dabar jis, naujos jėgos ir vilties pilnas, atsisėdo ant upės kranto ir émė galvoti, ką darysiąs. Ir paréjo jam į galvą gera mintis: dar bandysių rašyti vėžiui prašymą, o tol rašysių, kol gerai parašysių.

Susirado baltą akmeniuką ir jau rašys. Bet su kuo rašys, kad neturi pieštuko? Pieštukas buvo Laimutės, ir ji nusinešė. O jis niekada tokį daiktą nesinešiojo. Ką dabar jam daryti?

Emė jieškoti visokių žolių, kurių sultimis būtų galėjės parašyti. Labiausiai tiko pienę. Bet jos sultys baltos. Reikėjo pajieškoti tamšaus akmenėlio. Susirado ir tokį.

Kelias pienes nuskynė, kol parašė vėžiui prasymą. O vis dėlto parašė ir įmetė akmenėlių. Įmetė ir laukia nekantraudamas.

Ogi štai sujudėjo vanduo ties kelmu, ir pasirodė vėžys. Plaukia skubinasi, net vilnys darosi, o Gintukui smagu. Vėžys paplaukė po lieptu, išsiskleidė ir pūpso. Gintukas eina, lieptas — linksta. Bet tai nieko: ligi vėžio nugaros visada prilinksta. Jis eina toliau. Lieptas ant vėžio nugaros pasidėjo, o vis grimzta. Grimzta ir grimzta.

Dar netinka. Sasisuko vaikas atgal ir išlipo ant kranto. Bet kada čia bus gerai?

Papt akmenėlis ir nukrito ant kranto. Išmetė vėžys. Gintukas žiūri paėmęs — jo rašto nė ženklo nebelikę: nusiplovės! Jis dabar nežino, kaip ten bu-

vo parašės, ką reikėtų taisyti. O gal to rašto nė vėžys visai nematė? Iškrito į vandenį ir nusiplovė!

Atsisėdo vaikas ant kranto ir galvoja. Kaip dabar bus? Staiga parėjo jam į galvą laiminga minčios: susirasiąs minkštą kalkinį akmenėlį ir parašytiąs į jį titnagu, brėžte iibrėsiąs!

Taip ir padarė. Ilgai truko, kol parašė, bet jau aiškiai parašė. Parašės dar peržiūrėjo ir pliumt įmetė į upę.

— Te, — sako, — skaityk!

Tuojau iškilo vėžys, priplaukė prie liepto, ir Gintukas vėl ėmė eiti. Eina, eina, o lieptas vis linkssta ir linksta. Neatlaiko nė dabar. Bet vėžys jau mažiau tenugrimzdo, tai jau, matyti, prašymas geriau parašytas. Gintukui nors tiek jau smagu.

Išlipo ant kranto ir laukia. Iškilo vėžys ir išmetė akmenėlį. Vaikas paėmė, žiūri — tas pats. Ir raštatas tebera pasilikęs kaip buvęs, aiškus, įskaitomas:

*Ei, vėžys vėželi,
palaikyk liepteli.*

Skaito Gintukas po kelis sykius ir niekaip negali suprasti, kodėl tas prašymas negeras. Viskas, rodos, gerai parašyta, ir taškeliai ir kableliai sudėti, o vis meta atgal!

Neiškentęs prisiartino prie vandens ir balsu ēmė šaukti:

— Ei, vėžys, klausyklis! Mano gerai parašyta! Žiūrék, kad galéčiau pereiti!

Žiūri į pakriautę ir laukia, bet niekas jam nesirodo. Vanduo ramus sau teka, nė pliumt.

Gintukas bando žodžiu savo prašymą kartoti — vistiek vėžys nesirodo. Matyt, kitaip jo neišprašysi, kaip tik rašytu prašymu.

Vaikas nusitvérė tą akmenėlį ir vėl émė tikrinti savo raštą. Visus žodžius po vieną peržiūrėjo, su balsu iškartojo — nė vienos klaidos neranda.

— Na ko jam reikia? — apmaudijosi vaikas, žiūrėdamas į tamšią pakriautę.

Ir vėl nusitvérė akmenėlį. Dar po vieną raidę émė tikrinti visus žodžius, prisiminé visas rašymo taisykles ir rado: pats paskutinis žodis negerai!

— Tai mano žioplumas! — sako pats sau. — Ir tu man pamiršk ve tą uedegélę prie i pridéti! O jau netikës ir tas vėžys! Pamanykite tiktai: dël tos vienos uodegélés!..

Dabar jis paémė titnagą, pabréžę tą uodegélę, pastorino, kad juo geriau būtų matyti, dar pridéjo gale šauktuką ir įmetė į vandenį.

— Prašau! — sako jis mesdamas. — Dabar tai jau tik būsi patenkintas.

Ogi išplaukia, išplaukia vėžys, net sūkuriai sukasi — taip smarkiai. Pasilindo po lieptu ir pūpso.

Gintukas dabar jau smagus eina, tik nesiskubina. O ką su juo?.. Gal vėl kokios uodegélės trūksta?

Bet ne. Lieptas nugulé vežiui ant nugaros ir daugiau nė linkt. Gintukas éjo ir peréjo. Ant kito kranto išlipës kilst kepurę nuo galvos ir sako:

— Dékui, vėžy. Dabar jau žinosiu, koks turi būti prašymas.

Vėžys drumsteléjo į savo pakriautę, ir vėl ramus vanduo.

Gintukas dabar galvoja, kur jam eiti. Kur se selę rasti? Dairos į visas puses ir mato: kairėj pusėj — girią, dešinėj pusėj — laukai.

Į laukus laumė neis. Tai gal į girią? Susirūpino vaikutis ir nuleido galvelę. Ogi žiūri — žemėje pėdos: vienos didelės, kitos mažos.

— Aha! — apsidžiaugė jis. — Tai čia laumės ir mano seselės pėdos!

Emė sekti tomis pėdomis ir suprato, kad juodviejų nueita į girią. Nieko nelaukdamas ir jis tuo jau ten nusiskubino.

Dabar, kol Gintukas jieškos savo seseles, pažiūrėkime, kur buvo ir ką veikė Laimutė.

*

Ta moteris ją vedėsi Gintuko pasitikti, o iš tikrųjų tai ne. Ji klaidino ir nuklaidino mergaitę į girią. Paskui Laimutė suprato jau, kad negeru keliu eina, ir pasakė tai moteriškei:

— Tetele, mudvi negerai einava: Gintukas ateis paupiu, o mudvi einava tollyn į girią!

— Nebijok, — sako moteris. — Aš geriau už tave kelius žinau. Nueisiva, kur reikia.

Laimutė eina, bet jai visai neramu, ir ji vėl klausia:

— Tetele, ar jau greit sutiksiva Gintuką?

— Tuojau, — sako moteriškė. — Nebijok.

Giria kas kartas tankėjo. Medžiai buvo augšti, stori, apkerpėjė. O visoje gирioje tylu kaip po žeme. Laimutė vėl klausia:

— Tetele, kodėl čia paukštelių negirdėti?

— Išbaidžiau, — sako moteriškė.

— O kodėl? — klausia mergaitė. — Taip gražu, kai paukšteliai gieda.

— Man negražu, — sako moteriškė. — Čia mano karalystė, o mano karalystėje turi būti ramu. Paukščiai tik alasą kelia, o aš viską turiu girdėti. Kad būtų girioje triukšmas, tai nė tavęs nebūčiau išgirdusi.

— O kai vėjas pučia ir medžiai šnabžda?.. — paklausė Laimutė.

— Kai vėjas pučia ir medžiai šnabžda, tada mane liūliuoja, ir aš saldžiai miegu.

Laimutė nutilo ir susimastė. Kas ji būtų, ta moteris?..

Tuojau juodvi priėjo tokį kalnelį. To kalnelio šlaite kerojo toks didelis šakotas ąžuolas. Jo šaknys buvo išvirtusios į viršų, o tarp šaknų — didelė skylė.

Moteris privėdė mergaitę prie to ąžuolo ir sako:

— Toliau, Laimute, reiktu lipti per kalną. Bet ten daugybė pavojingų kirmelių. Lėsiva į tą olą ir išlėsiva kitoj pusėj kalno.

— Aš bijau! — sudejavo mergaitė.

— Nebijok, mažytė, — ramina ją moteris. — Ir aš einu drauge. Duok man savo rankutę ir lėsk paskui mane. Matysi, kaip bus gerai.

Laimutei buvo baugu ir graudu, ašarėlės jai birte biro iš akelių. O ką ji galėjo daryti? Kur danguai galėjo dingti?..

Lindo, lindo į tą olą apsigraibydamos ir pamaštė, kad jau šviesiau darosi. Jai ir akelės nušvito.

— Tetele, ar jau galas?.. — klausė neiškentusi mergaitė.

— Eik, eik, vaikeli, nešnekėk, — ragino ją moteris.

Ir juodvi jėjo į tokią didelę tuštumą. Čia visai nebuvo kita pusė kalno. O ta tuštuma atrodė lyg iš molio nukrėsta. Ir langai buvo, tik nestikliniai, bet šviesa pro juos éjo.

Moteris prisivedė Laimutę prie vieno lango ir parodė.

— Še, — sako, — žiūrėk. Matai — upė. Ta pati, kurios tau reikia. Sakiau, kad nepaklysi.

Bet Laimutė nieko negalėjo matyti, kas už tos upės, nes ant langų buvo užvirtę tiršti krūmai ir vijokliai. Nosutę prie lango prikišusi, pažiūrėjo, ar nėra kokio takelio paliai sieną, bet ir to nebuvo: višur vanduo tyvuliaavo. Kur dabar ji pateko?..

Ta moteris nedavė jai ilgai galvoti, paėmė už rankos ir įsivedė į kitą patalpą. Ši buvo mažesnė ir gražesnė. Ir Laimutė pamatė čia tris mergaites ir labai seną moterį. Viena mergaitė buvo tokia didumo kaip Laimutė, kitos dvi didesnės. Ir visos jos būtų buvusios labai gražios mergaitės, tiktais vienos buvo labai didelės rankos, kitos labai didelės kojos, o trečiosios — labai ilgi pirštai.

— Tai mano dukrelės, — pasakė ta moteris, kuri atsivedė Laimutę. — Susipažinkite. Štai vyriausioji — Šliumpa, antroji — Pliumpa, o trečioji — Trumpa. Man tokie vardai labai patinka. O Trumpa dar ir dėl to Trumpa, kad sutrumpėtų jos pirštai. Ir

kitų dviejų mergaičių dar pasitaisys rankos ir kojos. Jaunos tebéra — išaugs.

O Laimutė žiūri į jas ir mano: "Vaje, vaje! Tai bus man draugės!"

Dabar ji suprato, kad pateko laumei į nagus.

— O čia mano motina, — kalbėjo moteris, rodydama senę, sédinčią tokiam samaniniame krésle.

Ta senė buvo susikūprinusি, jos nosis atsikišusi, plaukai pilkai žili, ant pečių išsidraikę. Kai Laimutė arčiau priėjo, ji smagiai susijuokė:

— Che, che, che! Tai graži mergaitė! Kur tu ją gavai?

Laimutė jos bijojo ir pasitraukė žingsnį atgal. O senė vapaliavo:

— Tai seniai buvau mačiusi tokią mergaitę! Dabar mes jos niekam neatiduosime.

Laimutė dar kelis žingsnius pasitraukė atgal ir atsistojė prie tų trijų laumučių. Jos nebuvo bjarios, ir Laimutė šalia jų smagiau jautėsi.

— Tu mano motinos nebijok, — ramino laumė Laimutę. — Ji labai gera senutė, ir tu jai patinki. Ji myli vaikus.

— O, ji man labai patinka! — tarė senė, žiūrėdama į Laimutę. — Aš ją labai mylēsiu.

Dabar jaunoji laumė pasakė Laimutei, ką ji čia veiks:

— Matai, — sako, — turėsi tris drauges. Galėsi su jomis kalbėtis, žaisti, dainuoti, bet ir darbo turėsi. Mano motina sena, tai tu visur padėsi. O dukrelės prie darbo nelabai tinka, pati matai: vienos perdidelės kojos, kitos perdidelės rankos, trečios —

pirštai perilgi. Kol viskas pasitaisys, tu gelbési. O tavo brolio matei, kad nesutikova. Jis turbūt neperėjo per upę ir pasiliiko anoje pusėje. Kur tu dabar būtum dingusi?

Laimutė neišsilaikiusi pravirko. Bet ir verkus turėjo nustoti. Laumės émė ją raminti, o paskui pradéjo vaišinti. Sunešé visokių valgių ir gérimų ir pasodino už stalo. Bet Laimutei niekas nemielia: ji tiktais galvoja, kaip galėtų iš čia ištrūkti. Valgyti pavalgé, gerti atsigéré, bet smagi nepasidare.

Kai pavalgé, laumutės parodė jai savo lėles ir visokių kitokiu žaislų, kokių Laimutė niekada nebuvo mačiusi. Jos papasakojo, kad naktį po langu atlekianti pelėda, ir jos akys šviečiančios kaip du žiburiai. Papasakojo, kad jos žinančios tokias duris, pro kurias galima esą išeiti į upę ir smagiai išsimaudyti.

Bet Laimutės niekas neramino. Tegu sau laumės mano, ką nori, o ji niekuo nesidžiaugs, nieko nesipasakos, tylės, klausys, bus joms gera, bet viena sau manys, kaip išsigelbėjus.

Dabar žiūrėkime, ką veikia Gintukas.

*

Radęs laumės ir Laimutės pėdas, jis nusiskubino į tą pusę, kur juodvieju nueita. Samanose nelaibai žymu pėdos, dėl to Gintukas labai akyllai turėjo žiūréti. Kur nueita, ten samana prispausta, o kai laumės tuo pačiu daiktu po kelis sykius vaikščiota, tai samana lyg ančių nušliaužta, arba sausos medžių šakelės permintos.

Gintukui dar rūpėjo, kad laumė jo nepamatytų, dėl to éjo slapstydamasis. Užsiglaus kur už medžio, apsidairyys ir vél eina.

Ogi štai vienu tarpu lyg véjas pūsteléjo, lyg žemé sudundéjo. Gintukas staiga užsiglaudé už seno kiauro medžio, prisitaikęs išilindo į šovą, atsargiai galvą iškišo ir dairosi. Ogi ateina, ateina ta moterišké! Išsišiepusi, akis išvertusi, kad skubinas, kad skubinas!..

Dabar Gintukas aiškiai pamaté, kad ji bjauri. Tik žmonéms rodosi, kad nebjauri, o kai niekas jos nemato, tai ve kokia išsišiepélė ir išverstaké! Žinoma, laumé, ne kas kita!

Gintukas ją gerai galéjo matyti, o ji Gintuko — ne. Dél to šliaužé ir prašliaužé pro šalį, tik sūkurys véjo nusisuko paskui ją.

Vaikas išlindo iš šovos ir nusiskubino toliau. Dabar jis žinojo, kad tikru keliu eina. Bet vis éjo slapstydamasis.

Eina, eina, o vis giria ir giria, tik dar tankesnè, medžiai seni, stori, apsamanojé. Kitą sykį Gintukui būtų buvę baugu tokioje girioje, bet dabar néra kada pamanyti apie baimę: jam tiktais baugus, kad nepamatytų laumé, ir vis rūpi, kad greičiau seselę susirastu.

Štai prieina kalnelį. Kalnelio šlaite pagal apacią — didelis ažuolas: augštas, storas, šaknys išvirčios, o tarp šaknų — ola.

“Kas čia per ola?” pamané vaikas. Ir pasižiūrėjo. Ola gili ir tamasi. “Kad nebūtų čia koks žvéris išsilindęs?” pamané jis ir noréjo pasitraukti šalin.

Bet iš olos išgirdo kažinkokius neaiškius balsus. O vienu tarpu pasirodė, lyg būtų buvęs Laimutės balsas.

Gintukui širdelė smagiai sudrebėjo. Atšoko nuo olos ir apsidairė, ar negrižta laumė. Paskui įkišo į olą galvą ir iš visos gerklės suriko:

— Laimute!

Ta ola buvo lyg koks vamzdis — labai garsi. Laimutė tuo laiku didžiajame kambarje su laumutėmis žaidė, ir jai pasirodė, lyg Gintukas būtų šaukės. Senė laumė ir laumutės nieko negirdėjo, nes nieko jos nelaukė, o Laimutė visada manė apie savo broliuką, dėl to išgirdo.

— Laimute! — dar syki sušuko Gintukas.

Dabar Laimutė aiškiai suprato Gintuko balsą ir tekina pasileido prie durų. Bet durys buvo uždarytos, o ji nemokėjo jų atsidaryti.

Senė laumė susijuokė ir paklausė Laimutės:

— Ko tu bėgai prie durų?

Laimutė nieko nesakė, tik labai susikrimto, kone su ašaromis pravirko. Bet ji turėjo slėptis, kad laumės nieko nesuprastų. Dieve saugok, sužinotų apie Gintuką, tai ir ji čia uždarytų!

Dabar Laimutei labai rūpėjo Gintukas. Kad tik jis nepatektų į kokia bėdą!..

O Gintukas, sušukės į olą, pašoko augštyn į kalnelį, įsilipo į ažuolą, užsiglaudė ir émė dairytis. Nieko nebuvo matyti nei girdėti. Bet vistiek nelipo dar iš medžio. O ką jis gali žinoti: gal oloje daugiau yra laumių? Išgirdusios išlīs ir nutvers ji!

Gintukas glūdo prisiglaudės prie ažuolo ir nė krust. Tiktai retkarčiais apsidairo, ar nematyti ko. O jau diena eina prie galio. Kad ir per tankius medžius, bet aiškiai matyti, kaip saulės spinduliai žemai skverbiasi.

Jam taip begalvojant, tik štai atsisuka sūkurys vėjo. Pūstelėjo į vieną medį, pūstelėjo į kitą. Gintu-

kas tiktai žiūri. O iš tą ažuolą taip smarkiai ūžtelėjo, kone Gintuką išmetė. (Tai būtų buvę...) Ir mato jis — pareina laumė. Šlamščia skubinasi, kiek tik galėdama, o tokia linksma, smagi.

Gintukas tuoju ir suprato, kodėl ji tokia smagi: laumė parsinešė kažinkur gavusi lélé.

Kai ji įlindo į olą, Gintukas lengviau atsiduso: aišku, kad jo nepastebėjo. Dabar jis patylomis išlipo iš medžio ir nusiskubino.

Per girią, per girią, apsižiūrėdamas, apsižvalgydamas, nubėgo į paupį prie liepto, susirado šiokį tokį akmenelį, parašė vėžiui prašymą ir laukia. Laukia, laukia, bet vėžys nepasirodo. Nė akmenėlio neišmeta. Gintukas susirado kitą akmenelį, parašė naują prašymą ir vėl įmetė. Bet ir ši kartą vėžys nepasirodė.

Kas dabar bus? Kaip jis per upę pereis? Ir kas čia pasidarė? Ar vėl jo rašte kokios uodegėlės trūkssta? O gal jau visai nereikia prašymo? Gintukas bando eiti — lieptas linksta. Aišku, vienas nepereis. Tai kur tas vėžys?

Vaikas pamanė, kad vakare vėžys ilsis ir nieko nenori daryti. O čia iš tikro jau vakaras. Paskutinis saulės spindulys mirktelėjo už kalnelio, tik rausva žara teliko visame dangaus pakraštyje. Ar vėl jam teks nakvoti lauke? Taip. Kitos pagelbos nėra.

Nusižiūrėjo patogų karklų krūmą, prisinešė žolių. Jieško akmenų, o tu čia nėra. Išsipjautų storą karklą — peilio neturi. Nueitų į girią pasijieškoti kokio pagaikščio — baugu saulei nusileidus. Atsisėdo vaikas į žolinį savo patalą ir nežino, ką daryti.

Tas karklų krūmas buvo tankus, o karklai nesistori. Gintukas žiūri, kad gali juos supinti. Jis buvo matės, kaip jų kaimynas pintines pina. Panašiai darbar ir jis padarė: palankstė karklus, supynė aplinkui, ir pats pasijuto kaip pintinėje. Taip vistiek raimiau bus gulėti. Gerai dar, kad čia tas karklynas toks geras! O jeigu nė jokio karklyno nebūtų?..

Gintukas nuoširdžiai pasimeldė Dievuliui ir atsigulė. Tamsa jau visai ēmė gaubti jo lizdelį.

Rytą Gintuką išbudino strazdas. Tasai paprataės buvo po tuo krūmu sau pusryčių jieškotis, o čia pamatė vaiką bemiegantį, tai suriko savo balseliu, Gintukas ir pašoko. Išlindęs iš krūmo, patapnojo rankas į rasotą žolę, susivilgė veidą ir akis ir nuskubėjo į paupi.

Paupyje žiūri, žiūri — nė mažiausio akmenėlio nėra, lyg kas būtų išrinkę. Kaip tą prašymą parašys? Stovi vaikas ir galvoja. Ir sugalvojo: parašys ant medžio lapo!

Nubėgo į pagirį, prisiskynė klevo lapą — tie placiausiai. Bet su kuo rašys? Ogi susirado nudžiūvusią eglės šakutę (tokia šakutė labai kieta), smailiai nusilaužė ir brėžte įbrėžė į klevo lapą savo prašymą, nunešė į upę ir įmetė.

Lapas įkrito į vandenį ir plaukia sau paviršium. Ar pamatys jį vėžys, ar perskaitys? Gintukas žiūri ir laukia, nė nekvépuoja.

Pamatė! Jau toks pašėlės tas vėžys: kad tik jam gerai parašyta, o ant ko — vistiek! Tuojau išplaukė iš po kelmo, pasilindo po lieptu, ir Gintukas perėjo. Perėjės sako vėžiui:

— Dėkui, vėželi! Labai dėkui, kad mane perleidai!

Dabar vaikas žiūri, kur jam eiti. Jis turi šauktis žmonių pagelbos. Tiktai kas jo klausys, ir kur tie žmonės? Geriausias daiktas būtų, grįžus pas senelę: ji tuojuo viskuo pasirūpintų. Bet kaip jis grįš pas senelę be Laimutės!

Pas senelę grįžti negalima. Be Laimutės grįžti — né kažinkaip! Tai kur daugiau eiti? Mokytojas geriausią duotą patarimą. Bet kaip galima eiti pas mokytoją su tokia bėda! Kaip jisai pasisakyti mokytojui, kad per savo nemokėjimą rašyti prapuldė seselę!

Ne. Pas mokytoją negalima eiti: gėda. Jau tai verčiau pas seniūną. Geriausias daiktas pas seniūną. Jis esąs geras ir gudrus žmogus — tikriausiai patars. O svarbiausias daiktas — seniūnas nepažins Gintuko. Juk daug kaime vaikų — bene jis visus atsimena?

Gintukas apsidžiaugė ta mintim ir pustekinis pasileido per lanką, įlipo į kalną ir dairosi: visur viskas toli. Bet eiti reikėjo. Nusisiūrėjo į kurią pusę ir nusiskubino.

Ilgai éjo, kol peréjo platų lauką ir priéjo pirmutinį ūki, o čia pasiklausė žmonių ir vėl éjo. Galą paéjės, vėl klausési ir vėl éjo, kol pagaliau priéjo seniūną.

Seniūnas buvo senas žmogus, visai žilas, dideliais ūsais.

— Laba diena, — pasisveikino Gintukas.

Seniūnas truputį linktelėjo ir ūsus išpūtęs pa-
sižiūrėjo į vaiką. Pas jį ateidavo su reikalais dideli
žmonės, o čia — mažas vaikas.

— Dėdele, blogai! — pasisakė Gintukas, o se-
niūnas dar labiau išpūtė ūsus. — Mano seselė Lai-
mutė prapuolė. Ją laumė paviliojo.

Seniūnas net išsižiojo.

— Laumė? — paklausė jis nustebės. — Argi
mano seniūnijoje dar būtų laumių?

— Taip, dėdele, — tvirtino Gintukas. — Tikrai
laumė...

Ir jis nupasakojo seniūnui, kaip buvo.

Seniūnas klausėsi, klausėsi, ir Gintukas pamatė,
kaip jis į pabaigą susiraukė. Kai Gintukas pabaigė,
seniūnas pūstelėjo pro ūsus ir tarė:

— Aha. Vadinasi, tu prapuldei savo seserį. Tu
nemokėjai kaip reikia rašyti, ir judu abudu nenorė-
jota mokytis. Žinoma, kas nenori mokytis, tas tam-
sus ir nieko neišmano, o tokius ir laumės klaidina.
Taip, taip, suprantu. Bet kas galėjo manyti, kad ma-
no seniūnijoje dar yra tokių tamsuolių!

Seniūno akys pasidarė didelės, o ūsai išsipūtė
kaip linų saujos. Gintukas susirūpinės žiūrėjo į jį ir
laukė.

Seniūnas patylėjės vėl tarė:

— Bet aš, vaike, ant laumių neturiu jokios va-
lios. Aš kaimo seniūnas, ir žmonės man terūpi, o ne
laumės. Ir tos laumės iš anapus upės — visai ne ma-
no seniūnijos.

— Dėdyte, gelbék! — émė prašyti Gintukas, ir
ašaros jam ištryško.

Seniūnas vėl pūstelėjo pro ūsus, pasižiūrėjo į vaiką, ir pagailo jam.

— Na, cit, — tarė jis geru balsu, ir Gintukui tuojau pasidarė lengviau. — Aš pats apie laumes nieko nenoriu girdėti, — sakė seniūnas. — Bet nurodysiu tau žinūną: jis tikriausiai išgelbės tavo seserį. Eiva.

Seniūnas išvedė vaiką už vartų ir parodė:

— Ve, matai — toluoje giria? Pagiryje stovi didelis ažuolas. Eik ir eik, kol prieisi tą ažuolą. Nuo to ažuolo yra takelis į girios tankumyną. Tuo takeлиu eik ir eik, kol prieisi namelį gироje. Ten gyvena žinūnas. Nusipasakok jam savo bėdą — jis tikriausiai tau padés.

Gintukas labai apsidžiaugė, padékojo seniūnui ir nuéjo.

Giria buvo toli pažiūrēti, bet dar toliau prieiti. Gintuką net prakaitas išmušė besiskubinant, kol priėjo ažuolą, o vistiek jau buvo pavakarė.

Ties ažuolu apsidairė, žiūri — takas į girią. Istojo į tą taką ir nuéjo.

Giria buvo tokia tanki, jog pro medžius vos žybiojo saulė. O ta saulė jau visai ir neaugštai. Tarpais jos nė spinduliuko jau nebematyti. Vakaras čia pat. Kad tik nesutemtų gироje!

Bet ne. Juk ir seniūnas būtų pasakęs, kad gali sutiemi, o nesakė, tai ir nesutems. Gintukas drąsiai eina tollyn ir tollyn.

Tuojau jis išėjo į tokią aikštę ir pamatė trobelę: apskritų rastų sienos, pūsliniai langai, švendrų

stogas, tokios pintinės durys, o iš dūmtraukio dūmai rūksta.

Gintukas įėjo į vidų — žinūnas stovi prie krosnies ir kažinką maišo puode. Jis pats jau visai senas, ilgais žilais plaukais ir barzda, ilgu palaidiniu apsivilkęs.

— Labas vakaras, — sveikinasi Gintukas.

— Dėkui, — sako jam žinūnas.

— O ką pasakysi, vaikuti? — paklausė žinūnas.

— Aš turiu didelę bėdą, — pasisakė Gintukas.

— Man patarė seniūnas... Mano seselę laumės paviliojo...

Ir Gintukas nupasakojo žinūnui viską, kaip buvo.

— Padék man, dédele, gelbék... — prašė vaikas.

Žinūnas pasižiūrėjo į jį, įkišo į krosnį malkų ir tarė:

— Šivakar jau nėra kur skubintis. Sėskis. Pas mane pernakvosi, o ryta — žiūrėsim.

Gintukas suprato, kad žinūnas nori jam padėti, tik nepatiko, kad nakvina. Vaikas norėjo dar tą patį vakarą eiti seselės gelbėti.

— Šivakar nieko nebus, — tarė žinūnas. — Dar kažin, ar užteks tau rytoj dienos.

Gintukas nusiminė. Bet žinūnas ji suramino ir davė vakarienės.

Pasistiprinės vaikas pasidarė smagesnis. Bet vistiek paskui su rūpesčiu atsigulė.

Naktį sapnavo laumę, kad ji vagia mažus vaikus. Naktį jeina į trobą, kai žmonės miega, pasiima mažą vaikelį ir išsineša. Paskui sapnavo Laimutę.

Rodési, laumė eina su Laimute per girią, o ta laumė labai graži. Juodvi éjo, éjo per girią ir priéjo puikius rūmus. Laumė įsivedé Laimutę į tuos rūmus, o ten daug vaikų ir daug laumių, ir visos jos gražios. Gintukui, rodos, smagu, kad tos laumės nebjaurios. Jos žaidžia su vaikais ir dainuoja dainas, o tos dainos tai nė neapsakytum, kokios gražios.

Taip tū dainų besiklausydamas, Gintukas ir pasibudo. Žiūri — jau saulutė patekėjusi, pro atidara langą girdéti girios paukštelių balsai. Gintukas pakilo, apsitaisé ir išėjo iš trobelės.

Žinūnas jau buvo lauke ir kalbėjosi su jauna stirniuke, o apie jį sukinėjosi daug paukščių, voverų ir kitų mažų žvéreliai. Tuojau žinūnas mostelėjo ranka, ir visi paukščiai nulékė sau, žvéreliai išlakstė. Dabar jis atsisuko į Gintuką ir paklausė:

- Ar gerai išmiegojai?
- Ačiū, gerai, — sako Gintukas.
- Tai gerai galésiva ir darbą pradéti. Eiva.

Juodu įėjo į pirkelę, ir žinūnas davė Gintukui pusryčių. O po pusryčių parodė maišą pelenų ir sako:

— Še, Gintukai, šituose pelenuose yra tokį žibancių grūdelių. Išsirink tuos grūdelius ir susipilk į maišelį. Paskui tuos grūdelius turési suberti į upę ties užkeiktu lieptu. Tada vėžys prapuls, ir lieptas nebelinks. Daugiau su jokiu raštu nebebepereitum.

Gintukas atsirišo maišą, pažarstė pelenus ir nusigando: tū grūdelių — vos kelintas visoje saujoje, o maži — kaip lino sèklelės! Kada jis juos išrinks? Tik gerai dar, kad tie grūdeliai žiba, lengvai galima atskirti.

Ką darys vaikas? Tuojau tvėrēsi darbo: pasi-semia saują ir žarsto pelenus šalin, o grūdelius rankioja ir deda į maišelį. Bet labai nespėru. Kažinkiek dienų jam to maišo užteks, o Laimutė nekantraudama lauks! Gintuką nerimas paémė, ir kiek tik galé-damas émė skubintis, net prakaitas išmušė.

Ogi staiga atsiminė jis, kad senelė daržovių ir gélių sėklas pustyte išpusto tarp rankų. Aha, palauk! Dabar jis pasisémė saują ir émė pustyti — ko puikiausiai eina! Tie grūdeliai pasirodė sunkesni už pelenus, tai kaip tik papusto, iš vienos saujos i kitą pilstydamas, tai, žiūrėk, grūdeliai ima ir atsi-skiria: pelenai išlekia, o jie pasilieka.

Nudžiugo Gintukas ir smagiai émė pustyti pe-lenus. Bet kokia čia žmogaus sauja, o dar mažo vai-ko! Tas pelenų maišas už visą Gintuką didesnis, o jo saujustės — kaip žvirblio sparniukai. Vistiek to maišo kelioms dienoms užteks, o ten Laimutė nerimaus! Galėtų papustyti ir per naktį, tikta ar matys gerai tamsoje? Žinūnas sakė, kad grūdelių nė vieno negalima praleisti. O pagaliau ir vėjo po nosia pri-trūktų: juk nevaliotų vaikas per dienas ir per nak-tis pūsti!

— Vėjas! — staiga dingtelėjo Gintukui į galvą.
— Ar negali man vėjas išpustyti tuos pelenus?

Pabėgo tollyn į aikštę ir jaučia: nesmarkus, bet pučia vėjas. Puiku. Susirado déželę ir émė semtis ir neštis pelenų į aikštę. O ten pasitiesė savo švarkelį ir pradėjo berti. Vėjas émė nešti šalin, o tie grūdeliai biro tiesiai ant patiesto švarkelio.

Kad sujudo nudžiugės Gintukas! Lig piet ir nebera maišo pelenų — visą išpustė. Grūdelius susipylyė į maišelį ir eina pas žinūnā.

— Jau, — sako, — išrinkau.

— Gerai, — tarė žinūnas. — Tu nežioplas vailkas. Kai tokia gera pradžia, tai ir toliau seksis. O čia dar neviskas. Iš upės burtus išvarysi, bet reikės dar laumes įveikti. Šioje pačioje girioje, už valandos kelio, yra pelkė, o toje pelkėje auga tokios smulkios rietenos — Bigės plaukai. Nueik ir prisirink tą Bigės plaukų, o paskui pasakysiu, ką toliau daryti.

Ir žinūnas parodė Gintukui, kaip atrodo tie Bigės plaukai, kad pažintų. Ir dar pasakė:

— Žinok, kad ta pelkė labai vylinga: joje ilgai vienoje vietoje negalima stovėti. Eik ir eik rankiodamas, bet niekur ilgiau nesustok, kaip devynis akies mirksnius, o jei ilgiau sustosi, nuklimpsi ir visai paskęsi.

Gintukas tuoju išėjo ir po valandos priėjo pelkę. Platumas tos pelkės neužmatomas — baugu pažiūrėti. Ir tą driekenų niekur čia pat nematyti — kažinkur jų reikės nueiti! Bet néra ko laukti.

Gintukas žengė į pelkę ir pajuto, kad ji liumpa — tokia minkšta, vandeninga. Visa kojos pėda grimzta, kai stoja. Gintukui pasidarė baugu, ir jis vėl sugrižo į sausą žemę.

Ką dabar jam daryti? O jeigu jis nepataikys tą devynių akimirknių? Ir pats prapuls, ir seselė amžinai paliks laumei!

Galvojo, galvojo vaikas ir sugalvojo: jam reikia liepto! Juk žmogus čia grimzti dėl to, kad žmogaus

pėdos siauros ir trumpos. Taip ir purvyne: kojos grimzta, o kai senelė padeda lieptą, tai lieptas negrimzta ir dar žmogų atlaiko. Tik kur jam gauti lieptą? O per visą pelkę ir nenutiesi!..

Gintukas vėl ēmė galvoti. O čia laikas risčia bėga. Štai saulė jau iš pietų iškrypo, o jis dar neįėjo į pelkę.

Jam vėl parėjo į galvą gera mintis. Jeigu nėra liepto lentinio, tai galima sudėti prie daikto dvi kartelės, ir bus kaip lieptas. Kiti taip ir daro.

Taip sumanęs, Gintukas pasileido čia pat į girią jieškoti kartelių. O tokį kartelių — kiek nori. Tančioje girioje visada yra padžiūvusių medelių. Jiems pasilaužti nereikia né kirvio: šaknys papuvusios, o liemuo sveikas — imk ir laužk.

Gintukas susirado du tokius medelius, išsilaužė ir nusinešė. Jis neklos liepto per visą pelkę. Eiti juk ir taip gali — nenugrimsi, o kur reikės ilgiau sustoti, pasidės karteles ir atsistos.

Eina, eina tollyn į pelkę, o vis dar nematyti tų Bigės plaukų. Turbūt tokie daiktai prie krašto neauga — pavaikščiok, kol rasi. Eina, eina garmėdamas, ogi žiūri — didelis kupstas. Prieina arčiau — visas apaugęs driekenomis. Ir labai nuostabu: tas kupstas tikrai atrodo kaip moters galva, o tos driekenos — kaip žili plaukai. Neveltui pasakyta — Bigės plaukai!

Taip bežiūrėdamas ir begalvodamas, Gintukas pasijuto, kad kojos jau ligi pusės blauzdų nuklimpusios. Persigandęs kad susijudino! Tiktai kai vieną koją traukia, tai kita dar labiau klimpsta. Tada

jisai švyst pasimetė tuodvi karteles ir pasirémė ant juodviejų rankomis. Taip pasirémės ištraukė abi kojas ir išsivadavo. Net prakaitas išmušė besisten-giant, o širdis tiktai tvakst, tvakst, kaip sugautas žvirblis.

“Dabar palauk!” mano Gintukas. “Daugiau ne-žiopsosiu.” Pasistojo ant kartučių ir ēmė pešti Bigės plaukus. Visą kupstą nupešė ir gavo pluoštą rietenų, kaip kepurė didumo. Bet to dar negana. Žinūnas sakė, kad reikia tokio didumo, kaip pakulų kuodelis.

Gintukas susirado ir nupešė dar du kupstus. O tuodviejų jau ir gana buvo.

Susisuko rietenas į kuodelį, pasikišo po pažascia ir eina smagus atgal: čiurkšt, čiurkšt per pritulžusias samanas.

Dabar jis, neturėdamas čia jau nė jokio reikalo, taip sau eina ir žiūri į samanas, o samanose mato — žiba tokie mažyčiai žiedeliai. “Laimutei paskinsiu”, mano Gintukas.

Ir pasilenkė žiedelių. Vos kelis nuskynė ir pasi-juto, kad jau grimzta jo kojos. O tuodvi kartutės jau numestos. Kad sujudo vaikas! Betraukdamas kojas, visas linktelėjo, rankas skėstelėjo, Bigės plaukai iš po pažasties iškrito, jis ant tų plaukų pasirémė ir tiktai — švyst į viršų ir išlékė. Gintukas išlékė! Per kokius tris sprindžius į viršų!

Dabar jisai suprato, kad tie Bigės plaukai turi tokią galią: kai ant jų pasirémė, tai jie ir iškélė į viršų. “Gerai”, mano sau vaikas: “dabar be baimės

galiu eiti ir žiedelių skintis.” Pasirėmės ant Bigės plaukų, pasiskynė žiedelių ir smagus parėjo pas žinūną.

Kai įžengė į aikštę, kur gyveno žinūnas, jau buvo vakaras. Ir vėl turi nakvoti. O Gintukas jau visai nestinga: jam tik bėgti greičiau pas Laimutę!..

— Palauk, — sako žinūnas. — Prieš naktį nieko nenuveiksi. O kai kitą dieną su saulės šviesa pradėsi, tai gerai ir seksis.

Gintukas apsinakvojo.

Rytą, saulei tekant, pasibudo, susirado žinūną ir prašosi išleisti.

— Gerai, — sako žinūnas, — galėsi eiti. Dabar viską turi, ir laikas geras. Tik dar klausykis. Kai prieisi užkeiktą lieptą, pasistok ant to liepto galo ir išžarstyk su sauja iš maišelio visus grūdelius į upę. Upė ims garmaliuoti, išeis iš jos burtai, ir laisvai pereisi per lieptą. Nuėjės prie laumės būstinių, paimk Bigės plaukų ir padraikyk apie olą. Per tuos plaukus niekur laumė negalės išbėgti. Paskui dar pluoštelį tų pačių Bigės plaukų padek prie pačios olos, kad dūmai eitų tiesiai į olą. Kai taip padarysi, išliš laumė, o tada liepk jai rytį dūmus. Ir tol tegu ryja, kol ašaros jai ims birti iš akių. Tada viskas bus gerai. Jeigu daugiau būtų laumių, smilkyk, kol vienos išeis. O pirmoji pasakys apie kitas. Še skiltuvą, pinties ir titnago: su tais padegsi Bigės plaukus. Dabar viskas.

Gintukas padėkojo žinūnui, paėmė visus daiktus ir smagus nuėjo savo keliu.

Éjo, éjo ir ligi priešpiečių priéjo upę ir lieptą.
“Dabar palauk tu man!” mano Gintukas, reikšmingai žiūrédamas į pakriautę: “Aš tau parodysiu!..”

Pasistojo ant liepto galo, pasisémė saują grūdelių ir pažérė į vandenį. Tiktai — šnypšt! Tarytum karštą geležį būtų įmetęs. O paskui iš giliai émė verstis kunkulai. Gintukas ižérė kitą saują, ir vél — šnypšt! Ir vél — kunkulai. O kai pažérė į pakriautę, kur buvo vėžys, tai kad sušnypštė, kad užvirė visa upę — kunkulai per lieptą émė verstis. Gintukas nusigandęs nušoko šalin. Susipylė į saują paskutinius grūdelius, pasistojo ant liepto galo ir pažérė į upę. O tiktai, rodési, to ir tereikéjo: iškilo, iškilo toks stiebas vandens, iš to stiebo išléké juodas paukštis ir dingo girioje klykdamas. Upę nurimo, kaip nieko nebuuvusi.

Dabar Gintukas pamégino eiti per lieptą — nalinksta, tik truputį jūda, kaip ir visi lieptai. Taip jis éjo ir peréjo, net smagu jam buvo eiti.

Peréjës dar pastovéjo, pasižiūréjo į lieptą ir į pakriautę, pliumpteléjo į vandenį akmeniuką, apsisuko ir nuéjo per girią.

Smagus éjo ir per girią, nes gerai žinojo taką ir žinojo ko einãs. O štai jau ir tas kalnelis, ir tas ąžuolas, ir ta ola.

— Tai čia tos baisybës buveiné! — taré sau Gintukas. — Čia ir mano seselé... Na palauk! — pagrasino jis laumei.

Ir skubiai nudrieké apie visą olą Bigës plaukų. Paskui pluoštelį padéjo prie pat olos, išsiémé pinties, titnagą, skiltuvą, pinti prispaudé prie titnago ir émė

skilti ugnį: brūkšt, brūkšt tuo skiltuvu per titnagą. Kitąsyk, kai žmonės degtukų dar nežinojo, visada taip ugnies įsižiebdavo. O čia taip reikėjo. Brūkšt, brūkšt! Iš pirmo sykio kibirkštys pažiro, o iš kelinto sykio ir pintis užsidegė. Gintukas tą svylančią pintį prikišo prie Bigės plaukų, papūtė, ir Bigės plaukai tuoju pradėjo svilti, degti. O ne tiek dega, kiek rūksta, ir tie dūmai kaip varomi į olą smelkiasi.

Gintukas žiūri ir laukia, kas čia bus. Ogi kad sukliko kažinkas giliai oloje — Gintukas net krūptelėjo. Bet tai buvo ne Laimutės balsas, ir jis vėl laukė, kas bus toliau.

Ogi štai išlenda, išlenda senė laumė: ilga nosia, žilais plaukais, visai tokiais, kaip tie Bigės plaukai, susivėlus, išsigandus, akis išvertus. Gintukas pasitraukė kelis žingsnius į šalį.

— O ko tu čia?! — užriko ji ant Gintuko ir, dūmais paspringusi, émė koséti.

— Šalin eik! Nedusink mano vaikelių! — šaukė laumė, nagus atstačiusi.

Bet Gintukas užsimojo jai su Bigės plaukais, ir laumė cypdama susirietė.

— Ko tu nori iš manęs? — šaukė ji.

— Aš atėjau savo sesutės, — tarė Gintukas. —

Kur ji?

— Neduosiu, neduosiu! — šaukė laumė.

— Ar tu man neduosi?! — pyktelėjo Gintukas.

Jis dar daugiau padraikė Bigės plaukų ant svylančios ugnies ir sušuko laumei:

— Laume, ryk dūmus!

Laumė tuoju atsiklaupė ant kelių ir ēmė ryti dūmus. Rijo, kosėjo, traukési šalin, norėjo pabégti, bet negalėjo. O Gintukas dar šaukia:

— Laume, ryk dūmus!

Laumė rijo tuos dūmus, kol ašaros iš akių jai ēmė bėgti, o taip bėgo, kaip upeliai. Gintukui net pagailo jos. Bet taip jam buvo sakyta, tai taip jis ir darė.

Pagaliau laumė garsiai atsiduso, pasitraukė nuo dūmų ir nurimo. Nusišluostė ašaras, maloniai pažiūrėjo į Gintuką ir tarė jam:

— Dėkui, vaikeli. Dabar aš išgelbėta. O buvau užkeikta moteris.

Gintukas žiūri nustebės ir netiki. Čia buvo bjauri laumė, o dabar visai žmoniška moteriškė. Ir dar sako ji Gintukui:

— Aš dabar laiminga, kad išgelbėjai. Bet požemyje yra dar mano duktė su trimis dukterimis — ir jas išgelbék.

Gintukas vėl padegė prie olos Bigės plaukų ir sušuko:

— Nelaboji, išeik!

Ogi štai išlenda tikroji laumė (Gintukas tuoju pažino ją). Išlindo tikroji, išlindo ir visos trys jos dukterys. Išlindusios norėjo pabégti, tiktais tie Bigės plaukai neleidžia. Šen puolusios, ten puolusios, o per Bigės plaukus niekur negali peržengti.

Gintukas padegė pluoštą ir sušuko:

— Laumės, rykit dūmus!

Tuoju visos keturios atsiklaupė ant kelių ir pradėjo ryti dūmus. Rijo, kosėjo ir vėl rijo, kol pra-

dėjo joms birti ašaros. Paskui visos keturios atsiduso, ir išėjo iš jų burtai.

Koks čia buvo jų visų džiaugsmas! Apsikabino visos penkios ir žemės, rodos, nesiekia.

O Gintukas dabar žiūri, kad jos visos gražios moterys, kaip sapne sapnuotos, ypač tos trys mergaitės. Jam net malonu pasidarė, kad jas išgelbėjo. Bet tuoju prisiminė Laimutę.

— Kur mano sesutė? — paklausė. — Veskite mane pas sesutę.

Laumės tuoju parodė, kur eiti, ir jie visi sulinėdo į tamšią olą. "Vargšelė Laimutė!" pamanė Gintukas. "Tai čia ją nusivedė laumė. Kiek baimės buvo mergaitei! Aš jau žinau, kur einas, ir tai nemalonu. O jai pirmą kartą ir dar su laume!.." Gintuką net šaltas drebulyssuėmė nuo tos minties, o čia ir be to nebuvo šilta toje oloje.

Taip Gintukui begalvojant, tuoju atsivėrė durys į didelę patalpą, ir pamatė jis Laimutę.

Ai, kiek buvo jai džiaugsmo! Apsikabino broliuką ir nepaleidžia. O tas taip pat patenkintas, džiaugsmu nestinga. Bet paskui sako:

— Dabar, Laimutę, mudviem nėra ko bijoti: mes visi išgelbėti.

Laimutė pasižiūri į laumes ir laumutes — nė ne pažista jų, taip pasikeitusios. O senoji laumė sako:

— Mes buvome užkeiktos moterys. Gintukas mus išvadavo. Dabar vėl galėsime grįžti į žmones, kur pirmiau gyvenome. Kokia laiminga diena!

— O kodėl jūs buvote užkeiktos? — paklausė Gintukas.

— Mes buvome didelės tinginės ir nevalos ir viską vogdavome nuo žmonių, — paaiškino senoji.

Gintukas nusistebėjo, bet nieko nesakė. Jis džiaugės, kad visi dabar išgelbėti.

Paskui juodu atsisveikino ir išėjo abudu su Laimute. Visos moterys palydėjo juodu iš olos, kol tik Gintukas su Laimute įstojo į žinomą taką.

Dabar juodu tokie smagūs éjo, lyg visas pasaulis būtų šviesesnis pasidaręs. Laimutė klausinėjo, kaip jis per upę peréjės, kaip ją susiradės, kaip laumes įveikės, o Gintukas tik keliais žodžiais tegalėjo atsakinėti — tiek daug buvo pasakojimo. Jis žadėjo viską namie papasakoti, kai pareisią pas senelę.

O štai jau ir upę. Laimutė nežinojo, kad nuo liepto burtai nuimti. Gintukas sumanė pajuokauti: jis tuoju ant liepto stakt ir eina, nieko nežiūrėdamas. Laimutė net išsižiojo nustebusi.

— Nebijok, — tarė Gintukas, ant pusės liepto sustoja. — Jau lieptas nebelinksta. Burtų nebéra. Eik šen, duok ranką — abudu sykiu galiva eiti.

Ir juodu drąsiai peréjo per upę, patraukė per lanką, per laukus, ir jau nebetoli namai.

Bet kai pamatė namus, tai ir sustojo. Kaip dabar juodu pareis ir prašneks į senelę?..

O pakeliui gyveno seniūnas. Gintukas prisiminė, kaip jis buvo pas jį ir prašė pagelbos. Seniūnas, teisybė, labai rimtas ir rūstus pažiūrėti, bet kalbėjo su Gintuku ir davė geriausią patarimą.

— Užeikiva, Laimute, pas seniūną, — pasiūlė Gintukas. — Jis man jau yra padéjės. Su jo patari-

mu aš ir tave išgelbėjau. Seniūnas ir dabar mudu užtars.

Laimutė labai apsidžiaugė, ir juodu užėjo pas seniūną. O seniūnas dar labiau išpūtė ūsus, kai pamatė abu vaikus.

— Ar tai jau išgelbėjai?.. — nustebo jis, pastatės akis į Gintuką.

— Taip, — atsakė Gintukas. — Čia mano seselė Laimutė.

— Tai tu vyras, Gintukai! — tarė seniūnas ir patapnojo vaikui per petj.

Gintukas gražiai padėkojo seniūnui už gerą patarimą ir dar pasakė:

— Dėdele, aš turiu dar vieną prašymą.

Seniūnas net atsilošė. Kas gi dar per prašymas?

— Mudu abudu prašova, — pridūrė Laimutė. — Palydék mudu pas senelę.

Seniūnas smagiai susijuokė ir pasiémė kepure. Jis tuoju suprato, kam jo reikia. O Gintukui su Laimute dabar paskutinis rūpestis dingo.

Smagiai visi trys šnekučiuodami pusvalandį éjo ir jau — vietoje, senelės sodyboje. Vieną sykį šunelis viaukštėlėjo, bet, pamatės saviškius, Gintuką su Laimute, tiktais apsidžiauge.

Prisiartino jie visi trys prie namo, žiūri — senelė sėdi po obelia ant kėdutės, liūdna, nesmagi, ant rankų pasirémusi linguoja. O po obelia prikrítę rausvų obuolių, toliau — geltonų kriaušių. Néra kam rinkti nei valgyti. Senelei niekas nemielia, nieko ji, rodos, nemato, nieko negirdi. Nepakélė galvos, nė kai šunelis suloko ir katinėlis iš po kojų pakilo.

Sėdi senelė ir linguoja. O Laimutė, nusiteikusio seniūno pamokyta, pamažėle tykina prie jos. Eina, eina ant pirštų galų ir atsargiai apkabina senelę, o paskui ir Gintukas.

Senelė tuoju suprato, tuoju pajuto savo vai-kaičių rankeles.

— Laimute! Gintuk! — sušuko ji susijaudinusi.

— Ar tai judu?..

Čia pat smagiai susijuokė ir seniūnas, ir senelei buvo dar maloniau. Tokie brangūs svečiai!

Kiek čia buvo džiaugsmo! Išmylavo, išglamonėjo senelė savo vaikučius, o paskui prisiminusi, dėl kurios priežasties juodu buvo pabėgę, sako:

— Tuščia jo ir to mokslo, ir visko! Kad aš turėčiau vaikų dėl jo netekti!..

— Ne, senele, — tarė Gintukas: — mokslas — geras daiktas.

Seniūnas tik smagiai šypsosi dėl tokios vaiko kalbos. O senelė džiaugsmu nestinga: ir vaikai atsirado, ir mokslo neniekina!

Tuojuji parodė svečiams geriausią obuolių ir kriausiu, o pati nusiskubino patiekti daugiau vaišių.

Ir paskui jie ligi pat vakaro vaišinosi, kalbėjo ir atsidžiaugti negalėjo.

Varlė Kvarklė

Prieš daugel metų vieno ūkininko augo du vaimai: Vytukas ir Rūtelė. Ūkininko lauke, netoli namų, buvo sena kūdra, didelė ir gili. Ta kūdra ir dabar tebéra. Iš senų senovės tebesivadina ji Kvarklynė, sako, nuo varlės Kvarklės vardo. O ta varlė buvusi visų varlių karalienė.

Kvarklynė iš pakraščių prižėlusi ajierų, maurų, plūdenų, žąsykojų, o giliau — vandens lelijų. Kranatai nuaugę senais gluosniais ir alksniais. Tų medžių — retai, bet jie plačiai išsišakojo viršuje ir iškerojė žemai: storos jų šaknys aiškiai matyti pažemėje ir, kaip kokie milžinų pirštai, smegte smenga į vandenį, lyg norėdami ką iš paties dugno išgriebti...

Vytukas eidavo į Kvarklynę ajierų ir darydavo iš jų cypukus, o Rūtelė nešdavosi lėlutės drabužėlius skalbti arba džiaugdavosi pražydusiais žiedeliais ir nardančiais karoséliais. Tų karosélių buvo labai daug, būrių būriais plaukdavo Rūtelei po akių.

Taip juodviem smagu būdavo prie kūdros. O vieną sykį nuéjo į Kvarklynę ir triūsiasi: Vytukas jaunus ajierus skina, o Rūtelė — žąsykojus. Ir atsитiko nelaimė: Rūtelė kažinkaip pasprūdo nuo krančio ir įkrito į vandenį! Vytukas puolė gelbėti, bet iš persenusio gluosnio kerplėšos išlindo baisiai didelė varlė, nusitvérė Rūtelę ir įsitraukė į gelmę! Vytukas pradėjo šaukti ir graudžiai verkdamas prašė atiduoti Rūtelę, bet varlė garmėjo ir nugarmėjo su Rūtele.

Atpuolė tėvai, subėgo kaimynai, susinešė marškas, graibštus ir pradėjo graibyti. Graibė, graibė — nei varlės, nei Rūtelės, tik vieni maurai, vienos plūdenos... ir pagauti karoséliai spurda...

Verkė Vytukas seselės, verkė ir motina su tėvu, ir kaimynai ašaras nusišluostė. Bet kas iš to!.. Nerbéra Rūtelės, ir gana.

Išsiskirstė visi ir ilgai paskui Rūtelės liūdėjo: ir brolelis Vytukas, ir tėvelis su mama, ir kaimynai, ir visi kiti, kas buvo apie tą baisų atsitikimą girdėję. O kai kurį šiltą pavasario vakarą išgirsda vo kūdroje baugų varlės Kvarklės balsą, visi puldavo prie kūdros: kas su pagaliu, kas su šake, kas su graibštu — norėdavo arba nutverti tą baisybę, arba užmušti. Bet niekam jos nepasisekė nei pagauti, nei užmušti, nei apie Rūtelę ką sužinoti.

*

O Rūtelė jau buvo varlės karalystėje. Kaip tik pasprūdo tada žąsykojus beskindama, tuoju varlė jai kapt už rankos — ir nusitempė.

Po kerplėša buvo tokia ola. Ji Rūtelę įsitraukė į tą olą ir nulindo toliau. Lindo, lindo, kol prilindo tokias duris, iš maurų nupintas. O kai atidarė tas duris, tai atsivérė visai kitas pasaulis: pasirodė tokios plačios pievos, mažais kalneliais ir pakilimais, žemais krūmučiais ir medeliais išmargintos, o šviesa buvo tokia gelsvai žalsva.

Varlė paleido Rūtelę ir sako:

— Štai ir atėjova. Čia mano karalystė. Tu būsi mano ir klausysi manės. Eiva.

Ką darys? Rūtelė turi eiti, nes mato, kad jos čia niekas negelbės. Varlė paplumpt, paplumpt šokuoja, ir Rūtelė šalia eina. O ašarėlės jai tik byra, byra. Baisu ir graudu...

— Nebijok, — sako varlė. — Nieko piktio čia tau neatsitiks, o kai apsiprasi, tai geriau nė nenorėsi.

Rūtelei dar graudžiau: kokia čia gėrybė — be mamos ir tėtės, be Vytuko!..

Ėjo, éjo juodvi ir priéjo tokius namelius už kalniuko. Tie nameliai iš karkliukų suremti, ajierais išpinti, žąsykojais dengti, be langų ir be durų, tik angos įeiti ir skylės šviesai nušvesti.

Rūtelė pamatė ir daug varliukų. Jų visur buvo pilna: ir tuose nameliuose, ir apie namelius, ir toliau. O prie didžiausios namelių angos, pro kurią vaikščiojo pati varlė Kvarklė, kėpšojo toks vabalas

su išsprogusiomis akimis ir didelėmis žnyplėmis. Varlė parodė Rūtelei tą vabalą ir pasakė:

— Tas vabalas bus tavo sargas. Jis nieko pikto tau nedarys, jei tu pati būsi gera ir klusni. Bet jei nenorėtum klausyti ar perdaug išdykautum, tai, matai, jis turi dvi aštrias žnyplies...

Rūtelė pasižiūrėjo į tą vabalą, ir baisu jai pasidarė, pradėjo verkti.

Varlė įlindo į namelius ir išsipleikė savo patale, kuris buvo iš maurų paklotas.

Paskui ją įėjo ir Rūtelė verkdama. Varliukai supuolė ją raminti:

— Neverk, Rūtele. Neverk. Čia tau patiks. Juk tu gera ir klusni būsi mergaitė ir mūsų karalienei patiksi. Tuojau mes eisim tollyn į pievą. Ten bus daug gėlių ir margų drugelių. Galési viskuo džiaugtis, viskuo gerėtis, tik turėsi mūsų karalienei kasdien po tūkstantį muselių ir vabaliukų pririnkti.

— Dievuliau mano, Dievulėliau! — sudejavovo mergaitė. — Kaip aš tokią daugybę muselių pririnksiu?..

Išgirdo varlė ir sako:

— Pririnksi, pririnksi! Varliukai vieni neįstengia manęs išmaitinti. O aš pati neplumpuosiu po pievą arba nelauksiu po krūmu, kol kokia paika musele atlėks! Supranti dabar? Turi čia būti ir man tarauti!

Po to varlė liepė paduoti Rūtelei džiovintų karosų.

— Pavalgyk, — sako, — ir eik į darbą. Aš ir pati išalkusi.

Ką darys mergaitė? Pavalgė tū karosų (o jie buvo labai skanūs) ir išėjo su varliukais į pievą.

Tuojau varliukai pasklido žolėse ir ēmė tykoti muselių ir vabaliukų. O Rūtelė, kai pamatė gražių gėlyčių ir visokių drugelių, tai viską ir pamiršo. Nei jai rūpėjo varlė, nei baimė. Tik bégiojo po pievą, tik džiaugėsi gėlytėmis, tik žaidė su drugeliais, ir daugiau nieko.

Taip jai besidžiaugiant, ir laikas praéjo. Pamatė, kad jau varliukai susirinko ir vadina ją namo. Knykt jai į galvą tos muselės.

— Kas dabar bus! — sušuko mergaitė. — Nei vienos muselės nepagavau, nei vieno vabaliuko! Kaip aš namo pareisiu!

Bet eiti jau reikėjo, varliukai nelaukė. Su jais paréjo ir Rūtelė, saujukę žiedelių apsigniaužusi.

Namie varlė jau išsižiojusi laukė. Varliukai tuoju sumetė jai į gerklę museles ir vabaliukus — ką kuris turėjo. Dabar laukia Rūtelės. O ta nieko neturi, tik tą saujukę žiedelių. Padėjo tuos žiedelius prie varlės ir tyli. Varlė mato, kad nieko ji daugiau neturi, labai supyko ir sako:

— Tai tu dykinėjai po pievą, o ne medžiojai! Vabaliuk, ižnybk jai!

Tuojau tas vabalas pradėjo artintis prie Rūtelės ir jau atkišo žnyples. Bet varlė pasižiūrėjo į tuos Rūtelės parneštus žiedelius, ir suminkštėjo jai širdis. Ji pamanė: "Gera mergaitė: man žiedelius atidavė." Ir sudraudė vabalą:

— Palauk, nežnybk. Ši kartą dovanoju.

Rūtelė jau buvo pradėjusi verkti. Dabar varlė liepė jai patalą pakloti. Bet kaip ji tą patalą klos?

— Man patalas visada turi būti iš žalių plūdenų ir maurų! — sako varlė. — Eisi į kūdrą ir parsineši.

O drauge su ja išsiuntė dabar tą vabalą.

Išėjo Rūtelė ir eina su juo. Eina, eina tais pačiais takais, kuriais atejo su varle karaliene. O kai priėjo tas maurų dureles, vabalas ištraukė iš po sparno tokią varlės kepurę ir padavė Rūtelei.

— Te, — sako, — užsimauk. Su ta kepure vandenye neprigersi.

Rūtelė užsimovė kepurėlę ir buvo panaši į varlę. Vabalas atidarė maurų dureles ir pasakė mergaitei:

— Dabar pakilk į viršų ir pagraibyk plūdenų, o paskui parauk maurų.

Rūtelė pakilo į viršų, graibo, graibo tas pludenas, begraibydama kyšt galvą iš vandens, žiūri — jos brolelis Vytukas stovi ant kranto!

— Vytuk, Vytuk, gelbék mane! — sušuko mergaitė.

Bet Vytukas persigandės parbėgo namo ir papasakojo, kad matės vaidinantis: išgirdės Rūtelės balsą ir pamatės didžiosios varlės galvą!..

O Rūtelė tas vabalas tuoju čiupt nutvérė ir nusitraukė į dugną. Paskui, einant namo, pasakė Rūtelei:

— Kad tavo brolis būtų ranką padavės, būtum išsigelbėjus.

Verkė Rūtelė, kad brolelis rankelės nepadavė. O ką jis paduos, kad nematė Rūtelės, tik didelę varlės galvą!

Parėjus atgal į varlės namus, Rūtelė paklojo varlei patalą, o pati pasitaisė kampe prie durų ir atsigulė.

Naktį Rūtelė sapnavo Vytuką. Rodos, stovi juodu ant kūdros kranto ir žiūri į plaukiojančius karoselius. Rūtelė turėjo mamos iškepto skanaus pyrago. Ji, rodos, atsignybę to pyrago ir pasilenkė trupinti karoseliams. O kaip tik pasilenkė, ir pasprūdo, ir émė kristi į vandenį. Bekrisdama pasibudo. Apsigraibė aplinkui ir suprato, kad guli ne namie pas mamą, bet pas varlę Kvarklę. Nusiminė mergaitė ir ilgai negalėjo užmigtis.

O rytą anksti ją prikėlė. Pavalgydino tais džiovintais karosais, dar tokiais riešutėliais, davė tokios žoliénės atsigerti ir išsiuntė vėl į pievą muselių. Tik dabar išsiuntė drauge ir tą vabalą.

— Eik, — sako, — vabaliuk, pasaugok ją. Kad nenorės muselių rinkti, tai parodyk jai savo žnyples.

Išejo visi ir eina: varliukai, Rūtelė ir tas vabalas. Nueina į dar gražesnę pievą, nekaip pirmą kartą. Čia visur pilna nuostabiausių gelių ir drugelių. Pilni krūmai paukštelių visokiais balsais tik gieda, tik čiulba — nežinia, iš kurios pusės klausytis.

O gélės ir paukšteliai, ir drugeliai ten visai kitoki, nekaip mūsų pasaulyje. Gelių spalvos įvairių įvairiausios, bet visos jos kaip kokiu skystu rūkeliu aptrauktos. Drugeliai daugiau panašūs į mažyčius paukštelius, o jų sparneliai tokiais spindinčiais grūdeliais nusagstyti, tai kai lakioja, lyg kokių spindin-

čiu žvaigždučiu pilnas oras. Paukštelių balsai — kaip varpelių skambėjimas. Viskas negirdėta, nematyta.

Rūtelė buvo sužavėta. Iš to džiaugsmo ir gražumo visai užsimiršo, ko atėjo ir kas ją atlydėjo. Tik skynė géleles, tik pynė vainikėlį ir dainavo:

Vai skyniau, skyniau géleles,
rinkau gražiausius žiedelius,
o prisiskynus, o prisirinkus,
pyniausi vainikėlį.

Vai čiulba, čiulba paukšteliai,
vai gieda, gieda giesmeles.
Ir aš dainuosiu dainų dainele,
linksminsiu sau širdele.

Tas vabalas klausosi, klausosi iš tolo — patiko jam ta daina. Priéjo prikūprino prie Rūtelės ir nori ją kalbinti, o ta krūpt nusigando ir pašoko. Vabalas sako:

— Nebijok, nebijok. Aš žinau, kad tu muselių nepririnkai. Bet man patiko tavo dainele, ir aš noriu labiau su tavim susipažinti. Tiktai šiandien jau nėra kada gaišuoti. Tu dar turi muselių pririnkti.

— Ai, ai! — dejava mergaitė. — Kaip aš jū pri-rinksiu? Ką man karalienė pasakys!

— Nedejuok, — tarė jai vabalas. — Eiva, aš tau padésiu.

Jis nusivedė Rūtelę prie tokio krūmo. Tame krūme kabojó ištemptas didelis voratinklis. Vabalas palaužė dvišaką krūmo šakutę, pakabino ant jos voratinklį ir padavė Rūtelei.

— Še, — sako, — pavaikščiok su tuo graibšteliu po pievą — tuoju bus pilnas muselių.

Ir tikrai: Rūtelė, iškėlus tą voratinklį, pavaikščiojo, palakstė valandėlę po pievą, ir tuoju pilnają prigraibė muselių. Ateina pas tą vabalą, o tas jai sako:

— Dabar susikrėsk museles į savo priekaištélę, ir eisim namo.

Tuoju jisai suzirzé, visi varliukai susirinko, ir jie patraukė namo. Rūtelė dabar smagi eina.

Namie varliukai pirma sumetė varlei Kvarklei museles, paskui eina Rūtelė. Varlė išsižiojusi laukia, mano, kaip čia dabar bus. O Rūtelė praskleidė savo priekaištélę ir sukratė varlei visas museles. Varlė vapt prariojo, pagyrė Rūtelę ir sako:

— Gerai pavalgius, tinkā gerai atsigerti. Eik man vandens parnešti.

Padavė jai tokią pintinėlę iš meldų ir liepė eit į šaltinių. Vabalas parodė, kur tas šaltinis.

Išejo Rūtelė ir eina. Bet neramu jai neapsakomai. Kaip ji to vandens pasems, kad ta pintinėlė — vienų skylių? Kad nors vabalas būtų ją lydėjęs — būtų jo pasiklausus! Bet varlė neliepė lydėti, tai nelydėjo. Be jos žinios niekas niekur neina.

Bet ką darys mergaitė? Ėjo, ējo, kaip buvo valalo nurodyta, ir priėjo tokį kalnelį. Žiūri — kalnely akmuo, o iš po akmens šaltinis bėga. Rūtelė apsildžiaugė ir įkišo pintinėlę į vandenį. Bet kas iš to?.. Kai ištraukė, ir vėl vanduo išbėgo. Vėl semia ir vėl nieko nepasemia.

Taip kelis sykius darė — vis nieko! O be vandens liepė nepareiti! Vabalas įžnybs, jei vandens neparneš!

Pasidėjo tą pintinėlę ant akmens ir verkia. O kai ji verkė, kelios ašaros nukrito ant to akmens. Tuojau akmuo praskydo, ir Rūtelė pamatė, kad jos pintinėlė visa i jį nuklimpo. Staiga ji nutvérė už lankelio ir ištraukė pintinėlę. Praskydės akmuo nudribo nuo pintinėlės, kaip skysta tešla, iš kokios mama sklindžius kepa. Tiktai Rūtelė žiūri, kad pintinėlės skylelės visos užsiklijavusios ir vėl sustingusios. Pamégino semti vandens — nebėga.

Tuojau ji pilną pintinėlę prisisémė ir eina linksmam namo. Parėjus duoda varlei gerti. Varlė prigérė, prigérė to vandens, net išsipūtė visa — baisu žiūrėti!

— Dabar, — sako, — paklok man patalą. O šjvakar aš soti ir atsigérusi, tai ir senasis patalas bus geras, tik išpurink gerai.

Rūtelė išpurino, išlygino tas plūdenas ir maurus, paguldė varlę, apkamšė iš visų pusiu ir pati nuéjo gulti.

Varlė, patogiai atsigulusi, tuojau užmigo ir megia sau. O ryta, anksti pasibudusi, žadina visus ir varo i darbą. Rūtelei malonu dar būtų pamiegoti, bet ne, neduoda. Varlė buvo labai édri, tai jai vis maistas rūpėjo.

Ir vėl visi išėjo i pievą, vėl varliukai medžiojo pievoje, Rūtelė gélėmis džiaugési, su drugeliais žaidė, paukštelių klausési, su voro tinklu museles gaudė. Popiet su ta pačia pintinėle varlei vandens éjo i

šaltini, iš tų pačių maurų ir plūdenų patalą klojo... Taip darė kasdien.

Dažnai su vabalų ir į kūdrą nueidavo maurų ir plūdenų parnešti. Bet brolelio Vytuko jai daugiau niekada nebeteko matyti...

Kartais varlė išeidavo pasivaikščioti, taip pat į pievą. Tada visi su ja eidavo: ir Rūtelė, ir varliukai, ir vabalas. Varlė atsitūpdavo po krūmu ir spok-sodavo, savo dideles akis pastačiusi. Kai lėkdavo jai pro šalių muselės, ji pati jas gaudydavo. Iškiša tokį didelį liežuvį kaip rankovę ir griebia muselę. Bet vieni juokai: kiek čia tos muselės téra! Varlei tik pramoga. O pasisotindavo ji iš varliukų ir Rūtelės surinktų muselių.

Kartais ir į šaltinį pati nueidavo, tiktais ne atsigerti, bet išsimaudyti. Rūtelė iš pradžios né nežinojo. Žemiau šaltinio vanduo tekėjo į tokius krūmus, o tuose krūmuose buvo tokia dauba, ta dauba pilna vandens. Tai čia varlė su visais varliukais ir sušok-davo maudytis. Rūtelė ant kranto tiktais žiūrėdavo, kaip varliukai nardo, kaip varlė plaukioja, pläcio-mis savo letenomis skėsciodama.

— Eik šen, Rūtele! — viliodavo ją varliukai. — Pamatysi, kaip smagu paplaukioti, panardytis.

Bet Rūtelė neidavo. Peršaltas buvo jai vanduo. O vieną kartą prisipažino, kad gėda jai nuogai iš-sivilkti. Tada vabalas nupynė jai iš tokių plonyčių žolelių maudymosi marškinėlius ir padavė. Rūtelė už krūmo persivilko ir pamégino bristi. Dabar jai pasirodė, kad vanduo visai neperšaltas. Ir nuo to

sykio visi drauge maudydavos. Daugiau Rūtelei ne reikėjo ant kranto sėdėti ir žiūrėti, kaip jie maudosi ir nardo. Ji ir pati dabar puikiai išmoko plaukioti ir nardytis, ir nebuvo baimės paskęsti, nes varliukai sukibę tuoju būtų ją išgelbėję.

Tiktais vienas vabalas liūdnas ant kranto tupėdavo.

— Kodėl tu nesimaudai? — vieną kartą paklausė jo Rūtelė.

— Aš ne vandeninis, — atsakė vabalas. — Man netinka maudytis.

Toks dabar buvo Rūtelės gyvenimas pas varlę Kvarklę. Turėjo darbo, turėjo šiokių tokių pramogų, bet kiekvieną dieną ir liūdėjo, prisiminusi savo namus, tėtę, mamą, brolelių Vytuką...

Vieną sykį varlė sako jai:

— O ką, ar negerai tau čia? Savo darbą atlieki, ir nieko blogo tau neatsitinka. Gyvenk ir džiaukis.

O Rūtelei — mažas džiaugsmas. Gimtųjų namelių, brangiujujų tévelių, mielo broliuko jai niekas negali atstoti!..

Varlė mato, kad ji tokia nusiminus, ir sako jai:

— Palauk, Rūtele. Bus dar geriau. Dabar mes gyvename vasaros karalystėje. Bet netrukus keliausim į žiemos karalystę. Aš manau, kad ten labiau tau patiks.

Rūtelė nieko neatsakė, tik dar labiau susirūpieno. Jau čia jai liūdna, kur šilta, kur gėlės ir paukšteliai. O kas bus ledų ir sniego karalystėje? Gal ten reikės ir šaltį kęsti?..

Bet nieko ji čia negalėjo padaryti: kaip varlė norėjo, taip viskas vyko.

Ir vieną kartą jie išsirengė į žiemos karalystę: varlė Kvarklė, varliukai, vabalas ir Rūtelė.

Ėjo, éjo; éjo, éjo ir priéjo tokį kraštą, kur buvo ruduo. Visos žolės nurudusios, gélės nuvytusios, medžių labai pageltę ir biro žemén. Visas kelias buvo jiems nuklotas pageltusiais lapaais.

Bet čia jie nesustojo, dar éjo. Ėjo, éjo ir priéjo tokią vietą, kur baigės ruduo ir prasidėjo žiema. Skersai kelio jiems tekėjo upė. Vienoje pusėje tos upės buvo ruduo, kitoje pusėje — žiema, sniegas ir ledas.

Per upę pertiestas platus lieptas. Varlė parodė tą lieptą ir sako:

— Tu, Rūtele, ir vabalas eikita per lieptą.

O pati pliumpt į vandenį ir plaukia. Paskui ją — varliukai.

Rūtelė éjo, éjo su tuo vabalu ir priéjo liepto galą. Priéjo ir sustojo: šaltas šiurpulis ją nupurtė, nes čia pat ant kranto buvo žiema, o ji basa ir plona vasarine suknele. Stovi abu su vabalu ir žiūri.

O varlė priplaukė prie kranto, baisiausiai išpūtė žandus ir papūtė į krantą: tuojuo pradėjo tirpti sniegas. Tirpo, tirpo tokiu plačiu baru tolyn ir nutirpo neužmatomai toli. Rūtelė tik žiūri. Jai pasirodė, kad sulyg varlės pūstelėjimu lyg viesulas koks nubėgo tolyn ir sniegą kaip éste suédė, pasiliko plika žemė, kaip rudenį.

— Dabar eime, — pasakė varlė.

Pati išlipo į krantą, o paskui ją varliukai ir Rūtelė su vabalų.

Ir vėl jie eina. Iš šalių laukuose visur sniegas, pusnynai, o jiems kelias — šiltas, gražus, kaip ankssti rudenį. Net malonu, kai pasižiūri į šalis: čia mergaitė basa eina ir varliukai pliki šokinėja, o už keoliokos žingsnių į šalį — žiema! Nė nenusibodo.

Tik štai Rūtelė žiūri — priešais dideli ledo rūmai. Tviska, blizga kaip krikštolas, net miela.

Rūtelė sustojo ir gérisi. Bet pajuto ir šalto oro dvelkimą. Tuo pačiu akimirkniu atsidarė rūmų durys, ir išbėgo keturi žmogiukai jų pasitikti. Jie nusilenkė varlei karalienei ir nulydėjo ją į vidų. Tik Rūtelė nedrįso eiti basa.

Bet, jai nesuspėjus nė apsigalvoti, iš rūmų išbėgo dvi baltais kaip sniegas drabužiais apsivilkusios mergaitės ir atnešė Rūtelei šiltus minkštus batukus ir kailinių apsiaustėlių. Juodvi aptaisė mergaitę ir įsi-vedė į rūmus.

Rūtelė jėjo ir nustebo. Rūmai iš vidaus buvo nepaprastai dailūs, o šviesa į juos skverbės iš visų pusiu: pro langus, pro sienas, pro lubas. Ir ta šviesa čia buvo tokia žalsvai melsva, labai įdomi ir maloni.

Jie stovėjo visi didelėje salėje. Ir laukė jų čia sustoję daugybė puikių žmogiukų, vyru ir moterų, tokį didumo kaip Rūtelė. O gale stovėjo auksu išrašytas sostas.

Varlė per visą salę nulepečkiojo, įsirioglino į sostą ir — pavirto į moterį. Rūtelė taip nustebo, jog nieko negalėjo ištarti, tiktais patylomis aiktelėjo.

Paskui ji žiūri, kad ir varliukai pavirtę į žmones — mažus berniukus ir mergaites. Tik vienas vabalas tebestovė kaip stovėjės — toks pat vabalas.

— Sveiki, mano vaikeliai! — tarė iš sosto karalienė į visus susirinkusius.

— Sveika, karaliene! — sušuko jai visi susirinkusieji.

— Kaip gerai jums sekasi? — paklausė ji.

— Gerai. Tik pasiilgom savo karalienės.

— Dėkoju, — atsakė ji.

Paskui įėjo toks žmogutis su balta skarele rankoje ir pakvietė pietų.

Karalienė atsikėlė iš sosto ir ėmė eiti, o paskui ją — ir visi kiti. Pasigirdo muzika. Rūtelė ēmė dairytis, iš kur ta muzika ir kur tie muzikantai, bet nieko ji nematė, tik girdėjo.

Jie įėjo į labai didelį kambarį, o čia aplinkui stovėjo stalai, visokių valgių ir gérīmų apkrauti.

Karalienė atsisėdo už stalo dailiausiamė krėslę, o šalia jos iš abiejų pusiu — vyriausieji jos patarėjai. Už tų turėjo sėstis Rūtelė ir vabalas. Rūtelei nedrāsu buvo — čia taip puikiai viskas atrodė. Ji niekada kaip gyva tokio stalo ir tokios puikių žmonių nebuvo mačiusi. Norėjo dar ko paklausti to vabalo, bet nedrīso kalbėti. Tokia iškilminga buvo valanda.

Tačiau Rūtelės nedrāsa neilgai tetruko. Kai pradėjo valgyti, jai drāsiau pasidarė, o kai karalienės paraginti visi išgérė tokio malonaus gérimo, tai Rūtelė visai kaip nebe ta pasidarė. Dabar jai rodėsi, kad ji visada čia buvusi, už to stalo su visais valgius, gérusiu ir linksmai kalbėjusi. Ir nieko ji neatsiminė iš

praeities, nuo to gérimo viską pamiršo: ir gimtuosius savo namus, ir tēvus, ir brolelių Vytuką, ir viską viską, net ir varlės vasaros karalystę.

Jai buvo smagu ir linksma. Čia tiek daug vakių — berniukų ir mergaičių. Visi patenkinti ir linksimi. Ir to vabalo jau nebéra: nuo to gérimo ir jis į berniuką pavirto. Tik Rūtelė to vabalo atvirtimo vi-sai nejuto: jai rodési, kad viskas visada taip buvo.

Kai pasibaigė pietūs, karalienė ir visi kiti išėjo į kitą didelę salę. Čia vėl grojo kitokia muzika. Ir prasidėjo žaidimai ir šokiai. Karalienė pirmutinė pradėjo.

Visi buvo puikūs, taip pat ir Rūtelė. Ji visai nė nepasijuto, kaip ji tokia puiki pasidarė. Ir taip buvo miela! Ji kaip skėste paskendo žaidimų ir šiokių sūkuryje.

Kai visi paskui žaidė ir šoko, karalienė sédėjo puikiame krésle ir žiūrėjo. Po kurio laiko Rūtelė paramatė, kad karalienė miegūsta. Paėmė ir visus miegas. Karalienė atsikėlė iš savo kréslo ir tarė:

— Ateina miegas. Visi išsiskirstykim.

Tuojau visi išsiskirstė. Su karaliene pasiliko tik dvi mergaitės ir Rūtelė. Jos nulydėjo karalienę į miegamąjį.

Čia stovėjo puiki didelė lova, minkščiausių pūkų patalu paklotą. Rūtelė ir tuodvi mergaitės karalienę paguldė ir suklostė.

Jos visos trys nuéjo į kitą kambarį ir rado sau tris lovas. Rūtelė kaip skėste paskendo į pūkus. Jai buvo šilta ir miela. Ji nieko daugiau neatsiminė. Ją ėmė malonus snaudulys, ir ji tuoju užmigo.

Kaip ilgai Rūtelė miegojo, nežinia. Tiktai kai pasibudo, jau tuodvi mergaitės buvo pasibudusios ir linksmai šypsojosi. Jas visas išbudino varpo skambėjimas. Jo garsas éjo kaip iš vandens. Bet jam su skambus, jau niekas nebegaléjo miegoti.

Sulig varpo skambėjimu nubudo visa žiemos karalystė. Mergaitės apsitaisiusios nubégo pas karalienę. Rado ir ją pasibudusią.

Tuojau visi susirinko pusryčių. Kai pasirodė karalienė, ją visi sveikino:

— Sveika, karaliene! Labar rytas!

— Sveiki, sveiki, mano vaikeliai, mano bičiuliai! — maloniai atsaké karalienė.

Po pusryčių jie išéjo pasivaikščioti po ledo rūmus. Apéjo daugybę kambarių, ilgų ir plačių galerijų, pilnų įvairiausiu paveikslų. O tie paveikslai nebuvvo piešti, bet kažinkaip lyg spauste įspausti ledo sienose.

Paskui jie išéjo į sodą. Pirmiausia Rūtelė išgirdo tokį tylų varpelių skambėjimą, o to skambėjimo buvo labai tirštai. Vieni skambučiai skambéjo storiau, kiti ploniau, o kai visi maišés į daikta, tai buvo panašu į kanklių arba arfų muziką.

Tuojau Rūtelė ir pamaté viską. Buvo neužmatomai didelis sodas, pilnas medžių, krūmų ir gélių. O tie medžiai — lediniai. Kai jie éjo plačiu taku, medžių kamienuose, šakose ir mažiausiose šakelësse mainësi šviesos spinduliai. Visas sodas atrodë spalvotas, visokių spindulių pilnas. Bet jie nebuvvo persviesüs ir nerézë akių, o buvo lyg plonyčių šilkų tinklelių pridengti.

Medžiai ir krūmai ir gėlės žydėjo. Jų žiedai buvo panašūs į varpelius — vieni didesni, kiti mažesni ir visai mažyčiai. Tie varpeliai kabote kabojo ant šakelių ir palengva suposi, o kai suposi, tai ir skambėjo, dėl to sklido po visą sodą ir ta varpeliu muzika.

Žiedų spalvos buvo įvairių įvairiausios, bet jos nė viena nespindėjo, kaip šakelės ar medžių kamienai. Žiedai daugiau buvo panašūs į aksomą, labai smulkų aksomą.

Ir sode nebuvo daugiau nė vieno gyvo daikto: nei paukščių, nei drugelių, nei vabalų. Tik jie vieni ējo plačiu sodo taku ir linksmai tarp saveš kalbėjosi.

Tačiau Rūtelė mažai tekalbėjo. Jai nebuvo kada kalbėti. Ji tiktais dairės į šalis, į visas puses, kad juo daugiau pamatytu, kad juo labiau pasigérētu. Juk ji nieko panašaus niekada nebuvo mačiusi!

Drauge su ja ējo vienas berniukas. Jis vis kabino Rūtelę.

— Tu labai nustebusi, — pasakė jis mergaitei, kai tik jėjo jie į sodą.

— Čia labai puiku, — atsakė Rūtelė.

— Ar tu norėtum čia pasilikti ir džiaugtis šituo sodu? — paklausė berniukas.

— Labai norėčiau, — atsakė Rūtelė.

Vargšė Rūtelė! Ji buvo visai užburta ir nieko negalėjo atsiminti, nei kas ji, nei iš kur ji.

Tas berniukas jai dar pasakė:

— Yra ir gražesnių dalykų, nekaip štie.

— Ar aš juos pamatysi? — paklausė Rūtelė.

— Aš manau, kad pamatysi, — atsakė berniukas.

— Tai aš vis su tavim būsiu, kad tu man papaskotum.

— Aš džiaugsiuos, kad galēsiu matyti tavo džiaugsmą.

Rūtelė patenkinta pasižiūrėjo į tą gerą berniuką. Bet ji visai nesuprato, kad jis buvo tas pats vabalas, į berniuką pavirtęs.

Juodu éjo paskui karalienę. Ir vēl priéjo rūmus. Kai jéjo į vidų, išgirdo varpo skambėjimą. Tas varpo skambėjimas vis ką nors skelbė, dēl to visi sužiūro į vienas kitą ir į karalienę.

O karalienė atsisėdo į sostą ir pasakė:

— Dékoju jums, mano vaikeliai ir mano bičiuliai, kad taip gražiai mane priémét ir taip gražiai man padedat. O dabar laikas man keliauti.

Atsikélé iš sosto ir émė eiti, o tie visi, dviem eilém sustoję, ją lydėjo. Paskui visi išėjo iš rūmų. Pūstelėjo véjas, ir karalienė pavirto į varlę, berniukai ir mergaitės — į varliukus. Atsirado vēl vabalas, ir Rūtelei sugrižo atmintis. Ji viską dabar atsiminė ir žinojo, kas buvo praeityje.

Varlė pūstelėjo prieš save, ir nutirpo platus baras sniego neužmatomai toli. Rūtelė pasijuto, kad ji basa ir su ta pačia suknele, su kuria buvo atėjusi. Tiktai ant žiemos rūmų laiptų stovėjo žieminiai žmogiukai ir mergaitės. Jie atsisveikino su karalienne ir visais išvykstančiais ir mojavo jiems baltomis skarelémis.

Varlė, varliukai ir vabalas su Rūtele éjo, éjo varlés nupūstu keliu ir priéjo vēl tą upę, kur vienoje pusėje buvo žiema, o kitoje pusėje — anksty-

bas pavasaris. Ir lieptas tebebuvo per tą upę. Viskas — kaip aną kartą, tiktais vienoje pusėje žiema, kitoje pavasaris.

Rūtelė priėjo lieptą ir sustojo. Jai gailėjo žiemos karalystės. Ji žinojo, kad grįžta vėl dabar varlei Kvarklei tarnauti: muselių gaudyti, vandens nešti, patalo kloti... O ten buvo taip gražu, taip miela!..

Dabar ji atsiminė ir gimtuosius savo namus... ir mamą, ir tėtę, ir Vytuką, ir visus gimines, ir kaimynus, ir pažįstamus vaikus, su kuriais drauge bėgiodavo ir žaisdavo... Viskas buvo taip toli!..

Vabalas kumšteliėjo ją ir paragino eiti per lieptą. Varlė su varliukais sušoko į vandenį.

Varlė su varliukais išplaukė į krantą, Rūtelė su vabalu perėjo per lieptą. O kas toliau? Aišku. Parėjo vėl į varlės vasaros karalystę ir gyveno.

Tiktais dabar Rūtelei buvo sunkiau, kad ji viską žinojo iš praeities. Malonu jai buvo prisiminti žiemos rūmus, puikias vaišes ir muziką, ištisas galerijas paveikslų, skambantį sodą ir net minkštą pūķų patalą. Bet už viską maloniau jai buvo prisiminti gimtuosius savo namelius ir tėtę su mama, ir Vytuką, ir savo sodą, ir viską viską, ką gimbajame krašte palikus... O čia dabar ta ajierų trobelė, žalias pievos, varliukai, vabalas, musės ir — besotė varlė. Tik tas vienas vabalas dar panašus į žmogų...

Vieną sykį Rūtelė, nuėjus į pievą, atsisėdo ant kalnelio ir labai susimastė. Koks čia jos gyvenimas, koks darbas! Kyrėte įkyrėjo tos musės ir besotė varlė. Ar bus kada nors kitaip?.. Prisiminė savo name-

lius ir visas gerąsias dieneles, praleistas pas tévelius. Ten mamytė ją vadavo, sunkių darbelių nedavé, gražiais žodeliais kalbino: "Užaugsi, mano dukrele, į metelius pareisi, tada savo darbelius atidirbsi ir motinėlę vaduosi..."

Ir mergaitė graudžiai apsiverkė.

Pamatė vabalas, prisiartino ir paklausė:

— Ko tu verki, Rūtele?

— Man labai liūdna, — atsakė mergaitė. — Gerasis vabalėli, aš jau dabar žinau, kad nereikia man tavęs bijoti. Tu man daug gero esi padaręs. Pasakyk, mielas vabalėli, kaip man iš tos varlės išsigelbėti?

Vabalas jai pasakė:

— Ir man gaila tavęs, Rūtele. Su mielu noru padésiu. Seniai jau laukiu, kad paprašytum mano pagelbos, nes be tavo valios aš negalėjau pradėti išvadavimo. Dabar viskas bus gerai. Tik neišsiduok varlei... O aš, Rūtele, taip pat žmogus. Ir mane varlė įsitraukė į vandenį, ir aš turėjau jai gaudyti mules, kaip ir tu. Tik paskui į vabalą pavirtau, nė pats nesižinau kaip. Turbūt, varlė taip norėjo. Prieš tą dieną, kada tave parsivedė, dar vaikas buvau...

Rūtelė labai stebėjosi. O vabalas pasakojo toliau:

— Čia burtų karalystė, ir viskas čia užburta. Aš dar daugiau esu visko matęs, nekaip tu, nes ilgiau čia gyvenu. Daug visko esu prigalvojęs, daug sykių mėginės ištruksti, bet vis negalėjau. Dabar mudu abu išsivaduosiva. Aš tau padésiu, tu — man... Vieną syki, jau vabalu būdamas, apéjau tokį paukšteli, ir

jis, turbūt, buvo geroji dvasia, paukšteliu pasiverstus. Tas paukštėlis man pasakė, kaip galėčiau tave išgelbėti ir pats išsivaduoti. Jisai sakė, kad ir varlė Kvarklė, ir visa jos karalystė esanti užburta, ir ją būsią galima išvaduoti, tiktais dar neatėjės laikas. O mudu jau nelaukiva ilgiau. Dabar tu prisigaudyk muselių, ir eisim namo. O pašérus ir pagirdžius varlę, prašykis, kad leistų tave į kūdrą naujų plūdenų ir maurų parnešti. O kai išleis, jau mudu rasiva, ką toliau daryti.

Rūtelė labai apsidžiaugė ir padarė taip, kaip sakė vabalas. O prišérus ir prigirdžius varlę, sako jai:

— Geroji karaliene, jau labai susitrynė plūdenos ir maurai — negaliu gerai patalo pakloti. Leisk parsinešti kitų.

Varlė tik apsidžiaugė, kad Rūtelė tokia rūpestinga, ir išleido ją su vabalu į kūdrą.

O Rūtelei to ir tereikėjo. Išėjo su vabalu ir eina, žemės po kojomis nejaučia iš to džiaugsmo.

Priėjo abu kūdrą, atsidarė maurų dureles ir sulindo į vandenį. Kelis kartus pasispyrė ir išplaukė į paviršių. Rūtelė žiūri į krantą, ar nematyti Vytuko. Bet Vytuko nebuvo. Tuojau juodu išplaukė į krantą ir išlipo iš vandens.

O gražu čia neapsakomai: saulutė šviečia, šilta, aišku, giedra — visai netaip, kaip varlės karalystėje. Štai ir visos trobos, augšti medžiai, Rūtelės namai, sodas...

Ir jau buvo bebėganti namo. Tiktai girdi to vabalo balsą:

— Rūtele, manės neužmiršk!

Iš to džiaugsmo ji kone nubėgo, ji palikusi. O vabalas sako:

— Tu mane atversi, Rūtele, tik atnešk man kąsnelį duonos.

Rūtelė visus padėjimus namie žino. Tuojau nubėgo į kamarą, nulaužė gabaliuką duonos, atnešė vabalui ir padavė. Tas tą duoną suėdė ir pavirto į vaiką.

Dabar juodu abu eina į trobą. Tik Rūtelė žiūri, kad viskas lyg pasikeitę. Jeina į vidų — čia toks senukas su senute valgo pietus. Senutė — nieko, o senukas kai pamatė Rūtelę, tai ir išpūtė akis. Pakilęs iš užstalės, sako baimingu balsu:

— Rūtele, ar tu čia?

Mergaitė sako:

— Taip, aš — Rūtelė. O kur mano tėtis, kur mama, kur Vytukas?

Senukas labai nuliūdo, net ašaros jam ištryško iš akių. Paskui jisai sako Rūtelei:

— Štai aš — tavo brolis Vytukas. O mudvieju tėtės ir mamos jau seniai nebéra...

Rūtelė graudžiai apsiverkė. Jos išsigelbėjimo džiaugsmas virto liūdesiu.

O ve, kas pasidare! Pas tą varlę Kvarklę ji taip ilgai išbuvo, jog paseno jos brolis, o téveliai abudu numirė! Jeigu dar būtų ilgiau užtrukusi, tai né brolio būtų neberadusi. Jau ji ir taip jo nebepažino, tik tai viską išgirdus patikėjo. O ta senutė buvo jo pati.

Kas buvo tas vaikas, kur su Rūtele parėjo, nežinia. Rūtelės brolis jo nepažino. Tik jis pats pasakojosi, kad į tą pačią kūdrą kadaise įkritęs. Jam ro-

dąsi, kad jis ir tą vietą pažistąs, ir kad čia gyvenę kada ir jo téveliai.

— Tai turbūt iš čia ir esi, — pasakė jam Rūtelės brolis, — tik, matyt, labai seniai varlei patekės.

Liūdėjo Rūtelė, liūdėjo ir tas vaikas, kad savo tévelių neberado, ir verkė abudu. O Vytukas su savo žmona ramino juodu:

— Cit, neverkita. Abudu iš čia esata, abudu čia ir pasiliksite. Galésita gyventi pas mudu. O mudu jau vaikų nebeturiva, tai ir ūki judviem paliksiva.

Ir pasiliiko juodu tame ūkyje. Ilgai gyveno, kol paseno. Pasenę daug pasakų prisekė. Visos juodviejų pasakos buvo įdomios, bet iš visų įdomiausia — pasaka apie varlę Kvarklę.

Silpnutis ir Vyliukas

Seniai, labai seniai, tėvų tėvai neatmena, gyveno pasaulyje neturtinga našlė su savo sūneliu Silpnuciui.

Vieną sykį ta našlė susirgo, nė iš lovos atsikelti nebegalėjo. Sunkiai praleidusi naktį, rytą pasišaukę Silpnutį ir sako jam:

— Vaikeli, mano sveikata menkyn eina, reikia man gydytis. Nueik pas senelę, parnešk vaisto: senelė gera gydytoja, visokių žolelių turi prisirinkus. Tik žiūrėk, vaikeli, kelyje niekur neužtruk ir šiandien pat namo sugrįžk. Jei šiandien nesugrįši, tai kitą dieną jau manęs neberasi.

Silpnutis nusigando.

— Nebijok, vaikeli, — tarė motina. — Tiktai paklausyk manęs. Kai aš buvau maža, dar mažesnė už tave, buvau sunkiai susirgusi. Nebuvo vilties manęs pagydyti. Mano tėvai ir verkė, ir gydytojų šaukėsi, bet niekas negalėjo padėti. Tada vienas žinūnas patarė mano motinai pasišaukti raganą: ta jei ką padėsianti, tai padėsianti. Bet ir pasakė jis motinai: "Žinok tiktai, kad kitą kartą susirgusios tavo duktės jau niekas daugiau nebepagydys, tik ta pati ragana. Ir šauktis jos tada neberekės: po trijų dienų sirgimo ragana pati ateina, bet paima ir ligonį." Ką galėjo daryti? Paverkė mano motinėlę ir sutiko. Sutiko ir tėvas. Ir ragana mane pagydė. Paskui mano tėvai per visą savo amžių saugojo mane, kaip akį kaktoje, ir aš pati saugojausi, kad nesusirgčiau, o štai dabar ir neišsisaugoju. Bet neverk, vaikeli: senelė žino tokio vaisto, nuo kurio per vieną dieną pasveiksti. Tiktai jeigu po trijų dienų neatsikelsiu iš lovos, tai ateis ragana ir paims mane.

Silpnutis labai susirūpino. Jis prižadėjo motinai niekur neužtruktį ir tą pačią dieną namo su vaistu grižti.

Išeinant motina davė jam tokią lazdelę ir pasakė:

— Ta lazdelė mano prosenių palikta ir, sako, turi nuostabios galios. Žiūrėk, vaikeli, nepamesk jos ir nuéjės paduok senelei. Jeigu reikės, senelė pasakyks tau, ką su ja daryti.

Silpnutis atsisveikino su motina ir išėjo.

Eiti reikėjo per girią. Ir viskas būtų buvę gerai, tiktai, gerą galą paéjės, Silpnutis sutiko tuo pačiu

keliu jam priešais beeinanti vaiką. Tas vaikas pasi-sveikino ir paklausė:

— Kur eini, Silpnuti?

Silpnutis nustebėjo, kad tas ir jo vardą žino.

— Einu, — sako, — pas senelę mamytei vaisto parnešti. Sudie. Neturiu laiko.

— Ar taip staiga reikia? — paklausė nepažiasta-masis.

— Taip, — atsakė Silpnutis. — Jei šiandien su vaistu nesugrišiu, tai mano mamytė pražus.

— O ar toli ta tavo senelė? — vėl paklausė vai-kas.

— Gale šios girios, — atsakė Silpnutis.

— O, tai dar suspėsi! — padrašino nepažiasta-masis. — Iki vakaro toli. Dar tiktais rytas. Galiva pasišnekėti valandėlę:

— O kur tu gyveni? — paklausė Silpnutis.

— Dabar aš gyvenu šioje gирioje, o vaikščioju su savo tėvu po visą pasauly.

Silpnutis nustebėjo. Jam buvo įdomu.

— O kuo tu vardu? — paklausė to vaiko.

— Mano tėvas vadinas Vylius, o aš pagal jį — Vyliukas... Žiūrėk, kokį švilpuką turiu!

Jis išsiėmė iš kišenės tokį vamzdelį ir pradėjo švilpauti. Tuojau atsiliepė į jį keli paukšteliai, o paskui ir visos girios paukščiai pradėjo giedoti.

Silpnutis labai stebėjosi ir klausė Vyliuko, kas čia tie per paukšteliai tokiais gražiais balseliais gie-da.

Vyliukas sako:

— Eiva toliau — dar netaip išgirsi!

Silpnutis paklausė ir nuéjo.

Juo toliau juodu éjo, juo gražesnius maté paukštelius ir juo gražiau giedančius. Silpnutis negaléjo nei i juos atsižiūrēti, nei jų balselių atsiklau-syti.

Paskui juodu priéjo tokį sodą, kur aukso obuoliai augo, perlo gélés žydéjo, o paukšteliai buvo dar gražesni, dar gražiau giedojo.

— Keno tas sodas? — paklausė Silpnutis.

— Tai mano tévo, — atsakė Vyliukas ir dar toliau nusivedė Silpnutį.

Pagaliau juodu priéjo didelius, puikius rūmus.

— Tai čia mano namai, — taré Vyliukas. — Ei-va i vidų.

Silpnutis nesipriešino ir visur éjo, kur tik jí ve-dési, nes visai jau buvo užmiršęs, kur jam reikéjo nueiti.

Vyliukas paspaudé tokį spuduką, ir rūmų du-rys atsidaré. Juodu jéjo i vidų ir rado tokį seną vy-rą, labai puikiai apsitaisiusį, šilku išmuštame krés-le besédintį.

Tai buvo Vyliuko tévas. Silpnutis pasakė jam labą dieną ir émë stebétis rūmų gražumu. O Vyliuko tévas tuo tarpu pašaukė tarnus ir liepė pavai-šinti Silpnutį.

Tarnai tuojuo visko sunešé i stalą valgyti ir gerti, ir jie visi trys susédo: tas senis, Silpnutis ir Vyliukas. O kai paragavo visokių valgių ir gérimu, tai Silpnuciui rodési, kad jis nè sapne tokią nebuvo ragavęs. Ir tas senis, Vyliuko tévas, jau toks geras,

toks malonus Silpnučiu pasirodė, kaip artimiausias giminė, lyg visą amžių pažįstami būtų buvę.

Po pietų senis taré:

— Dabar eime į kitą rūmą.

Ir nusivedė Silpnutį į tokią didelę salę. Čia buvo dar puikiau. O jau degė lempos, sienos buvo spalvotų paveikslų prikabinėtos, lubos visokiais marginiais išrašyti — kur mesi akį, čia turi ko pažiūrėti.

Tuojau senis pliaukštéléjo rankomis, ir pradéjo muzikantai su visokiomis muzikomis eiti, o kai émë groti, tai Silpnutis tarési danguje besas.

Muzikai sugrojus, pradéjo rinktis puikių puikiausių žmonių, kurie émë visokius šokius šokti.

— Eiva ir mudu pašokti, — pakvietė Vyliukas Silpnutį. — Tiktai tavo drabužiai negražūs. Eiva, duosiu kitus.

Vyliukas nusivedė Silpnutį į tokį kambarį, ir ten vienas tarnas labai puikiai aptaisė Silpnutį. Dabar jis atrodė, kaip koks kunigaikštis.

Kai sugrįžo juodu vél į salę, Silpnutis sako:

— Aš nemoku šokti!

— Tai niekis! — taré Vyliukas. — Čia néra nemokančių. Žiūrėk, kai pradési, ir mokési.

Vyliuko paklausęs, Silpnutis tuojau pakvietė tokią gražią mergaitę ir pasileido šokti. Ir šoko kaip geriausias šokėjas.

Malonu ir linksma buvo Silpnučiu. Šoko, šoko, kol taip nuvargo, jog nė paeiti nebegalėjo. Tada paémė ji Vyliukas už rankos, nuvedė ir paguldė į pūkų patala.

Ilgai ir smagiai miegojo Silpnutis. O kai pasi-budo, nebebuvo nei puikių rūmų, nei muzikantų, nei sodo, ir jis pats ne pūkų patale, bet gирioje ant sa-manų kupsto beguljė!

Buvo jau pavakarė. Silpnutis pašoko, pasiēmė lazdelę ir nuéjo kelio jieškoti. Kelią tuojuo rado, nu-éjo pas senelę ir išpasakojo jai, ko jি motina atsiuntus. Bet kad pakelėje kur užtrukės, nesisakė.

— Vaikeli, ar tavo mama nė jokio ženklo man nejdavė? — paklausė senelę.

— Ne, — сако Silpnutis. — Tiktai liepė paduoti šitą lazdelę.

Senelė paēmė lazdelę, pažiūrėjo ir tarė susirū-pinusi:

— Vaje, vaikeli, kur tu buvai taip ilgai? Juk jau trys dienos, kaip iš namų išejai!

Silpnutis nusigando ir pradėjo verkti.

— Tai pas тą Vyliuką taip ilgai užtrukau!

— Pas kokį Vyliuką? — paklausė senelę.

— Tokį vaiką sutikau gирioje, ir jis mane nusi-viliojo. Pražus dabar mano motutė, pražus!..

Senelei pagailo vaiko, ir ji negalėjo bartis.

— Cit, neverk, — ramino jи. — Tu kaltas, kad užtrukai kelyje, bet pabandysiu dar gelbeti. Tik jau dabar klausyk manęs ir ką liepsiu daryti, daryk, nie-ko nežiūrédamas ir niekur neužtrukdamas. Savo motinos jau namie neberasi: bus issinešusi ragana. Bet galési ją susirasti ir išvaduoti. Štai pasiimk тą pačią lazdelę. Ant jos yra trys spurgiukai. Tie spur-giukai atsirado, kai tu kelyje gaišavai. Vienas atsi-rado, kai vieną dieną užtrukai, kitas atsirado, kai

kitą dieną užtrukai, o trečias — trečią dieną. Imk lazdelę ir eik namo. Parėjės atsistok prie savo namo durų, paspausk viršutinį spurgelį — iš to spurgelio išaugs lapelis. Tą lapelį nuskink ir numesk ant žemės. Kai tą pirmąjį lapelį numesi, priešais tave išsities ilgas šilkų kaspinas, tas kaspinas pavirs takučiu. Tuo takučiu eik ir eik, ir rasi savo motiną. Tik tai, žiūrėk, niekur iš takučio neišeik, o kad išeisi, vėl bus bėda. Jeigu vienu takučiu nuéjės jos dar nerastum, paspausk kitą spurgutį, ir vėl išdigs lapelis, tą lapelį taip pat numesk nuskynės — atsiras kitas takelis... Kad reikės, galėsi ir trečiąjį spurgutį paspausti. Bet geriau pirmuoju takučiu negaišodamas eik, nes tai bus trumpiausias takas, ir veikiau savo motiną rasi. Trečiasis takas būtų ilgiausias ir sunkiausias.

Silpnutis išklausė senelės, pasižadėjo viską padaryti, kaip liepė, ir išėjo.

Parėjės namo, pasižiūrėjo į trobelę — nebėra motinėlės. Apsiverkės išėjo už durų, paspaudė pirmąjį spurgutį, ir bematant išaugo lapelis, kaip lėste išlindo iš lazdelės. Jis tą lapelį nuskynė ir numetė ant žemės. Išsitiesė šilkų kaspinas ir pavirto takučiu.

Silpnutis įstojo į takutį ir pradėjo eiti. Ėjo, ējo tuo takučiu, o takutis juo toliau, juo nuobodesnis darësi — nelygus, duobėtas. O šalia takučio — daili pieva.

— Kam aš tuo nepatogiu takučiu einu! — tarė sau Silpnutis. — Šalia lygi pieva, o takučio iš akių nepaleisiu.

Ir išsuko iš takučio. Tuo tarpu takutis išnyko, ir Silpnutis nebežinojo, kur eiti. Nuliūdo vaikas, bet atsiminė dar du spurgučius. Paspaudė antrajį, kaip buvo sakiusi senelė. Tuojau išsprogo lapelis. Jis tą lapelį nuskynė, numetė, ir išsitiesė drobinis kaspinas, tas kaspinas taku pavirto.

Silpnutis įstojo į tą taką ir eina, eidamas galvoja: "Dabar jau né kažinkaip nebemesiu šio takelio, eisiu ir eisiu, kol savo motinėlę rasiu."

Bet juo tollyn, juo takutis éjo niekyn, o Silpnutis jau pavargo. Šalia takučio lygi pievutė žaliavo, gražios gélélės žydéjo. "Neisiu ta pievute", pamanė Silpnutis, "tik atsisésiu pasilséti, o paskui vél takučiu keliausiu."

Taip ir padarė. Bet kai tik jis iš takučio išstoją, takutis ir išnyko. Dar labiau nuliūdo Silpnutis, net jam ašaros iš akių émë riedéti.

Tik laimé, kad dar buvo likës vienas spurgutis. Silpnutis su baime paspaudé tą spurgutį, ir išsprogo lapelis. Tą lapelį nuskynė ir numetė. Išsitiesė pakulinis kaspinas, iš kaspino pasidarė kelias, bet toks jau nedailus, nelygus, akmenuotas — nemalonu buvo ir pažiūréti.

Atsiduso Silpnutis ir nieko nelaukdamas nuéjo. Eidamas galvoja: "Dabar tai jau niekur iš kelio kojos nekelsiu, eisiu ir eisiu, kol tik savo motutę rasiu."

Ir éjo nesustodamas, tik retkarčiais į šalis pasidairydamas. Iš pradžios abypusiai kelio karklų krūmai žaliavo, paskui pradéjo rastis beržų, eglių, pušų, ažuolų ir kitokių medžių. Tuose medžiuose paukšteliai visokiais balseliais giedojo, visą girią links-

mino. Bet Silpnutis jų nesiklausė, vis tolyn ir tollyn éjo, kad ir visai jau buvo nuvargęs.

Kelias visą laiką prastéjo, pagaliau visai niekai pasidaré. Neveltui senelé saké, kad tas trečiasis bus pats sunkiausias. Jau Silpnučiui ir kojos atbu-ko beeinant, bet jis dabar nieko nepaisé, éjo ir éjo. O kelio galo vis nematyti.

Pagaliau šalikeléje giria pasibaigé, prasidéjo sodai. Soduose noko gelsvos kriausés, raudoni obuo-liai, bet Silpnutis jų nežiūréjo. Jau vos tik kojas pavilko, o kelias aštrus, skaudus. "Eisiu, iškentésiu", ramino save Silpnutis. "Gal jau nebedaug teliko..."

Tik staiga šalia kelio sode kažinkas sušuko:

— Silpnuti!

Silpnutis net krüpteléjo. Pasižiūri — Vyliukas sode stovi ir šypsosi.

— Kur taip skubinies? — paklausé jis.

— Einu mamytés jieškoti. Per tave ją pražu-džiau. Prigavai mane.

— Ar aš tave prigavau? — sako Vyliukas. —

Juk tu pats visur éjai su manim. Ar neatsimeni?

Bet Silpnutis nenoréjo jo klausytis.

— Palauk tiktais, — sako Vyliukas. — Ar jau nebenori su manim nė kelių žodžių sumesti? O dar kaip blogai tu atrodai! Išblyškės, sulysęs, ir kojos kruvinos, nudaužytes! Turbūt visą dieną be poilsio ir alkanas keliauji? Juk nevaliosi taip nė motinos pasiekti. Te nors obuoli — pasistiprink.

Silpnutis iš tikro labai noréjo valgyti, o čia Vyliukas taip maloniai kalba ir gražų obuoli rodo. Užsimiršo vaikas, ištiesé ranką į obuoli ir išstojo iš ta-

ko. Kai tik jis iš tako išstojo, tuojau takas ir prapuolė, o drauge su juo — Vyliukas, sodas ir obuolys. Silpnutis vėl pasijuto besąs plikame lauke...

Jau visai buvo vakaras. Saulė leidosi, ir rasa ant žolelių krito. Įsmeigė Silpnutis savo lazdelę į žemę, atsisėdo į žolynėlį ir verkia. “Pražudžiau savo motutę, pražudžiau! Gal jau visai nedaug tebuvo likę eiti... kad ne tas Vyliukas!..”

Verkė, verkė, paskui atsigulė į žolelę, susirietė į kamuoliuką ir užmigo.

Išvargės buvo, ilgai miegojo. Pabudės žiūri — saulelė šviečia, šilta, malonu. Pakilo nuo žemės, ims savo lazdelę, ogi žiūri — jos vietoje didelis medis išaugės. To medžio viršūnėje trys varnai kalbasi:

“Prastos naujienos, broliai”, sako vienas varnas. “Yra toks nelaimingas vaikas, vardu Silpnutis. Jis prarado savo motiną ir negali jos rasti. Bet yra dar pagelba. Iš mano sparno kris viena plunksna, kai tik pakilsiu iš šio medžio. Jeigu jis pasiimtų tą plunksną, pabraukštų su ja per žemę, tai vėl atsirastų tas takelis, kuriuo paskiausia éjo, ir prieitų savo motiną.”

Antrasis varnas sako:

“Be tavęs nieko nepadarys, kelio neras. Bet ir mano pagelba reikalinga. Aš dabar pakrēsiu šio medžio sėklų. Jis turėtų tą sėklą pasirinkti ir, kai norés, pakramtyti, tai tuojau sustiprėtų. Šiaip ir geriausiu keliu nenueis, nes labai jau nusilpęs.”

Trečiasis varnas sako:

“Kelią rasti ir pasistiprinti pavargusiam labai geras daiktas, bet to dar neužtenka. Reikės čia ir

mano pagelbos. Eidamas keliu jis prieis dvarą, kurriame jo motina. Prie dvaro vartų stovi sargas ir neleis jo į vidų, jeigu neturės stebuklingo akmenėlio. Tokį akmenėlį aš užmesiu jam už kepurės, kai judu savo pažadą ištesėsita. Su tuo akmenėliu vaiko niekas nematys, ir jis galės eiti, kur tik norės.”

Silpnutis nugirdo tas varnų kalbas ir laukia, kada pirmasis lékdamas pames plunksną, antrasis pakrės to medžio sėklų, o trečiasis užmes jam už kepurės stebuklingajį akmenėlį.

Tuojau varnai pakilo. Pirmasis išmetė plunksną, antrasis pakrétė sėklų. Séklas vaikas susipylė į kišenę, o su plunksna pabraukė per žemę. Tuojau atsirado skaudusis takas, ir jis apsidžiaugės pradėjo eiti. Ogi štai ir trečiasis varnas apie jo galvą suka. Silpnutis pajuto, kad jau papt ir užkrito jam už kepurės... Pačiupinėjo tą vietą — akmenėlis! Paémė ir įsidėjo į kišenę.

O, dabar Silpnutis visai atsigavo. Istojo į taką ir eina. Aiškiai žino, kad prieis savo motutę: taip pasakė pirmasis varnas.

Eina, akių nenuleidžia nuo tako, žiūri ir žiūri į priekį. O tas takas netrumpéja ir geresnis nesidaro. Né jokio ženklo nematyti, kad būtų arti galas. Jau ir kojeles atmušė beeidamas, pilvelis įsitraukė, galvelė žemyn svyra, visam silpna. O vieną kartą sukliuvo per duobutę ir parvirto, visai sukniubo. Iš karto né atsikelti negalėjo, taip buvo silpnas. Paskui atsisėdo čia pat ant tako ir verkia, kad jau nebegali paeiti. Ir dar bijo, kad tas paskutinis takas

neišnyktų. Kai ilgiau pasėdės, tai gali ir išnykti, nors niekas to nesakė. Né varnai neminėjo...

Staiga knykt jam į galvą tos varno sėklos! Išsimima, pakramto — burnoje kaip kokie skanėstai! Ir nė ne sėklos jau, rodos, o tikras valgis!

Tuojau jam visai gerai nuo tų sėklų pasidarė, visas atsigavo, sustiprėjo, žaizdos ant kojų užgijo, jokio skausmo nebėra. Pašoko iš džiaugsmo ir eina. Eina kaip koks stipruolis: nei jokio sunkumo, nei pavargimo nejaučia, o kojos — tarytum kokiais batais apautoς.

Dar kelias valandas éjęs, priéjo didelių dvarą. Prie dvaro vartų stovi sargas. Silpnutis sustojo, pažiūrėjo ir galvoja: "Kalbinti ar nekalbinti tą sargą? Mato jis ar nemato, kas čia atėjo? Pakalbinsiu, tai tikrai žinosiu."

— Laba diena! — tarė Silpnutis.

Sargas krūptelėjo ir apsidairė į visas puses. O Silpnutis suprato, kad jo nemato, drąsiai atsidarė vartus ir éjo į vidų. Atsisukęs dar pažiūrėjo, kaip sargas išsigandęs drebėjo prie vartų.

Silpnutis eina ir mato — priešais stovi puikūs rūmai, tokie puikūs, kokius tiktais karaliai tegali pasistatyti. Čia prie durų stovi du sargybiniai. Bet tai niekis. Silpnutis pats atsidarė duris ir, sargybiniams bežiopsant, éjo į vidų.

Peréjo vieną kambarį, peréjo kitą ir éjo į trečią. Šis buvo labai didelis ir šviesus, rodės, visą pasaulį galėjai iš jo matyti. Tačiau pirmiausia Silpnutis pamatė savo motiną. Kone sušuko iš džiaugsmo,

bet staiga susivaldė, nes niekas jo neturi čia girdeti nei matyti.

Gale to puikaus kambario buvo toks ilgas minkštas krėslas, tame krėsle išsitiesusi gulėjo baisi ragana. Silpnučio mama tą raganą supo tame krėsle. O ragana šaipėsi:

— Che, che, che! Moteriške, kur tavo sūnus? Kodėl jis taip ilgai neateina tavęs išvaduoti?

Silpnutis mato, kad jo mama verkia ir nieko nesako, tyli ir kenčia, iš visų pusią uždaryta.

Silpnučiu graudu ir pikta pasidarė, įmanęs buvo sudaužyti tą raganą, bet susivaldė ir tylėjo. Pas kui atsargiai prisiartino prie motinos, prisikišo jai prie ausies ir patylomis pasakė:

— Mamyte, aš jau atėjau.

Motina nustebė, bet tuoju suprato savo sūnaus balsą ir labai apsidžiaugė, tik darė taip, kad ragana nieko nesuprastų. O ir tai ragana pasižiūrėjo į ją ir sako:

— Ko tu čia klausais, moteriške? Ar jau sūnų girdi ateinant? Che, che, che!.. Jis čia nejeis: sargybiniai jį tuoju nutvertų ir į tamsų rūsių ikištų. Che, che, che!..

Silpnučiu dar pikčiau pasidarė, bet jis vėl susivaldė ir tik tai galvojo, kaip motutę išvadavus. Atsargiai pasilenkės jai prie ausies, dar pašnibždėjo:

— Mamyte, palauk. Aš eisiu pajieškoti kokio plyšelio, pro kurį galėčiau tave išsivesti.

— Kas čia šnibžda? — suriko ragana ir atsisėdo krėsle.

— Niekas nešnibžda, — atsakė Silpnučio moti-

na. — Tai aš taip sunkiai dūsauju, savo sūnelį vieną palikusi.

Ragana piktais susijuokė ir vėl atsigulė.

— Smagiau, smagiau pasupk mane! — vapėjo ji ir patylomis juokėsi.

Silpnutis pasižiūrėjo į raganą, sugniaužė savo kumščiukes ir nuéjo.

Jis norėjo susirasti kokį nesaugomą išėjimą, kad, niekam nematant, savo motutę galėtų išsivesti. Atsargiai darinėjo duris, kad visai niekas nepastebėtų.

Įėjo į vieną kambarį — tuščias. Tik vidury aslos didelis stalas padėtas, o ant to stalo — skambutis. Sienos nukabinėtos kardais, dideliais ir mažais. Vie- noje sienoje, tarp dviejų didžiausiu kardų, po tokia pastogėle pakabintas didelis varinis raktas.

Silpnutis sustojo, dairos į visas puses ir galvoja: "Kam tie kardai? Kam tas skambutis? Nuo ko tas raktas? Gal tas raktas ir yra nuo kokių slaptų durų, pro kurias galima išsigelbėti?"

Bet jis ilgai čia neužsibuvo. Jeigu reikės, dar kartą sugriš. O dabar nuéjo toliau.

Išėjęs pro kitas duris, rado didelę lovą, minkštai paklotą, augštai iškrautą. Silpnutis pasižiūrėjo, paspaudė ir pamanė: "Tai čia tikriausiai tos baisybės patalas. O mano mamytė kažinkur guli! Gal ant kokio pliko suolo!"

Mažumą pyktelėjės, Silpnutis nuéjo toliau.

Kai atidarė trečias duris, pamatė daug moterų. Vienos buvo jaunos, kitos senos, o kitos visai dar mažos. Senosios verpė, jaunosios audė, o mažosios

šeivas trynė ir mezgė. Sienos buvo prikabinėtos verpalų, skrynios pridėtos visokių audimų ir mezginių. "Matai, kokia turtinga ta ragana!" pamanė vaikas.

Silpnutis praėjo visai pro pat vieną mažą geltonplaukę mergaitę, kuri mezgė šilkų mezginėlį, bet buvo labai liūdna. "Ar nebus tik tai ir ji čia raganos pagrobta?" pamanė vaikas. Norėjo ją pakalbinti, bet atsiminė, kad turi tylėti, tai nieko nesakė ir nėjo toliau.

Dar įėjo į vieną kambarį ir rado daug senų vyru besiuvančių. Pilnos sienos buvo prikabinėtos siuvamų ir pasiūtų drabužių, o lentynos prikrautos audimų.

Silpnutis priėjo dar vieną kambarį, kur jauni vyrai miegojo. Sienose kabojai kardai, o vyrai miegojo. Kodėl jie miegojo?..

Tačiau Silpnutis ir čia ilgai nesustojo, bijodamas išbudinti tuos vyriškius. Nuėjo toliau ir išėjo į tokią didelę priemenę.

Iš tos priemenės vieni laiptai leidosi žemyn, kiti kilo augštyn. Silpnutis pasigalvojo ir nusileido pirmiau žemyn, o paskui lipsiąs augštyn.

Nusileidęs žemyn, rado duris, o duryse pamatė mažytį langelį. Pasiziūrėjo pro tą langelį ir pamatė stiprų jauną vyra, storomis grandinėmis prirakintą prie mūro sienos. Jam buvo pakreikta šiaudų, kaip jaučiui. Vyriškis barškinos grandinėmis ir, atrodė, norėjo jas nutraukti.

Silpnutis pamanė: "Jeigu tas vyriškis prirakinatas, tai kuo nors nusikaltės. O gal ragana ji čia įmetė ir prirakino, kad neišeitų?"

Silpnutis prisikišo prie langelio ir šuktelėjo:

— Uhū!

Vyriškis tuojau pasižiūrėjo į langeli.

— Kas čia? — paklausė jis.

— O kas tu toks? — atsiliepė Silpnutis.

— Aš — kalinys.

— O kas tave uždarė?

— Ragana. Ji viską čia valdo.

— O ko tu čia éjai?

— Ragana pagrobė mano mažą sesutę: aš éjau
jos išvaduoti.

— O kokia ta tavo sesutę?

— Maža, devynerių metų. Jos plaukeliai gelsvi,
veidelis pailgas, akelės žydrios ir liūdnos.

— Tai aš ją mačiau, tavo sesutę.

Kai Silpnutis taip pasakė, tai vyriškis visas su-
kruto iš džiaugsmo.

— Ar sveika mano seselė?

— Sveika. Mačiau ją šilkų mezginėlių mezgant.

— Ar tu geroji dvasia čia su manim kalbi?

— Ne, — atsakė Silpnutis. — Aš esu dvylirkos
metų berniukas. Atėjau išvaduoti savo mamytės. Ir
mano mamytę ragana pagrobė.

Vyriškis nustebė.

— Kaip tu čia patekai? — paklausė jis Silpnu-
čio. — Aš turėjau didelį plieno kardą ir norėjau vis-
ką tuo kardu įveikti. Bet ragana užleido ant manės
miegą, paskui liepė tarnams surišti ir prirakinti. O
kol šių grandinių nesudilinsiu, tol iš čia neišeisiu...
Ar tu nebijai čia toks mažas?

— Nebijau. Aš turiu stebuklingą akmenėlį. Niekas manęs nemato.

— Tai tau gerai. Ir aš tavęs nematau, tik girdžiu kalbant.

— Aš jau susiradau savo mamytę ir dabar jieškau, pro kur galėčiau ją išsivesti.

— O, mielas vaikuti! — tarė vyriškis. — Išgelbék ir mano sesutę. Tikriausiai bus ta pati, kurią tu matei. Jos vardas Mildutė.

— Gerai, — pasižadėjo Silpnutis. — O gal ir tave dar kaip nors išgelbésiu.

— Labai džiaugčiaus, — pasakė vyriškis. — Bet dar pasiklausyk manęs. Vienas sargas man valgyti atneša. Jis man sakė, kad esąs toks kambarys, o tame kambaryje skambutis ant stalo. Kas tuo skambučiu galėtų, sako, paskambinti, tai visus raganos pagrobtuosius išgelbėtų. Tiktai ji viena pasiliktų beraustanti, visiems dvaro šunims kaukiant.

— O! — apsidžiaugė Silpnutis. — Aš jau užėjau tą skambutį!

— Bet palauk dar, — tarė vyriškis. — Kitas sargas man atneša atsigerti. Tasai sakė, kad esąs toks kambarys, kurio visos sienos kardais nukabinėtos. Sako, reikia vieną kardą atitikti, su tuo kardu tris kartus kirsti į didžiąsias rūmų duris, tai visos piktosios galybės pranyks, ir visi bus išgelbéti.

— O! — sušuko Silpnutis. — Tai aš žinau tą kambarį. Tas pats, kur ir skambutis padėtas.

— Dar palauk, — sako vyriškis. — Vienas sargas kiekvieną delčią atneša man šiaudų pakeisti. Jis pasakojo, kad esąs toks kambarys, o tame kamba-

ryje — didelis varinis raktas. Tas raktas esas nuo bokšto durę. Kas i tą bokštą ilipty, sako, tas rastu ten dideli trimitą. Kai tą trimitą papūstu, visą dvarą atverstų, ir visi būtų išgelbèti.

— O! — sušuko Silpnutis. — Tai vis tas pats kambarys! Aš dabar viską žinau!

Jis tuoju užlipo laiptais augštyn ir rado duris i bokštą. Prie durę iš abiejų šalių stovėjo du sargybiniai su kardais.

Silpnutis tuoju nulipo žemyn ir susirado vėl tą kambari, kur buvo skambutis, kardai ir raktas. Jéjo ir sustojo. Ką dabar jam daryti: ar skambučiu skambinti, ar kardu i duris kirsti, ar imti raktą ir lipti i bokštą?

Viskas gerai, bet i bokštą iliipus — geriausia: visas dvaras atvirstų, ir visi būtų išgelbèti! Tikriausiai čia tas dvaras užkeiktas, ir ragana daugybë žmonių prisigrobusi!..

Pagalvojo, pagalvojo Silpnutis ir nusikabino raktą. Bet kaip tik jis tą raktą pajudino, ant stalo skambutis pradéjo skambeti, sienose kardai pradéjo žvangéti, kieme šunes èmè loti.

Silpnutis nusigando, bet rakto nepaleido ir užsikišo ji sau po švarku už juostos. Paskui pasilindo po stalui ir žiūri, kas bus.

Ogi ipuolé ragana ir suriko:

— Raktą pavogé! Raktą!..

Pradéjo baisiai draskytis ir lakstyti po visus kambarius to rakto jieškodama, o taip laksté, kad visi rūmai bildéjo. Paskui vėl atbégo i tą kambari, ir viskas nutilo. O ragana sušuko:

— Kas čia buvo svetimas, tegu tuoju užmiega!
Silpnutis pasijuto, kad suėmė jį smarkus miegas, ir jis čia pat po stalu sukniubo ir užmigo.

Jo motutė girdėjo visą triukšmą namuose ir labai susirūpino. Ji pamanė, kad Silpnutis bus ką nors negerai padarės, ir bijojo, kad jis į kokią bėdą nepakliūtų. Bet nieko ji negalėjo padėti.

O Silpnutis miegojo tris dienas ir tris naktis. Tik jis to nežinojo. Paskui smagus pasibudo ir tuoju pasičiupinėjo rakto. Raktas — už juostos. Visuose namuose šviesu ir tylu. Dabar jis bus labai atsargus ir visur gerai apsižiūrės.

Pakilęs iš po stalo, nusiskubino į viršų. Ogi žiūri—nebe du, o keturi jau sargybiniai stovi prie bokšto durų. "Aha!" pamanė vaikas. "Kai raktas jau dingo, tai keturis sargybinius pastatė. Na tu man palauk!"

Ir jis ėmė galvoti, ką čia padarius. Sargybiniai visai užstojo duris, negalima prieiti.

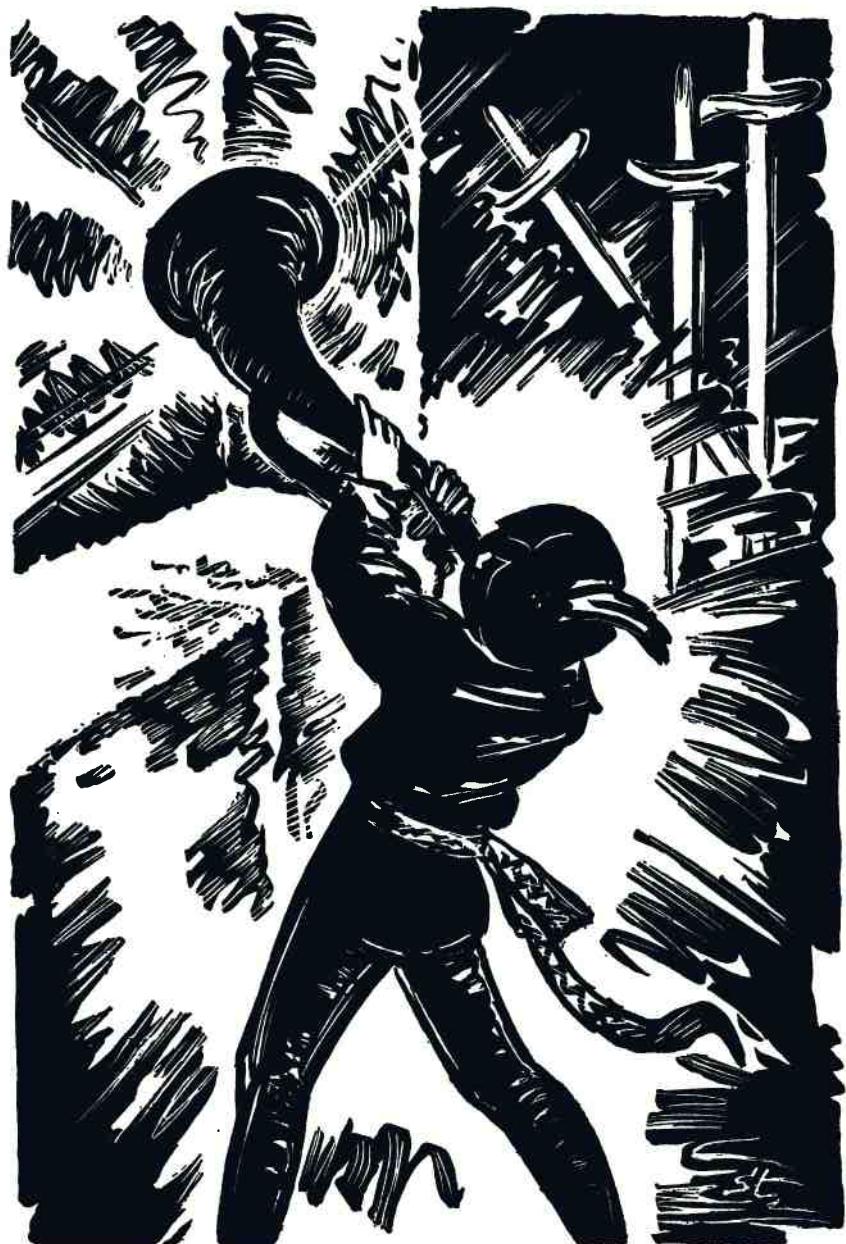
Ir parėjo jam į galvą drąsi mintis. Jis prisiartino ir atsargiai ignybė vienam sargybiniui į kišką. Tas pamanė, kad jo kaimynas, ir sušuko:

— Liaukis!

— Ko tu nori? — supyko antrasis.

— Nesignaibyk!

Tuo tarpu Silpnutis ir antram, ir trečiam, ir ketvirtam ignybė. Sargybiniai visi pradėjo bartis, paskui muštis ir kardais kapotis. Per tą sumišimą Silpnutis išsitraukė raktą, atsirakino bokšto duris ir bėgte įbėgo į viršų.

Įsilipės į patį viršų, apsidairė ir pamatė po tokiu stogeliu pakabintą didelį trimitą. Jis tą trimitą nusikabino ir papūtė ant viso dvaro. Trimoto balsas plačiai nuskambėjo, ir visas dvaras bematant atsivertė.

Kai Silpnutis nulipo žemyn ir įėjo pas motiną, rado ten visus laimingus: ir savo motiną, ir raganą, ir tą vyriškį su geltonplauke sesute, ir visas moteris verpėjas, ir sargybinius, ir kiek tik dar visų buvo.

Dabar buvusioji ragana, to dvaro valdytoja, iškėlė visiems puikią puotą. Tris dienas visi valgė, gérė ir džiaugės, kiek tik širdis norėjo. Paskui visi sugrįžo į savo namus, iš kur kas atėjė ar per nelaimę buvo patekė.

Ir niekam daugiau neberūpėjo jau piktoji ragana. Dabar ji buvo gera ir meili dvaro šeimininkė.

Gailutė

Gyveno tokia varginga našlė ir turėjo tris sūnus ir vieną dukterį.

Visus savo vaikus našlė labai mylėjo, o dukterį labiausiai, nes tą vieną mergaitę teturėjo. Ir tikėjosi našlė laimingo ir gražaus gyvenimo su savo valkeliais, bet netaip buvo lemta: vienas berniukas augo tinginys, kitas — vagis, trečias — girtuoklis. Tik ta viena mergaitė Gailutė augo gera gerutėlė. Bet ji buvo mažiausia — menka motinai parama.

Sunkiai vargo našlė. Visus reikėjo apžiūrėti, aprūpinti, o naudų iš sūnelių nieko nėra: tinginys jokio darbo nenusitveria, tik dribso pas krosnį ir jo-

kių raginimų neklauso; vagis kažinkur vaginėja, ir nėra jo namie; girtuoklis ką nutvėrės neša pragerti.

Sunyko motina, susibaigė. Tie jos sūneliai širdį jai paėdė. Neiškentė ilgai moteriškė, nepakėlė vargo ir sielvarto — po kelerių metų pasimirė.

Sūnums kas labai, o dar tokiems! Nusišluostė po kelias ašaras, ir viskas. O Gailutei širdis plyšo, ašaras lyte lijo, jos verksmui galo nebuvo.

Bet ką verksmas! Motinos neprikels. Apsiramino pagaliau ir ji. Tvérėsi darbo. Bet kas iš jos darbo ir triūso! Ką uždirba ir sutaupo, tinginys brolis suėda, vagis nuvagia, latras prageria.

Neiškentė ilgai nė Gailutė. Nutarė visai iš namų išeiti.

Išėjo. Eina. O širdis nerami ir skaudi: gaila namų, dar giliau brolių. Susisuko jai galva, nebežino ką daryti. Atsisėdo pakelėje ir verkia.

Ęjo pro šalį toks senelis ir paklausė:

— Ko tu verki, mergaite?

— Ką aš neverksiu, — sako Gailutė: — turiu tris brolius, tik vienas iš jų tinginys, nieko nedirba; kitas vagis, viską vagia; trečias girtuoklis, ką nutvėrės prageria. Aš negaliu namie būti, neįstengiu už visus dirbti, o palikti juos gaila.

— Neverk, — tarė senelis. — Tavo brolius galima pataisyti, į gerą kelią atvesti. Tiktai nelengva: daug vargo reikės pakelti, daug ir prikentėti.

Gailutei smagiau pasidarė.

— Viską iškësiu, — tarė ji, — tik pasakyk man, seneli, kaip mano brolius į gerą kelią atvesti?

— Gerai, — atsakė senelis. — Te rykštę ir žiaunutę duonos. Kelkis ir eik tuo pačiu keliu, kur dabar éjai. Prieisi kalną. Keliais pasisuks, bet tu nesisuk. Pamatysi du takus į kalną: vieną siaurą ir duobétą, kitą platą ir lygų. Eik pirmuoju. Kai įlipsi į kalną, rasi du šunis. Vieno su rykšte atsiginsi, kitam atiduok duoną. O kai pro antrajį šunį praeisi, pasisuk į dešinę — rasi tokius namelius. Priéjus pasibelsk į duris, ir išeis tokia moteriškė, žinūnė. Nusipasakok jai ko atéjus, o ji tau pasakys, ką toliau daryti.

Gailutė įsidémėjo, ką sakė senelis, padékojo ir nuéjo.

Eina, eina — sutinka žmogų atvažiuojant. To žmogaus kumelė vos paeina, vežimuko ratai vos žymu, kad sukasi. Prašo žmogus Gailutės, kad atiduotų jam rykštę kumelei pasiplakti. Noriš pasiskubinti namo: vaikai sergą, vaisto vežas, o čia kumelės nepavaras ir jokio žabo pakelėje nerandas.

Gailutė émė ir atidavė rykštę. Žmogus pašmagajojo kumelei — kumelė tuojau sujudo ir pasileido risčia bęgti, tarytum kitas kojas gavusi.

Gailutė smagiai pasižiūrėjo ir nuéjo toliau.

Eina, eina ir sutinka tokią senutę. Ta senutė vos paeina, lazdele pasiramsčiuodama. Gailutei ateinant, iš tolo sustojo ir sako:

— Tai gerai, kad sutikau gyvą dvasią! Pagelbék man, dukrele. Jau trečia diena einu nevalgiusi. Duonutė man iš tolo kvepi.

Pagailo mergaitei senutės, ir atidavė jai tą žiaunutę duonos. Senutė labai apsidžiaugė ir émė

kuopti minkštimą. O plutą pasimirkysianti šaltinėlyje.

Gailutė nuėjo toliau.

Ęjo, ęjo ir priėjo kalną. Žiūri — du takai, kaip sakė senelis: vienas siauras ir duobėtas, kitas platus ir lygus. Abu takai i tą patį kalną veda, tik tas platusis lėkštas ir vingiuotas. Gailutė pamanė: "Kažinkodėl senelis liepė man duobėtuojу keleliu eiti, kad yra lygus? Kas kad jis vingiuotas! Kad ir ilgiau truksiu, o vistiek i tą patį kalną įlipsiu."

Ir nuėjo lygiuoju taku. O čia įlipusi nerado nei šunų, nei trobelės. Tiktai toks senukas po sodą bevaikštinėjās ir obuolius berankiojās. Gailutė paklausė jo, kur čia esąs žinūnės namelis. Senukas atsakė:

— Ne čia patekai, dukrele. Šiicia ateina ligoniai sveikatos jieškoti. O tau reikia leistis žemyn ir iš pakalnės kilti siauruoju takeliu.

Nuliūdo Gailutė, bet padékojo senukui ir grįžo atgal. Senukas ją sulaike.

— Palauk, — sako. — Čia nė vienas sveikas žemyn nenulipo, kas paklydės atėjo, ir tau gali taip būti.

Tuos žodžius pasakęs, senukas paskynė nuo vienos obelėlės tokį geltoną obuoliuką ir padavė Gailutei.

— Še, — sako senukas, — pasiūmk šitą obuoliuką. Jeigu tau, belipant žemyn, pasidarys bloga, suvalgyk tą obuoliuką — tuojau pasveiksi.

Gailutė padékojo senukui ir eina žemyn. Eina

ir žiūri, kad tas takas jau kitoks pasidarės: kietas, aštrus. Bet ji eina ir eina.

Galą paėjusi, girdi — kažinkas gailiai ciepsi. Žiūri — paukšteliis su pažeistu sparneliu tupi šalia tako. Pagailo mergaitė paukšteliu, paglostė, paguodė. Ir atsiminė tą obuoliuką, tai ēmė ir sulesino paukšteliui. Paukšteliis, sulesės obuoliuką, meiliai pasižiūrėjo į Gailutę, paskui pakilo, paskraidė apie jos galvą ir nulékė tollyn. Gailutė patenkinta pasižiūrėjo į jį ir leidosi vėl žemyn.

Galą paėjusi, mergaitė pajuto, kad peršti jai kojų padus, o juo toliau, juo labiau ēmė peršetti. Pasukui jau ir paeiti nebegali. Pasižiūri — jau iki kraujo prasitrynė kojų padai. Atsiminė mergaitė tą obuoliuką. Tikriausiai nuo jo būtų pasveikusi. Tam senukas ir buvo davės. Bet obuoliuko jau nebéra...

Vėl eina mergaitė. Skauda kojas, bet dantis sukandusi eina. Po šimto žingsnių vėl gavo atsisėsti. O pakalnė dar toli. Atdalisėdo ir verkia. Tiktai girdi — ties jos galva kažinkas spurrr... Pasižiūri — ogi tas paukšteliis. Papt ir numetė jai tokį pat geltoną obuoliuką.

Apsidžiaugė Gailutė, meiliai padėkojo paukšteliui ir suvalgė tą obuoliuką. Tuojau jai palengvėjo, skausmas pranyko, ir po valandėlės mergaitė visai sveika pasijuto, pakilo ir nuėjo toliau.

Nulipus nuo kalno, apsižiūrėjo, įstojo į duobėtajį takelį ir smagi ēmė lipti į tą vietą, kur buvo sakės senelis.

Lipus į kalną, tuojau pamatė didelį šunį. Išsišiepės, aštrius dantis atkišes smarkiai lojo Gailutę

ir neleido jos taku toliau, o pro šalį nebuvo kaip prasilenkti. Atsiminė Gailutė rykštę, bet buvo atidavus ją žmogui kumelei pasivaryti. Ką darys? Nusigobė nuo galvos skarelę ir numetė šuniui. Šuo griebė skarelę ir pradėjo draskyti, o Gailutė tuo tarpu émė ir prabégo pro jį.

Dabar ji eina toliau. Gerą galą paéjusi, pasitiko ją dar piktesnis šuo. Atsiminė Gailutė tą duoną, bet buvo atidavus ją senelei pavargélei. Pagalvojusi nusirišo priekaištę ir numetė šuniui. Šuo puolė draskyti priekaištés, o Gailutė tuo tarpu prabégo pro jį ir nuéjo toliau.

Priéjus nameli, pasibeldė į duris. Išėjo žinūnė ir paklausė:

— Ko nori, mergaite?

Gailutė pasipasakojo ko atéjus ir melste meldė žinūnés, kad padétų.

— Gerai, — tarė žinūnė, — padésiu, kad taip labai nori. Bet žinok, Gailute, daug jau vargai ir kentéjai, o dar daugiau teks vargti ir kentéti. Tačiau išgelbési visus tris savo brolius. Pirmiausia reikia tinginį atvesti į gerą kelią. Štai duosiu tokią dėžutę. Joje visko bus po truputį, ko tik panorës tinginélis. Kai atsisédës sédës ir nieko neveiks, tu jo paklausk: "Broleli, ko tu dabar noréatum?" O kai pasakys, ko jis nori, paduok jam tą déželę ir sakyk: "Te, išsi-imk." Jeigu tinginélis daugiau to daikto norës, tai jí patį siúsk pasiimti. O kur siústi, tu pati nusimanyysi. Pabandyk — pamatysi, kad bus gerai.

Daugiau žinūnė davė Gailutei tokį aukso skambalėli.

— Paskambink, — sako, — eidama pro šunis, ir šunes tavęs nepjaus. Keliauk dabar sveika namo ir daryk, kaip sakiau. Prireikus vėl ateik.

Gailutė padékojo žinūnei ir parėjo namo.

Broliai buvo jos pasigedę, bet nė vienas niekuo nesirūpino. Gailutė viską sužiūrėjo, sutvarkė ir atsisėdo verpti.

Tinginys išsimiegojės atsikélė, išsiraižė, paskui atsisėdo pas krosnį ir sėdi, žiovauja. Gailutė jo klausia:

— Broleli, ko tu dabar norėtum?

— Aš dabar norėčiau aguonų, — sako.

Gailutė padavė jam tą dėžutę.

— Te, išsiimk.

Tinginys paėmė dėžutę, atsidarė ir rado tris galveles aguonų. Tas aguonas išsikrétė, suvalgė ir sako:

— A, tai skanu! Kad dar nors kelios galvutės būtų!

— Gerai, broleli, — sako Gailutė: — nueik į daržą ir pasiskink.

Tinginiui labai jau patiko aguonos, tai tuoju pakilo, dar kartą išsiraižė ir išėjo. Po valandėlės sugrižta, o Gailutė jam sako:

— Nepatogu darže, broleli, tiktais tiek gerai, kad pats pasiskiri, kurią nori galvelę.

— Gerai tu sakai, Gailute: pasiskyriaus ir pasivalgiaus, kaip geriaus nereikia.

Taip pasakės, išsitiesė pas krosnį ir guli. Gulėjo, gulėjo; miegojo, miegojo, paskui pasibudo, atsisėdo, išsiraižė ir žiovauja.

— Broleli, ko tu dabar norėtum? — paklausė Gailutė.

— A, kad taip dabar gaučiau obuolių pavalgyti! — sako tinginys.

Gailutė padavė jam tą dėžutę ir sako:

— Te, išsiimk.

Tinginys paėmė dėžutę, atsidarė ir rado gražų, kvepiantį obuolį. Suvalgės sutriauškės sako:

— Tai skanus! Kad dar kelis tokius gaučiau!

— Gerai, — sako Gailutė. — Išeik, broleli, į sodą, įsilipk į didžiausią obelį, pasiskink ir valgyk, kiek tik tau patinka.

Tinginys negalėjo nustigti pas krosnį, taip jam patiko obuolys. Išėjo į sodą, įsilipo į obelį ir tveria obuolių ko didžiausią, ko gražiausią.

Skynė ir valgė, kiek tik jam patiko. O sugrižęs į pirkią, sako:

— Tai pasivalgiau, tai pasivalgiau!

O Gailutė guodžia:

— Pavargai, broleli. Į tokią obelį įsilipti nelengvas darbas.

— Tai niekis! — sako tinginys. — Obuoliai traukte pritraukė. Štai ir tau atnešiau. Ragauk, kokie skanūs.

Gailutė valgo obuolius ir džiaugiasi. O tinginys nuėjo ir atsigulė.

Kitą dieną išmiegojės vėl atsisėdo pas krosnį ir žiovauja.

— Ko tu dabar, broleli, norėtum? — paklausė Gailutė.

— Aš dabar norėčiau pyrago, — sako tinginys.

Gailutė padavė jam tą dėžutę ir sako:

— Te, išsiimk.

Tinginys atsidarė dėžutę, išsiémė skanų pyrageli ir suvalgė.

— A, kad dar daugiau tokio pyrago būtų! —
sako.

— Yra, — tarė Gailutė, — tiktai reikia nueiti pas ūkininką ir pasiprašyti.

— Gerai, — sako tinginys. — Nueisiu. Kas tai man!

Ir išėjo. Nuėjo pas ūkininką ir prašo pyrago.

— Gerai, — sako ūkininkas, — gausi. Tiktai pirmą turi valandėlę su darbininkais pasivaikščioti.

Ir pristatė tinginį kviečių pédus į gubas nešioti.

Tinginys valandėlę pavaikščiojo, panešiojo, ir nusibodo jam. Nepatogus tas darbas. Daug geriau pas krosnį gulėti. Bet mato, kad visi dirba kruta — seni, jauni, vyrai, moterys, — o jis nekitoks kaip jie. Pasižiūrėjo, pasižiūrėjo tinginėlis ir vėl pradėjo nešioti pédus.

Po geros valandos visi sustojo priešpiečių. Šluostosi prakaitą, kalbasi, juokauja ir tinginį pakalbina. Visiems smagu ir linksma, kad ir sunkiai dirbusiems. O čia šeimininkė atnešė pyrago su pienu ir dar daugiau ko.

— Prašau, — sako ūkininkas tinginiui: — valgyk pyrago, kiek nori, ir dar pieno atsigerk.

Tinginys pavalgė, atsigérė, nusišluostė burną ir sako:

— Kad taip dar gaučiau ir namo parsinešti!

— Gerai, — sako ūkininkas. — Gausi pyrago ir dar pinigų. Tiktai reikės pusdienį su dalgiu pasišvaivstyti.

Ir pristatė tinginį kviečių kirsti. Iš pradžios nekaip jam sekési. Bet kiti vyrai linksmi dirbo, tai ir tinginys nenorėjo atsilikti.

Kirto ligi pat vakaro. Vakare su visais kartu gerai pasivalgė, o namo gavo puskepalį pyrago ir dar pinigų.

Parėjės namo giriasi:

— Tai pasivalgiau ir atsigèriau! O štai, Gailute, ir tau parnešiau.

Ir padavė jai tą pyragą, o pinigus pusiau pasidalino.

Gailutė dėkoja jam ir guodžia ji:

— Privargai, broleli. Toks sunkus darbas!

Ir šoko jam minkšto patalo kloti.

O tinginys ginasi:

— Nei privargau, nei ką. Daug ten vyru ir moterų dirba... O minkšto patalo man nereikia — persilta. Eisiu į šiaudus.

Pasiémė priegalvį, dvikartę ir išėjo.

Gerai išsimiegojės, rytą jau pats nusiskubino pas ūkininką dirbti. Ir nuo to sykio tinginys jau niekada daugiau nebetingėjo ir pasidarė geras darbininkas.

Dabar Gailutei reikėjo vagį ir girtuoklį į gera kelią atvesti. Ir vėl išsirengė į kalną pas žinūnę.

O ši kartą jau bepigu jai buvo eiti: keliai žinomi, skambalėli nuo šunų atsiginti turi. Be jokių kliūčių nuėjo pas žinūnę, pasisakė, kad tinginys jau atsivertęs ir pasidaręs geras darbininkas. Prašo, kad išgelbėtų vagį ir girtuoklį.

Žinūnė tarė:

— Gerai, pamèginsime vagį vaduoti. Štai duodu pluoštelių plaukų. Tie plaukai šuns. Paréjusi namo, žiûrėk, kada brolis vagis iš namų eis. Kai numany-

si — jau išėjo, padek vieną plauką, ir tuojau tau atbėgs didelis gauruotas šuo. Ant to šuns sėsk, įsikibk į gaurus ir jok — šuo nuneš tave, kur brolis vaga. O kai rasi jį bevagiant, paklausk: "Ką čia veiki, broleli?" Jis tau atsakys, kad jam šio ar to reikia. Tada paklausk, ką jis veiks su tuo daiktu. Jis tau atsakys, tu vėl klausk ir tol klausk, kol tik pati galėsi pasiūlyti jam kokį gerą daiktą. Tai ir viskas. O kai išvaduosи vagį, vėl ateik.

Gailutė sugrižo namo ir vėl sau dirba triūsia.

Atėjo vakaras. Vagis kažinkur išėjo. Gailutė tuojau sudegino vieną plauką. Girdi — braižosi kas už durų. Išeina, žiūri — didelis gauruotas šuo. Ji tuojau ant to šuns sėdo ir nulékė.

Šuo Gailutę nunešė į tokį dvarą ir sustojo ties arklide. Gailutė žiūri — jos brolis taikstos arklių pavogti.

- Ką čia veiki, broleli? — paklausė Gailutė.
- Brolis krūptelėjo, o paskui supykęs atsakė:
- Man arklio reikia.
- O ką tu veiksi su tuo arkliu?
- Į miestą josiu.
- O ką veiksi mieste?
- Pyrago pirksiu.
- Neimk, broleli, arklio. Eiva namo. Arklys svetimas — į bėdą gali pakliūti. O pyrago aš tau iškepsi ir dar tokio skanaus, kokio nė mieste negausi.

Broliui — nei šis, nei tas. Atsitraukė nuo tvarto ir neapsikentės parėjo su seseria namo.

O namie Gailutė paėmė ko geriausiu miltų,

kiaušinių, sviesto, malonių prieskoniu ir iškepė pyragą. Vagis valgo — neatsivalgo.

Bet vagystė jam vis dar iš galvos neišeina. Kitą vakarą sutemus vėl kažinkur prapuolė.

Gailutė sudegino vieną plauką, ir vėl atbėgo šuo. Gailutė sėdo ir nujojo. Šuo nunešė ją ties pono rūmais.

— Ką čia veiki, broleli? — klausia Gailutė, pamaciusi brolij.

— Jau tu vėl!.. — supyko brolis. — Man pinigų reikia!

— O ką veiksi su pinigais?

— Dvarą pirksiu.

— O kam tau dvaras?

— Aš noriu lengviai pasibūti, puošnaiapsitaisyti, skaniai pasivalgyti ir atsigerti.

— Eiva namo, broleli. Neimk svetimų pinigų. Ir pinigai, ir dvaras — bėda. O aš tau padarysiu lengvą ir malonų gyvenimą be jokio vargo. Eiva.

Brolis pasistaipė, pamurmėjo ir neapsikentęs parėjo su seseria namo.

Namie Gailutė liepė jam visai nieko nedaryti, šventadieniškai apsitaisyti, valgyti ir gerti, ko tik širdis geidžia, ilsėtis ir miegoti, kiek tik jam patinka.

Gailutė dabar jau buvo paaugusi mergaitė, daug darbų mokėjo, o gelbėjo jai dar atsivertęs tingenys, tai namie jau visko buvo, nieko netrūko.

Tačiau brolis vagis dar vistiek nerimo, dar vis jam vagystė galvoje sukosi. Kokią savaitę niekur iš namų néjo, o vieną vakarą ir neiškentė.

Gailutė pajuto, kad brolis vagis jau prapuolė. Ji sudegino plauką. Atbėgo šuo, ji sėdo ir nujojo.

Šuo nunešė ją į platų kelią — vieškelį ir sustojo ant tilto. Gailutė nusėdo nuo šuns ir dairosi. Nieko nematyti. Šuo nubėgo sau, ji viena stovi, laukia, nežino, ką daryti.

Ogi štai atvažiuoja didelę karieta. Gailutė pasitraukė į šalį ir laukia. Kaip tik karietas ratai ant tilto subildėjo, iš po tilto iššoko plėšikas ir nukirto vieną arkli. Paskui šoko prie žmonių.

Tuo pačiu sykiu Gailutė pažino savo broli ir sukliko. Plėšikas, taip netikėtai išgirdės sesers balsą, nuleido kirvi, o tuo tarpu vežikas ir dar du vyrai nutvérė ji ir suėmė. Taip pat suėmė ir Gailutę. Abudu surišo ir nusivarė į miestą.

Vagis ir plėšikas tylėjo. Kas jam tokia bėda! O Gailutei širdis plyšo iš gailesčio ir gėdos.

Mieste paėmė juodu policija ir sukišo į kalėjimą. O ryta nuvedė pas viršininką. Idėjo į geležinius pančius ir nuvarė.

Pirmių pirmiausia viršininkas liepė įkirsti plėšikui 25 rykštės. Sargybiniai paguldė ji ant šiaudų maišo ir iš karto atskaitė visas 25.

Dabar viršininkas pasižiūrėjo į Gailutę. Mato, kad ji tokia nusiverkusi, išblyškusi, ir sako:

— Štai gana bus penkių rykščių.

Bet dabar prakalbėjo brolio širdis. Jam pagailo nekaltos sesers, puolė prie jos ir užsistojos.

— Paleiskit ją — ji nekalta! — taré jis viršininkui. — Aš vienas kaltas. Ji buvo atėjusi sudraus-

ti mane ir netyčia pakliuvo į bėdą. Tai mano sesuo.
Dvigubai bauskite mane, o ją paleiskite.

Gailutė patylomis verkė.

Viršininkas pasižiūrėjo į ją ir pamatė, kad jos veidas visai nekaltas, tik pilnas gerumo.

— Kodėlgi tu nesulaikei savo brolio? — paklausė jos teisėjas.

— Nesuspėjau, — atsakė Gailutė. — Aš nežinojau, kad jis po tiltu tykojo. O paskui jau buvo pervėlu.

Brolis dar paaiškino:

— Būtų didelė nelaimė atsitikusi. Bet mano sesuo sukliko man netikėtai, ir aš nuleidau kirvį. Ji nekalta. Paleiskite ją.

Teisėjas liepė išrišti mergaitę ir paleisti. O jos broliui pasakė:

— Tu turi būti baustas. Metus sédési kaléjime ir dirbsi sunkius darbus, o kiekvienam jaunam méniesiui stojus, dar gausi po 30 rykščių.

Gailutei net širdis sudrebėjo nuo tų žodžių. Ji émė prašyti teisėjo:

— Palik mane kentéti drauge su broliu. Nuimk nuo jo pusę bausmės, uždék man.

O broliui gailėjo sesers: jis nė girdėti nenorėjo, kad jai uždėtų jo bausmės.

Tada teisėjas tarė:

— Jau dabar matau, kad abudu galiu paleisti. Gailute, tu išgelbėjai savo broli. Daugiau su juo vargo neturėsi, neturės nė kiti. Kai širdyje atgyja meilė, pikti darbai pranyksta.

Ir paleido abudu.

Nuo to sykio vagis daugiau nebevogė, pasidarė visai geras žmogus ir iš tikros širdies padėjo Gailutei dirbtį.

Dabar reikėjo girtuoklį išvaduoti.

Nuėjo Gailutė į kalną pas žinūnę ir klausia patarimo.

— Bėda su juo, — tarė žinūnė. — Sunku girtuoklį išvaduoti. Ar kasdien namo pareina tas tavo brolis?

— Ne, — atsakė Gailutė. — Pirmiau pareidavo, o dabar jau ne: kas antra, trečia diena arba rečiau...

— Tai visai jau įmirkęs tavo brolis, Gailute. Bet dar nenusimink. Tavo kantrybė ir meilė didelė — išgelbési savo broli, nors daug dar teks sunkaus vargo pakelti.

— Aš viskam pasiryžusi, — atsakė mergaitė.

— Matau, — tarė žinūnė. — Taigi klausyklis, Gailute. Už dviejų valandų kelio nuo jūsų namų į šiaurės pusę yra smuklė. Ten visokie pereivéliai susirenka girtauti ir žaisti. Ten rasi ir savo broli. Turėsi ji parsivesti. Bet parsivedus dar neišlaikysi jo namie. Kad numaldytumei jo troškulį, užsimerk duonos plutų ir pasidaryk giros. O duosiu dar tokią gydomą žolelių. I ąsotį giros įmesk po laiškelį, pamirkyk valandėlę ir pasiūlyk broliui atsigerti. Taip jei išgelbési, tai išgelbési, o jei ne, tai reikės kitos pagelbos jieškoti. Grįžk dabar namo ir daryk, kaip sakiau. Eidama brolio, pasiimk skambalėlį, kur anąsyk daviau. Prie smuklės vartų ryšo du dideli ir pik-

ti šunes — nepraeitum pro juodu. Paskambink skambaléliu, ir šunes nieko tau nedarys.

Gailutė padékojo žinūnei ir susirūpinusi grjžo namo. Bet ji buvo tvirtai pasiryžusi, tai pasiémė aukso skambalélį ir nusiskubino į tą kraštą, kur buvo smuklė.

Éjo, éjo ir priéjo girią. Per girią beeinant, pradéjo temti. Baugu mergaitei. Bet žinūnė nė jokių pavoju nebuvu sakiusi, tai éjo ir éjo.

Po valandos išgirdo — loja šunes. Ir loja, ir kaukia — net guria skamba. Suprato ji, kad čia bus tie patys šunes, kur prie smuklės vartų... Ir smagiau jai pasidarė. Tuojau broli ras!

Priéjus arčiau, šunų lojimas dar baisesnis. O ne tik šunų lojimas, bet ir girtujų dainos... Daina — nedaina: kriokimas, ir tiek.

Gailutė priéjo prie vartų ir sustojo. Šunes taip baisiai lojo ir tampesi, kad, rodés, tuojau nusitrauks ir sudraskys ją. Išsitraukė skambalélį ir suskambino. Šunes kaip užrišti nutilo ir bematant sulindo į būdas. Gailutė éjo ir praéjo be baimës.

Įėjus į smuklę, pamatė bjaurų vaizdą. Čia buvo daug vyru, o visi girti. Bet vis dar gérė, šūkavo, keikė, dainavo, visokiai balsais rékavo. Gailutei baisiau pasidarė, nekaip sutemus giroje.

Staiga jos akys nubėgo į vieną kampą, kuriame kilo kažinkoks triukšmas. Gailutė išgirdo čia ir savo brolio balsą. Du vyrai stumdė jį, o jis gynësi. Gailutė šoko į tarpat ir apsikabino broli. Tuo pačiu aki-mirksniu įsisiautę vyrai kaukštéléjo Gailutës broliui su puodeliu į galvą ir pramušé kiaurai. Puodelis su-

dužo, ir viena aštri šukė pradrėskė Gailutei kaktą.
Gailutė labai išsigando ir émė prašyti:

— Nemuškit, vyreliai, nemuškit! Čia mano brolis!

Nustebę vyrai valandélep žiūrėjo. Paskui émė šaukti:

— Aha, tavo brolis! O tegu jis atiduoda pinigus!
Prasigéré, prasilošé ir įsiskolino. Gyvas iš čia neišeis, jei neatsiteis!

Ir vél buvo bešélsta. Bet Gailutė maldavo:

— Vyreliai, vyreliai, visą amželį dirbsiu, o atsiteisiu, tik palikite gyvą mano brolelj!

— O kas tu tokia? — sužiuro į ją vyrai. — Ką tu dirbi ir kiek uždirbi? Kaip tu čia patekai?

Ir jie pamatė jos rankoje ką žibant.

— Ką čia turi? — suriko vienas ir ištraukė jai iš rankų skambalėlj.

Ištraukęs pažiūrėjo ir nusikvatojo:

— Ha, ha, ha! Grynas auksas, vyrai!

O Gailutei pasakė:

— Gali vestis savo broli. Dabar mes teisūs.

Ir jis dar kartą nusikvatojo, nes Gailutės brolis nė pusės tiek nebuvo skolingas, kiek buvo vertas tasai skambalėlis.

Gailutė tuojau pasiskubino išeiti su savo broliu. O girti vyrai supuolė apie tą skambalėlj ir pradėjo varžytis. Kilo didelis triukšmas. Bet Gailutė su savo broliu buvo jau už vartų, ir jai visai nerūpéjo, kas ten darosi.

Juodu išėjo ir eina. Bet koks ten éjimas! Brolis girtas, sumuštas — vos koja už kojos tepavelka.

O galą paėjės, visai atliko. Paguldė ji Gailutę į minkštas samanas, apklojo savo apsiaustėliu ir verkia šalia atsisėdusi. Taip ir aušti pradėjo.

Po valandėlės žiūri — keliu važiuoja žmogus. Arkliai geri, vežimas didelis. Prašo Gailutę, kad pavėžintų.

— Užmokėk grynu auksu, tai pavėžinsiu, — sako ketas žmogus.

Gailutė neturėjo aukso, o tą skambalėli jau buvo atidavusi. Žmogus nuvažiavo sau.

Mergaitė vėl sėdi prie brolio, į pušį atsirėmus, ir nežino, ką toliau daryti.

Pasibudo ir brolis. Pramerkė akis ir nustebė, kad čia ir sesuo, ir giria. Ir atsiminė, kur buvės ir kaip jam buvę.

— Kur mūsų namai? — paklausė jis.

— Netoli, — sako Gailutė ir ašarų nesulaiko.

Brolis atsikėlė ir, įsikibės į Gailutę, émė eiti. Bet sunku jam buvo...

Ęjo, éjo... Ir, gerą varsną paéjus, paveja juodus tas žmogus, kuriam Gailutė buvo kadaise rykštę atidavus kumelei pasiplakti.

— Prašau į mano vežimą — pavėžinsiu, — sako žmogus.

Gailutė labai apsidžiaugė, įsisėdo su broliu ir nuvažiavo.

Ir koks buvo tas važiavimas: žmogaus kumelėlė taip smagiai bėgo, kaip geriausias žirgas, tik medžiai pro šalį švysčiojo!

O žmogus pasakojo Gailutei:

— Nuo tos valandėlės, kai gavau tą rykštę, mano kumelaitė kaip nebe ta pasidarė. Nei pavargsta, nei pailsta, o kai bėga, tai, rodos, žemės kojomis nesiekia.

Bevažiuojant ligonis pradėjo trokšti vandens. Gailutė ramino jį, kad pakęstų, nes niekur pakeliui nei jokio šulinio, nei šaltinio, nei upelio nebuvo.

Ogi štai ateina priešais ta senelė, kuriai kadaise Gailutė buvo duonos žiaunutę atidavusi. Dabar senutė nešési ąsotėlių vandens, susistabdė važiuojančius ir sako:

— Einu trokštančių girdyti. Ar nenorite?..

— Tai gerai! — apsidžiaugė Gailutė. — Dėkui, senele, dėkui.

Senelė pažino Gailutę ir pasakė:

— Gerkit į sveikatėlę. Ir tu, dukrele, mane alkanačiai kadaise pavalygdydinai.

Gailutė pagirdė brolij, pati atsigérė, ir gyte atgijo abudu. Sveikata grįžo abiems dar geresnė, ne kaip seniau buvusi.

O kumelėlė bėga, vežimas darda, medžiai pro šalį šmékščioja. Išvažiavo iš girios, pasileido per laukus. Šviesu, linksma. Ir namai jau nebetoli.

Privažiavęs kryžkelę, žmogus sustojo. Jam reikėjo kitu keliu sukti. Gailutė su broliu išlipo, padėkojo žmogui ir nuéjo savo keliu. Eidami pasižiūri iš tolo, kaip smagiai tas žmogus tolyn važiuoja. O ir juodu lengvai eina, rodos, po kojomis žemės nesiekia.

Štai jau ir namai. Nė nepasijuto, kaip paréjo. Smagu, miela namie. Gailutė džiaugias, atsidžiaugti negali, kad išgelbėjo brolij.

Bet ir rūpesčio dar liko: kad tik vėl nejsigeistų brolis gérimo?

Atsiminė Gailutė žinūnės patarimą ir tuojaud užmerkė duonos, padarė giros, įmetė žolelę ir po valandėlės siūlo broliui:

— Še, broleli, gérimo padariau. Gal ištroškai? Paragauk.

Brolis paragavo, ir patiko jam.

Štai jis jau ir visai pasveiko, o Gailutė dar vis tiek ji globoja, prižiūri, dažnai savo gérimo pasiūlo. Broliui kad ir užeina kartais nerimas, Gailutės meiliu žodžiu pakalbintas, gerai pavalygdintas ir pagirdytas, vėl nurimsta. Taip ir apsiprato.

Ir nuo to sykio viskas buvo gerai. Brolis girtuoklis niekada daugiau nepasigedo smuklės ir pasidarė visai geras žmogus. Anuodu jau seniai buvo geri broliai ir uolūs Gailutės talkininkai.

Dabar visi trys broliai ir sesuo Gailutė gražiai ir laimingai gyveno.

Nuostabus žiedas

Buvo tokia maža našlaitė, vardu Bitelė. Tėvams mirus, gyveno ji pas savo tetą.

Teta buvo labai gera ir kaip tikroji motina myléjo našlaitę. Bet po trejų metų numirė ir teta. O teténo jau seniai nebebuvo.

Ką jai daryti? Kaip gyventi? Atsiminė dar vieną dédę. Susiruošė ir išėjo.

Dédë ir dédienė maloniai ją priémë, paguodë ir pasiliko.

— Kur daugiau eisi! — sako. — Artimesnių neturi...

Ir gyveno Bitelė pas dédę.

Bet po kurio laiko ji patyrė, kad dėdienė, vardu Patirga, labai sunkiaiškis darbais ją apkrauja. Savo dukterį Želvę dyką laiko, o ją varinėja ir varinėja: Bitele, bék vandens atnešti, Bitele bék daržovių, Bitele — malkų... O kai nedidelį glėbuką neša, tai dar išbara. “Tingine!” sako. “Ar patrūksxi!..”

Bitelei tik širdutę suskaudėdavo nuo tokių žodžių, nes tingėti ji niekad nemanė. O dirbo ir nešé, kiek pakélė.

Dėdienei niekad negana buvo darbo nei turto. Visokių gėrybių turėjo prisikrovus, o vis daugiau dar troško. Dėl to ir Bitelę varė ir sustoti nedavė.

O koks atlyginimas? Dėdienės duktė kasdien šilkuose šnabžda, aukso žiedais mūvi, o jai ir išeigino drabužėlio geresnio néra. Né savo dukters nudėvėtų neduoda — pakulinius siūdo.

Bet vistiek Bitelė stengési būti gera ir teisinga, dirbo, kiek galėjo. Taip jai ir bėgo savaitė po savaitės.

Vieną kartą Želvė sode vyšnias skynė, o Bitelė vyžas klojo. (Batelių jai niekada neduodavo dėvėti). Pro šalį éjo toks senukas.

- Padék Dieve, dukrelės! — tarė jis.
- Dékui, seneli, — tuojau atsakė Bitelė.

O ana tyli ir šaiposi.

Paskui senukas prašo Želvės:

— Matau, dukrele, vyšneles skini. Duok ir man saujelę. Taip ištroskau beeidamas — atsigainvinčiau.

Želvė tiktai susiraukė.

— Ve, ko įsigeidė senis! — pasijuokė ji. — Vyšnių! O šuns dantų ar nenori?

Tada senukas prašo Bitelės:

— Dukrele, gal vandens lašeli atneštum atsigerti?

Bitelė tuojau nubėgo ir atneše jam vandens.

— Dėkui, dukrele, dėkui, — džiaugėsi senukas.

Atsigėrės išėmė iš kišenės tokį žalvario žieduką ir padavė Bitelei.

— Še, — sako, — vaikeli, aš tau nors žiedeliu atsilyginsiu. Imk ir mūvėk.

Ir nuéjo sau.

O Želvė bara Bitelę:

— Nuo darbo gaišti su praeiviais! Dirbtis nenori! Pasakysiu motinai!

Paskui pripuolė artyn ir sako:

— Ką? Jis tau žiedą dovanovo! Parodyk šen!

Bitelė atkišo ranką ir rodo jai tą žiedą. O ta kai pamatė tokią prastą dovaną, tai ir prapliupo juokais.

— Dėvėk, Bitele, dėvėk! Aš tokio žiedo nė ant kojos piršto nesimaučiau! Nepavydžiu tau jo.

Ką pavydės, kad jos žiedai — auksiniai, o akys — deimantiniės. Patys brangiaus!

O Bitelė patenkinta. Ji pati nepuiki, ir jos žieidelis nepuikus. Ir dar dovanotas, o tokio žmogaus, kursai ir gero žodelio jai negailėjo.

Bitelei miela, malonu, rodos, ir diena šviesesnė, ir širdis smagesnė, o darbas rankose tirpte tirpsta.

Netrukus dėdienė pašaukė Bitelę vandens parnešti. Laikas buvo pietus virti.

Bitelė nuéjo į šaltinį, prisisėmė vandens ir nesa. Bet kas čia dabar? Kibiro prisisėmė daugiau

kaip pusę, o neša kaip tuščią! Ir į kalniuką eina kaip tuščia!

Parnešusi tą vandenį supilstė į puodus, eina kitoto. Nuėjusi prisisémė pilną kibirą. Žiūri, kad ir pilną kelią ko lengviausiai! Ir į kalniuką eina kaip bėnieko!

Stebisi Bitelė ir eina sau kone dainuodama. Tai nuostabumas dienos!

Užlipus į kalniuką, įpratus būdavo pasidėti kibirą ir pasilsėti. Taip ir dabar padarė. Pasilsėjus ima kibirą į kitą ranką — vos nuo žemės atkelia!..

Tai kad nusigando mergaitė! Kam gi jai reikėjo sustoti? Taip lengvai éjo ir sustojo, o būtų éjus ir parėjus į pat namus!.. Tai tau — nuostabumas dienos!

Turės nulieti vandens, nes pilno kibiro vistiek neparneš. Tiktais gaila laistyti vandenį, kai jau įlipo į kalną. Dar bandys nešti.

Kelis žingsnius panešusi, pasidėjo, pasikeitė į kitą ranką — kibiras vėl lengvas! Kaip plunksna!

Kas gi čia būtų? Nagi vėl paims į aną ranką. Paémė, ir vėl sunku!

Pasidėjo kibirą ir žiūri į savo rankas. Ar juodvi nevienokios, ar ką?..

Teisybė! Viena su žiedu, kita be žiedo. Ant kairės rankos žiedas, tai su kaire ranka kelia kibirą kaip plunksną. Ant dešinės nėra žiedo, tai su dešine vos atkelia.

Dabar Bitelė suprato. Tas senukas taip padarė. Matyt, numanė, kad sunkiai jai tenka dirbtį.

Bitelei dar labiau nušvito visas pasaulis. Dabar ji nebematys tiek daug vargo. Ir sunkius daiktus kilnoti bus nesunku, ir žinos, kad yra kažinkur toks senelis, kuriam parūpo vargšė našlaitė.

Bitelė nusimovė žieduką nuo kairės rankos, užsimovė ant dešinės ir su dešine paémė kibirą. Kelia — kaip plunksną!

Ir vėl permovė žieduką ant kairės rankos. Visai aišku, kad tasai žiedukas lengvina!

Kai parnešė tą kibirą vandens, dédienė tuojau apšaukė:

— Tingine! O kur taip ilgai užtrukai? Ar į varnas žiopsojai?

— Ne, dédienėle, — sako Bitelė. — Kelis kartus ilséjaus. Pilną kibirą nešiau.

Dédienė pasižiūrėjo, pamatė, kad tikrai pilnas kibiras, ir nieko daugiau nebesakė.

Dabar Bitelė ir sunkiausius daiktus lengviai kilnojo. Tik saugojos, kad nesuprastų dédienė ir jos duktė. Juodvi tikriausiai būtų atémusios tą žiedą.

Vieną kartą Patirga davė Bitelei marškinius pasisiūti.

— Sukirpti sukirpau, o pasisiūti jau gali ir pati, — tarė dédienė ir padavė mergaitei sukirpto pašukinio.

Bitelė jau siūti šiek tiek mokėjo. Bet visų marškiniu nebuvo siuvusi.

Pasiémė adatą, siūlų ir išėjo į sodą. Kaip bus, taip — bandys viena, né nesiklaus. O jeigu ir klausytu, dédienė tik supyktų.

Bitelė norėjo, kad jos darbas išeitų dailus, dėl to labai stengési. Siūles siuvo tankias, tiesias, lygielas. Bet jau nuo kelių dygsnių jai pasmilko pirštai.

Staiga atsiminė tą žiedą. Užsimovė ant dešinės

rankos ir dūrė dygsni — adata taip lengvai nulindo, kaip per obuolio žievę.

Bitelė dar ir dar siuvo — vistiek lengva. Ir ne tik lengva: jos pirštai taip mikliai dirba, kad nė ne sumatyti. Ir ne tik mikliai dirba: adata tokią tiesią siūlę siuva kaip stygą! Ir ne tik tiesią, bet ir dailią, tokią dailią, kokios Bitelė nebuvo mačiusi nė geriausią siuvėjų drabužiuose. O dédienės dukteriai vis geriausios siuvėjos siuvo.

Paskui Bitelė bandė su kaire ranka siūti — éjo ir su kaire. Dar labiau apsidžiaugė mergaitė. Dabar ji abiem rankom galés dirbt, ir vis gerai seksis.

Nuo piet ligi pavakarés — ir pasiūti Bitelės marškiniai. O ji vargšelė nežinojo, kad negalima taip greitai marškinių pasiūti!

Nueina pas dédienę ir sako:

— Dédienéle, ar neduotumei pluoštelį raudonų siūlų? Aš noréčiau pasigražinti savo marškinius.

— Še! Užsimanė ožka pipirų! — pasijuokė dédienė. — Pasigražinti! Bus gerai ir negražinti. O ir gražinti gražink, kai pabaigsi siūti.

— Aš jau pabaigiau, — sako Bitelė.

Patirga jau noréjo pasijuokti, kaip ji bus sukurkusi tuos marškinius, grybšt iš mergaitės rankų ir žiūri.

— Varle! — suriko ji. — Ką tu čia man akis dum! Kur buvai? Kas pasiuvo tau tuos marškinius?

— Aš pati, — sako Bitelė.

Dédienė šmaukšt, šmaukšt jai su tais marškiniais per galvą.

— Ar tu man meluos! — sako. — Kur buvai?
Kas pasiuvo?

Mergaitė pradėjo verkti.

— Aš niekur nebuvau, — sako.

Dėdienė jai dar užkirto. Bet paskui, patylėjusi
ir kažinką sumaniusi, sako:

— Palauk.

Nuėjo ir atnešė Bitelei posmelį raudonų siūlų.

— Še, — sako, — gražinkis.

Bitelė padėkojo ir išėjo vėl į sodą.

Dabar Patirga pasišaukė savo dukterį ir sako:

— Bék žiürék, kur eis ir ką veiks ta mergysčia.

Jau marškiniai pasiūti. Dabar pasiprašė siūlų pasi-
siuvinėti. Žiürék, kas jai padeda. Atsargiai, kad ne-
suprastu!

Želvė tuoju nuslimpino į sodą paskui Bitelę ir,
glaudydamos už medžių ir krūmų, pradėjo žiūrėti.

O Bitelė nuėjo, atsisėdo po obelia ir siuvinėja.
Siuvinėja ir pati stebisi: adata tik eina, tik eina; vi-
sokius raštus tik daro, tik daro!

Želvė mato iš tolo, kad Bitelė viena, bet rašto
nežiūri. Gana to, kad Bitelei niekas nepadeda.

Ir Bitelė dabar buvo gudresnė: nesiskubino,
kad iki vakaro nepabaigtų. O kitą dieną vėl sekė ją
Želvė.

Viską pabaigus, Bitelė nunešė dėdienei pluoš-
telį likusių siūlų. O tai ne siūlai rūpi, bet tie marš-
kiniai, tas jos siuvinėjimas. Tuoju grybšt ištraukė
tuos marškinius mergaitei iš rankų, pasižiūrėjo ir
sako:

— Ar tu motinos išmokyta, ar užkerėta?

Bitelė tyli, nežino, ką sakyti. O ir yra geriausias daiktas tylėti, kai nežinai, ką sakyti.

Dédienė papyko, papyko, vartydama tuos marškinius, paskui sako savo dukteriai:

— Še, Želvė, tuos marškinius gali tu apsivilkti. Kad ir pašukiniai, kasdien bus geri. Pasiuvimas dailus, ir raštas gražus.

Paskui sako Bitelei:

— O tu, kūtvėla, dabar ne vandenį nešiosi, ne mazginį mazgosi, bet siūsi ir siuvinėsi. Kailių tau reikia išpilti, kad anksčiau nepasisakei, ką moki. Tinge! Tavo motina darbštū ir naginga, matyt, buvo moteris, kad tokio gražaus darbo tokią mažą išmokė. O tu ve tinginė — slepies mokėdama.

Bitelė ir dabar nutylejo. Motina ir teta tikrai mokė ją mažą gražaus darbo, bet juk tokio nė anuodvi nemokėjo!

Per naktį dédienė jau buvo sugalvojusi, ką darys su Bitele. Kitą dieną iš ryto ir sako jai:

— Dabar tu man siūsi ir siuvinėsi ir mano dukterių mokysi. Bet saugokis, niekam apie savo darbą neprasitark, nė dėdei. O jei kam pasigirsi, tai aš tau akis su šluota iškaposiu ir iš namų išvarysiu!

Paskui uždarė Bitelę į seklyčią, pridėjo ritinių ploniausios drobės, visokių siuvinėjamų siulų, pristatė Želvę ir paliko.

Vieną kartą atėjo kaimynų mergaitė, vardu Dalelė, ir pamatė, kaip Želvė dėvi dailiai pasiūtus ir gražiai siuvinėtus marškinius.

— Ai, ai! — stebėjosi Dalelė. — Iš kur tu, Želvute, tokius gražius marškinius gavai?

— Ką jau čia kalbi, kaimynėle — iš kur gavai? Pati pasisiuvo! — atsakė Patirga. — Juk jau po keletių metų ir Želvė bus nuotaka — laikas mokėti.

O Dalelė jau buvo nuotaka.

— Aš taip nemokėčiau, ir niekas nemokėtų, — atsakė ji.

— O palauk dar kurio šventadienio, — sako Patirga: — puikesnių pamatysi!

Ir tikrai: šventai dienai atėjus, Želvė apsivilko naujais, Bitelės pasiūtais drabužiais. Jie buvo balto plono drobės, nuostabiaisiais raštais siuvinėti.

Kai Želvė pasirodė bažnyčioje, tai mergaičių akys ne tiek į Dievo altorių žiūrėjo, kiek žvilgčiojo į Želvę. Ir ne tik jos drabužiai buvo gražiausi, bet ir galvos papuošalas. O kai po visam išėjo iš bažnyčios, tai ir apspito ją visos, kone supaše bežiūrėdamos ir beciupinėdamos.

Kitą dieną būriais jaunos mergaitės pradėjo eiti pas Želvę prašyti, kad ir joms pasiūtų nors po vienus marškinius. O Patirga sakė (Želvės nei Bitelės visai nerodė):

— Eikit namo, mergaitės. Nieko nebus. Mano duktė neseniai dar tepradėjo siūti — pirmiau pati save turi apsisiūti. Kada nors vėliau — pažiūrėsim.

Taip bėgo dienos ir savaitės. Patirga nieko sveitimų nesileido, niekam darbo nežadėjo. Ir niekam apie Bitelę nepasakojo, o tik visiems melavo. Vieną sykį ji ir savo vyrui, Bitelės dėdei, taip pasakė:

— Jau seniai pamažėle Želvutę mokiau dailaus darbo, tai dabar ir pabaigiau. Mergaitei šešiolika metų. Dar prašoks vieni kiti meteliai, ir laikas bus

ištekėti. Tegu ruošiasi kraitį. Ir Bitelę šalia pasodinau. Padės Želvai ir pati pasimokys. Tegu ir jaunesnė, o ir jai ateina laikas...

Dédé išklausė jos ir sako:

— Taip, taip. Jau ir iš kitų esu girdėjės apie gerus Želvės nagus. Bet iš kur tu pati taip gerai viską moki? Kodėl iki šiol tavęs nebuvo?..

O Patirga sako:

— Kam gi aš turėjau rodytis? Kai aš pati mergavau, tokių puikybų dar nereikėjo. O savo moksłią likau dukteriai. Kai duktė parėjo į metus, tai ir parodžiau.

Dédé ir patikėjo. Kas jam rūpi! I moteriškus reikalus nesikišo. Tesižinai.

O dėdienei to ir tereikėjo. Dabar ji visai smagi pasidarė. Niekas teisybės nežinos, ir jos duktė pasirodys kaip didžiausia gražuolė!

Po kelių savaičių Želvė nuėjo į bažnyčią nuo galvos ligi kojų naujai apsitaisiusi. Dabar visų nustebimas buvo dar didesnis.

Ir vėl kitą dieną moterys ir mergaitės pradėjo eiti pas Želvę prašyti, kad ir joms išaustų ir pasiūtų tokius puikius drabužius. Bet Želvės motina iš parvydo nieko nepriiminėjo.

— Kurgi! — sako. — Visų metų neužtektų jums visoms apsiūti!

Tiktai viena Dalelė, labai visų gerbiamo seniūno duktė, šiaip taip išsiprašė, kad išaustų ir pasiūtų jai jungtuvių drabužius.

— Gerai, — pagaliau tarė Patirga. — Tegu ateina tavo motina — susitarsim.

Atėjo nuotakos motina, o Patirga ir sako:

— Kitos man kažinkiek sumokėtų už tokį darbą, bet iš tavęs daug neimsiu: duosi vieną puodynaitę medaus, puodynaitę sviesto, kubiliuką sūrių, dveigę telyčią ir tris geros vilnos avis.

Moteris niekada nebuvo tiek išleidus už visą eilę geriausią drabužių, kiek ta norėjo už vien išaudimą ir pasiuvinamą. Bet ką darys? Patylėjo ir sutiko. Ji tikrai norėjo papuošti vienturtę savo dukterį.

Patirga vėl sako:

— Ateikita rytoj abi su dukteria ir atsineškita verpalus, tik pačius geriausius.

— Gerai, — sako kaimynė. — Verpti mano duktė moka. O ir aš pati ne molio nagais siūlą čiupinėju.

Išleidusi kaimynę, Patirga nuėjo į seklyčią ir sako Želvei:

— Dukrele, rytoj ateis Šarūnė su savo dukteria. Pažadėjau jai vestuvinius drabužius.

— Ajai! — sušuko Želvė. — Aš nenoriu!

O, mat, ji, kad ir buvo motinos įsakyta pasimokyti iš Bitelės, nieko gero neišmoko, nes visą laiką tingėjo ir vamsojo, kai Bitelė dirbo.

— Aš nenoriu nei to darbo, nei tų tavo viešnių, — dejavo Želvė. — Ką aš joms sakysiu, kai ateis!

— Tylėk! — sudraudė ją motina. — Aš viskuo pasirūpinsiu.

O Bitelei prigrasino:

— Visus darbus tu priiminėsi ir patarimus davinėsi, bet man niekur neprieštaraus!

Kitą dieną Dalelė ir ateina su savo motina. Patirga maloniai juodvi priemė ir įsivedė į seklyčią.

Tuodvi tuoju išrišo savo ryšines ir paskleidė ko ploniausių, ko balčiausiu drobių, ko švelniausios vilnos verpalų. Viską dėsto, rodo ir klausia Želvės ir jos motinos:

— Ar gerai bus? Ar tiks?

O Patirga atsako:

— Gerai, gerai, tiks. Tik perdaug nekvaršinkita galvos mano Želvutei. Juk ji nė naktį nepasiliši: vis galvoja apie naujus audimus, naujus raštus. Jei norita daugiau pasikalbėti, tai galita su jos pagelbininke Bitele... Dabar jau ir šita pramoko.

Želvė tik džiaugiasi, kad motina taip gerai ją užstoja, tuoju sėdas prie stalo ir susiima galvą, lyg būtų labai pavargusi.

Po kelių savaičių jau drabužiai buvo įpusėti, reikėjo juos pritaikyti. O kai atėjo Dalelė, tai Patirga vėl sako:

— Visą darbą atliks Bitelė, o Želvutė tik prižiūrės. Gana jos akies.

O kai Bitelė taikė ir derino, tai Želvė šalia vamsojo ir kartojo paskui motiną:

— Aha, gerai. Tinka. Taip...

Dar po savaitės drabužiai buvo visai baigti, ir Šarūnė su savo dukteria išėjo labai patenkintos. Juodvi sumokėjo Patirgai kas buvo sutarta ir dar gražiai po kelis kartus dėkojo. O Bitelei tik tiek tepasakė:

— Ačiū, Bitele, ir tau už malonią pagelbą.

Bitelė buvo patenkinta ir tais žodžiais. Juk Dalelė su savo motina nežinojo teisybės.

Kai atėjo vestuvių laikas, ir Dalelė apsivilko naujais drabužiais, užsidėjo galvos papuošalus, tai ji buvo tokia puiki, kokios niekas nebuvo matę.

Ir į tas vestuves suvažiavo daugybė žmonių, nes plati buvo Dalelės giminė ir gausūs kaimynai. O kai nuvyko visi iš bažnyčią, tai žmonių buvo kaip per atlaidus.

Ir pasitaikė taip, kad pro šalį važiavo jaunas karalius, savo miestus ir kaimus lankydamas. Pamatės ties bažnyčia daug vežimų ir išgirdės vargonus, išlipo iš karietos ir įėjo į bažnyčią. Čia jis pamatė puikią jaunąjį ir pažino jaunikį, kuris buvo tarnavęs karališkam pulke karininku.

Karalius pasveikino po jungtuvių jaunuosius ir juodviejų tėvus, o jų prašomas sutiko nuvažiuoti ir į vestuves.

O čia karalius ir išgirdo apie nuostabią audėją ir siuvėją. Ir po kelis kartus grožėjos jaunosios drabužiais ir papuošalais. O išvažiuodamas tarė:

— Pasakykite tai nuostabiai mergaitei, kad aš kviečiu ją į savo rūmus. Ji bus mano rūmų audėja ir siuvėja. O jeigu ji ir pati man patiks, tai vesiu ją už žmoną.

Patirga kai išgirdo apie tuos karaliaus žodžius, tai iš džiaugsmo kone lubas su galva pramušė.

— Želve! — sušuko ji. — Dukrele! Tai laimė!
Tu pasidarysi karalienė! Karalius dar jaunikis!

Ir nupasakojo dukteriai, ką buvo girdėjusi. Bet nuo Bitelės nuslėpė, kad karalius buvo žadėjęs vesti nuostabią mergaitę. Tiktai pasakė, kad kvietė į savo rūmus.

Tuojau Patirga émė ruošti savo dukterį į karaliaus rūmus. O ne tik dukterį (juk Želvė nieko nemokéjo!): su ja drauge turéjo važiuoti Bitelė ir pati Patirga.

Išgirdo apie viską dédę ir émę drausti:

— Nebūkite paikos, nevažiuokite. Karalius ir be jūsų turi gerų rankų.

O Patirga — ne.

— Tik tu pamanyk, — šnibžda jam į ausi: — tavо duktė gali pasidaryti karalienę!

Dédę numojo ranka ir nuéjo sau.

Po savaités Patirga išsiruošė ir išvažiavo su abiem mergaitémis.

Važiavo, važiavo... Nuvažiavo į karaliaus dvara, tarnai ir prievalzda puikiai jas priémė ir apgyvendino pačiuose karaliaus rūmuose.

Kitą dieną Patirga nueina pas karalių ir prisistato jam:

— Šviesybe karaliau, mes jau atvykom.

— Kas jūs? — paklausė karalius.

— Ogi mano duktė Želvė, garsi audėja ir siuvėja, jos pagelbininkė Bitelė ir aš, Želvės motina.

Karalius pasižiūrėjo ir sako:

— Aš tik vieną nuostabiąją mergaitę tekviečiau. Padėjėjų ir čia yra.

— Atsiprašau, šviesybe karaliau, — tarė Patirga. — Mudvi su Bitele jau labiau pratusios padėjėjos — geriau padarysiva. O žinok, karaliau, kad Želvė dar ir labai jauna mergaitė — kaip aš galėjau ją vieną išleisti į tokią didelę kelionę!

Karalius sutiko.

— Gerai, — sako, — būkit visos trys.

Dabar jis pats nuėjo su Patirga į tokį didelį šviesų kambarį ir liepė pašaukti Želvę. O kai atėjo, karalius pasveikino ją ir pasakė:

— Šitame kambaryje galėsite dirbtį dailiuosius savo darbus. Ko reikės, visko pristatys mano rūmų prievalizda.

Paskui karalius atidarė spintą ir parodė joje lélé.

— Štai pirmiausia aptaisykite man šitą lélé. Po trijų dienų ateisiu pažiūrėti.

Bitelei — nei štai, nei antai. Paėmus apžiūrėjo lélé, pasakė, ko ir kiek reikėtų, ir pradėjo darbą.

O Patirga kailiye nesitveria. Kaip čia bus, kai po trijų dienų ateis karalius ir ims žiūrėti? Želvė pradėjo verkti:

— Hy, hy... Aš nenoriu nei to karaliaus, nei nieko. Man geriau namie...

Motina glostė maldė ją ir šiaip taip nuramino.

— Kvailute! — sako. — Dar perjauna, neišmanai, savo laimės nenujauti. Klausyk manės ir bük drąsi.

Tuo tarpu jėjo rūmų prievalizda.

— Ko liūdna nuostabioji mergelė? — klausė jis.

O Patirga sako:

— Ką nebus liūdna! Namie buvo darbininkė ir šeimininkė, o čia tik darbininkė, kad ir karaliaus rūmuose.

Prievalizda nusišypsojo ir pasakė:

— Bet galima tikėtis, kad ir čia pasidarys šeimininkė.

Patirgai tie žodžiai labai patiko: vadinas, ir prievalzda kažinką žino!..

Po trijų dienų atėjo karalius, bet ne vienas, o su savo motina.

Patirga su dukteria dabar visai išsigando. Moteriškai moteriškuose darbuose sunkiau meluoti, nekaip vyriškiui. Bet juodvi vistiek drąsinasi.

Senoji karalienė jėjusi tuoju apžvelgė viską akimis ir sako:

— Kuri čia tikroji?..

Patirga paėmė už pečių Želvę, pavedė artyn prie karalienės ir sako:

— Štai šita... šita, šviesioji karaliene.

Karalienė maloniai su ranka pabraukė mergaitę per veidą ir paklausė:

— Kas tave, vaikeli, išmokė gražaus darbo?

— Aš pati išmokau! — atrėžė Želvė.

Karalienė nusigrėžė nuo jos ir priėjo prie Bitelės, kuri sėdėjo staklėse ir vėrė į nytis.

— Padék Dieve, mergaite! — tarė karalienė.

— Dėkui, — kukliai atsakė mergaitė.

Karalienė pažiūrėjo valandėlę, kaip ji mikliai dirba, ir paklausė:

— Kas tave, vaikeli, taip išmokė?

Bitelė sumišo, pasižiūrėjo į karalienę, paskui į Patirgą ir nieko neatsakė.

O Patirga prišoko ir aiškina:

— Tai aš... aš abidvi išmokiau, šviesioji karaliene... Šita tiktais pagelbininkė.

— Mikliai dirba pagelbininkė, — tarė karalienė.

— Aš norėčiau pamatyti, kaip dirba pati vyriausioji, mergaičių mokytoja.

Patirga kad sukrutėjo!

— Ne, ne! — sako ji. — Kur jau aš dabar! Mano ir pirštai sugrubę. Jau aš ir namie tokio darbo nedirbau, tik duktė. Nesmagu man su savo senstančiais pirštais rodytis karalienei.

Karalienė pasižiūrėjo į sūnų ir nieko nesakė. O kai sugrižo juodu į savo kambarius, karalienė paklausė:

- Sūnau, kaip patinka tau Želvė?
- Graži mergaitė, — atsakė karalius.
- O kaip Bitelė?
- Graži ir meili, — atsakė jis.
- Sūnau, — tarė karalienė, — patariu tau apsižiūrėti. Man rodos, Patirga neteisi: ji kažinką slepia.

Po kelių dienų per rūmų prievaldą Patirga gavo tokį įsakymą:

Karalius kviečia visas tris po vieną į savo kambarį. Pirmutinė eina motina. Pasiima darbo. Karalius nori pats savo akimis matyti, kaip dirba moteris, kuri tokiu nuostabių darbų išmokė savo dukterį.

Patirga — nei gyva, nei mirus, kai išgirdo tokią žinią. Kaip dabar ji išsisuks?

Bet pasidrąsinusi pasiémė marškinį rankovę ir nuėjo. Karalių rado bevaikščiojantį po kambarį.

— Sėskis, — tarė jai karalius ir parodė vietą. Paskui sako:—Man miela būtų pamatyti, kaip dirba mano šalies moteris, kuri taip gražiai sugebėjo išmokyti savo dukterį.

— Gerai, šviesybe karaliau, sako Patirga. — Bet ką tu čia žiūrėsi į mano senos darbą!

O karalius neatleidžia: sédék ir siūk. Kad sykių šaukė, tai pasirodyk.

Patirga siuva, siuva — net prakaitas išmušė, o siuvinys — kaip siuvinys: daug kas taip gali.

— Šviesybe karaliau, man šiandien visą dieną galvą skauda. Aš nepratus po karaliaus akių... Atleisk mane.

Gerai. Eik. Karalius jau vistiek pamatė, kad nieko puikaus iš jos rankų neišeis.

Kitą dieną šaukia Želvę. Motina visaip ją pri-mokė, visaip prigrasino, kad tik kaip nors apgautų karalių. Želvę ir pyko, ir raukėsi, bet nuėjo.

Nuėjus atsisėdo toje pačioje vietoje, kur sédėjo motina, ir pasidėjo ant kelių darbą. O karalius vaikščioja.

— Ką gi tu dabar dirbsi, mergaite? — paklausė jis.

— Perpetes siuvinėsiu, — atsakė Želvė.

Ir nusitvėrė sklypelį drobės, siūlų, adatą. Pas-kui taikstės, taikstės, siuvo, siuvo, ir nieko gero ne-išėjo. Tik sukurkė siūlus, o rašto — né panašumo.

Karalius ir šiaip ir taip žiūri — nieko to jos rašto nesupranta.

— Ar jau taip ir pasilikis? — klausia jis mer-gaitės.

— Ne, — sako Želvė, — taip dar nepasiliks, bus gražiau. Bet aš negaliu gerai dirbti, kai kas mato.

— Gaila, — tarė karalius. — O aš norėjau, kad

tu čia pasėdėtum ir gražius darbelius po mano akių dirbtum.

Ir paleido Želvę. O kitą dieną Bitelai liepė ateiti.

Prieš išleisdama Bitelę pas karalių Patirga ir saikdino ją visaip, ir grasino jai piktai, kad teisybės nesakyti. Tačiau Bitelė nepratus buvo meluoti. Ji nieko nesižadėjo, tylėjo kaip žemė ir tylėdama nuėjo pas karalių.

Karalius ir ją pasodino į tą pačią vietą ir paklausė:

— Ką gi tu dirbsi, mergaite?

— Juostą ausiu, — pasakė Bitelė.

Ji tuoju pasidėjo stakles, pasiėmė siūlų, apsimetė gijas, pasidare nytis ir pradėjo austi. Nei jos pirštai buvo sustyrę, nei jai galvą skaudėjo, nei ji pati buvo pavargus. Karalius tik žiūri, kaip mikliai laksto jos pirštai.

Tuoju jis pamatė ir juostos raštą, o pamatęs aiktelėjo, kad ir daug grožybių buvo matęs.

— Mergaite, — tarė jis, — tu nuostabiai dirbi! Kas tu tokia?

— Karaliau, — paprastai atsakė mergaitė, — mano dėdienė Patirga jau yra pasakiusi, kas aš.

— Patirga neteisinga moteris, — tarė karalius.

— Aš noriu, kad tu pati man pasisakyti.

Bitelė sustojo valandėlę dirbus ir atsakė karaliui:

— Aš esu našlaitė. Devynerių metų paliko mane mamyte, o vienuolikos metų — tikroji mano teta. Tada nuėjau pas dėdę. Iš mažumėlės mama mokė

mane gražių darbelių, ir teta mokė. Bet štas mokslas, kurį dabar moku, man laimės siūstas.

Ir Bitelé vėl émė austi. Bet karaliui dabar ta mergaitė juo labiau patiko, ir jis labai susidomėjo, kas ta laimė.

— Ar gali man viską pasisakyti? — paklausė jis. — Aš labai noréčiau žinoti, kaip tave laimė apdovanojo. O iš manęs niekas nesužinos.

Bitelé pagalvojo ir atsakė:

— Aš laiminga per šitą žiedą.

Ir parodė karaliui žiedą, kurį buvo gavus iš senelio pakeleivio. O karaliui prašant, trumpai papasakojo, kada ir kaip tai buvo atsitikę.

Išklausęs jos, karalius pasakė:

— Už tavo gerumą, mergaitė, laimė tave apdovanojo. Bet tu ir man patinki. Ir mano motinai patinki. Gal ir čia savo dalį būsi radusi.

Paskui karalius pasikvietė savo motiną ir tarė jai:

— Mano motin, šita mergaitė tikroji dailiadirbė. Paimk ją ir globok. O anuodvi paleisiu.

Karalienė su Bitele išėjo. O karalius pasišaukė rūmų prievalzdą ir įsakė:

— Patirga su savo dukteria neteisingos. Ikišk juodvi į kubilą šalto vandens ir paleisk namo.

Prievalzda, gavęs tokį įsakymą, nusišypsojo. Paskui liepė tarnams pastatyti kieme didelį kubilą, pripilti šalto vandens ir atvesti moteris. Tuodvi žiūri, kas čia bus. O prievalzda sako:

— Taip liepė karalius.

Ir tarnai paėmė Patirgą, pamurdė kaip pereklę vištą į vandenį ir vėl pastatė ant žemės. Paskui paėmė Želvę ir tą pamurdė. O vienas tarnas atnešė juodviejų daiktus ir padavė.

— Dabar eikita namo, — pasakė prievaizda.

Ir tarnai atkėlė vartus.

Taip juodvi šlapios ir varvančios, verkdamos ir dūsaudamos éjo keliu namo...

O Bitelei karaliaus rūmuose visai kitoks gyvenimas atsivérė. Senoji karalienė mylėjo ją, kaip savo dukterį. Tarnai didžiausioje pagarboje laikė. Karalius sušaukė geriausias audéjas ir siuvėjas, liepė padėti Bitelei ir iš jos mokytis. O tos numanydamos, kad Bitelė netrukus vistiek bus karalienė, juo labiau stengės. Ir Bitelė dabar iš tikro turėjo pagelbininkių, o netaip, kaip anuodvi, kur tiktai siūlą į adatą įverti temokėjo ir kreivą siūlę susiūti.

Pirmiau jos įtaisė puikius drabužius karaliaus motinai, ir ta džiaugėsi, kaip jauna mergaitė. Paskui émė ruošti pačią Bitelę. Ir šie jos drabužiai jau turėjo būti vestuviniai. Karalius aiškiai jau buvo nuspindės vesti Bitelę. Dėl to nieko nesigailėjo, kad tik ko puikiau atrodytų būsimoji karalienė.

Ir išėjo drabužiai negirdėti, neregėti. Kai vestuvių dieną Bitelė pasipuošė ir pasirodė svečiams, tai grožėjos ir paprasti žmonės, ir dideli ponai bajorai, ir kunigaikščiai, ir svečiai karaliai. O pačios Bitelės gražumas ir meilumas buvo neapsakomas.

Tas vestuves ilgai visi minėjo: ir prasti žmonės, ir dideli ponai bajorai, ir kunigaikščiai, ir karaliai.

O ne tiek dėl vaišių gausumo ir gardumo, kiek dėl jaunosis karalienės gražumo ir jos drabužių puikumo.

Ir ne tik tos vestuvės buvo puikios, bet ir visas karalienės Bitelės gyvenimas. Kur éjo, ką daré, viskas nuostabiai jai sekësi. Ir visada ji buvo meili ir gera, ir visi jai buvo geri ir dëkingi.

Nuostabusis laimés žiedas visą amžių džiugino Bitelę, karalių ir visą valstybę.

Kas atsitiko Verbų nakti

Artinosi Velykos. Vienoje svetimoje šalyje tremtinių vaikai susirūpinę klausė motinos:

— Mama, ar daug šįmet velykaičių turėsim?
— Nežinau, — pasakė motina. — Čia ne mūsų šalelė, ne mūsų vištelės, ne mums ir kiaušinėlius deda.

Vaikai susirūpino, o mažieji jau ir lūpą pradėjo tempti.

Ant palangės tupėjo zylė ir lesė trupinėlius, tų pačių vaikų pabertus. Išgirdo juos skundžiantis, paliovė lesus ir nulékė į medį. Isitūpė į pačią viršūnę ir ėmė dairytis. Pro šalį lėkė varna. Zylutė susistabdė ją ir pasakė:

— Čia gyvena lietuvių tremtinių vaikai. Jie man paberia trupinelių. Kątik buvau jų palangėje ir girdėjau, kaip jie skundžiasi, kad neturėsią velykaičių.

Ta varna buvo iš Lietuvos. Išklausė zylutės ir susirūpino. Jai pagailo savo krašto vaikų ir nutarė jiems padėti. Tuojau nulékė į kaimą, nutūpė ant vieno tvarto stogo ir émė šaukti:

Kvar, kvar!
Kvar, kvar!
Artinas Velykos —
mūs pintinės dykos.
Kas galėtų, pažadėtų,
kiaušinélių mums sudėtų?

Išejo iš patvertės toks stambus, bet nelabai vyriškas, gaidys ir sako:

Kikiryky!
Krislas aky:
neprimatau,
nesuskaitau,
kiek juodosios,
kiek rudosios,
kiek raibosios
nelabosios;
o ir kitos nekadéjo,
kiek sudéjo.
Lék pro šalį —
mes negalim!

Varna nulékė į kitą kiemą, nutūpė ant tvarto
stogo ir ēmė šaukti:

Kvar, kvar!
Kvar, kvar!
Artinas Velykos —
pintinélés dykos.
Kas galėtų, pažadėtų,
kiaušinélių mums sudėtų?

Iš patvartės išėjo toks pasipūtęs gaidys ir sako:

Kikiryky!
Krislas aky:
neprimatau,
nesuskaitau...
Pažiūrėsim —
gal sudėsim.
Bet geriau nesitikék,
kur kitur pasižiūrėk.

Varna nulékė į trečią ir ketvirtą kiemą, ir į vi-sus kitus kiemus, ir visur girdėjo tą pačią šneką. Tik tai keliose vietose žadėjo, o ir tai dar netikrai.

Tada varna pakilo nuo paskutinio kaimo stogo, sumojo sparnais ir iškilo į pačias debesis. Iškilus apsidairė ir pamatė ežerą — už girių, už kalvų, už ke-lių miestų.

Lékė, lékė ir nulékė į tą ežerą. Nulékus nusižiū-rėjo augščiausią medį ant ezero kranto, įtūpė į to medžio viršūnę ir ēmė šaukti:

Kvar, kvar!
Kvar, kvar!
Béda dabar...

Ežere plūduriavo didelis būrys girinių ančių.
Jos nardė ir gaudė žuveles, o jaunosios antelės žaidė.
Niekas né nesiklausė, kas daros ant kranto, kad
ir augščiausiaime medyje.

Varna dar émė šaukti:

Kvar, kvar!
Kvar, kvar!
Artinas Velykos —
pintinélės dykos.
Nei kurkinių, nei vištinių
neturésime kiaušinių...

Visų ančių viduryje plūduriavo viena neiprastai balta antelė. Ji taip pat mėgo žuveles, mėgo nardytį ir žaisti. Bet daugiau už kitas turėjo matyti ir girdėti, nes buvo ančių karalienė. Dėl jos neiprasto baltumo kitos antys praminė ją snaige ir sakė: karalienė Snaigė.

Snaigė nieko nepraleido. Ji matė varnų atlekiant, į medį nutupiant ir girdéjo balsą, tik nesuprato, ką varna sakė. Snaigė nutildė antis ir tarė joms:

— Klausykitės!

Antys iškėlė galvas ir sužiūro į karalienę Snaigę. Bet dabar išgirdo jos ir varnų šaukiant:

Kvar, kvar!
Kvar, kvar!
Šjemet liūdnos, nykios
mūsų bus Velykos:
nei kurkinių, nei vištinių
neturésime kiaušinių.

Kas galėtų, pažadėtų,
kiaušinélių mums sudėtų?

Snaigė paskyrė būrelį jaunų antelių ir nusiuntė pas varną, kad paklaustų, ką reiškia tie jos žodžiai.

Antelės nulékė, nutūpė ties medžiu į vandenį ir paklausė. Varna nusileido ant ežero kranto prie vandens ir papasakojo antelėms, ką buvo girdėjus apie tremtinių vaikus. Paskui dar pridėjo:

— Aš esu varna iš Lietuvos, o jūs — antys iš Lietuvos. Labai pritiktų padėti mūsų vaikams. Šio krašto vištос nieko gero nežada, nes ir savųjų daug turi.

— Gerai, — atsakė antelės. — Mes viską papasakosim karalienei Snaigei.

Ir antelės nulékė.

Išklausiusi pasiuntinių, Snaigė garsiai sušuko ir susikvietė apie save visas antis.

— Klausykitės, mano antelės! — tarė ji. — Lietuvos vaikai tremtiniukai laukia Velykų. Bet liūdnos bus jų Velykos, jeigu neturės velykaičių. Šio krašto vištос negalinčios teseti. Pagelbékim mes. Sudékim kiekviena po kelis kiaušinius, ir tremtiniukai turės linksmas Velykas.

— Taip! Taip! Taip! — suriko antys, net per visą ežerą nuskambėjo.

Snaigė sutarė laiką, per kurį antys pasižadėjo sudėti kiaušinius, ir visos išsiskirstė. Pati karalienė pasiémė būrelį patarėjų ir nulékė pas varną.

— Sveika, varnele! — tarė Snaigė. — Malonu matyti paukštį iš Lietuvos.

— Sveika, karaliene! — tarė jai pasitikdama varna. — Aš labai džiaugiuosi, sutikus visą būrių saviškių. O dar toks svarbus reikalas...

— Gerai, — tarė Snaigė. — Mes sudėsime kiaušinių, tiktais pristatyti jų negalėsime. Bet tu jau tiek daug pasirūpinai, pasirūpink ir tuo reikalui. Žinai, kad ir kiškis myli vaikus. Palakiok po laukus ir krūmus, surask kiškį ir paprašyk, kad atvyktų su manim pakalbėti.

Varna mielai sutiko, atsisveikino su Snaige ir nulėkė.

Palakiojo, palakiojo po laukus ir krūmus, susirado kiškį ir pasakė jam:

— Klausyklis, kiški karkliški. Tu myli mažus vaikus. Ančių karalienė Snaigė kviečia tave į paežerę. Ji nori pakalbėti, ar nesutiktum pristatyti tremtinių vaikams velykaičius.

— Su mielu noru, — atsakė kiškis karkliškis.

Ir nubėgo į paežerę.

Snaigė, išgirdus ji ir pamačius, labai apsidžiaugė.

— Dėkui, kiškeli, — tarė ji. — Kiaušiniai jau bus Verbų šeštadienį. Atvažiuok ir paimk, nesivėluok.

— Gerai, — atsakė kiškis karkliškis. — Aš atvyksiu Verbų naktį su pačia ir visais savo vaikais. O vėluotis ir negalima: dar kiaušinius reikės išvirti ir dailiai nudažyti, gražiai išrašyti.

Snaigė buvo labai patenkinta ir dėkojo kiškiui karkliškiui.

O nei ji, nei kiškis nepastebėjo, kad netoli medyje tupi šarka ir viską girdi. Kai Snaigė su kiškiu

pabaigė kalbą, ji garsiai susijuokė ir nulékė. O kur tik lékė, ten plepéjo, ką mačius ir girdéjus paežerėje.

Iš jos ir išgirdo piktasis kalnų raganius, kad antys ir kiškis karkliškis nori padéti tremtinių vaimams.

Raganius piktai susijuokė ir pasakė:

— Nesulaiks!..

O varna jau papasakojo zylei, kad antys daug kiaušinių sudėsiančios, kiškis karkliškis nudažysiąs ir pristatysiąs. Zylė nulékė ant palangės ir émė šaukti:

Cyk, cyk, cyk!
Linksmos bus Velykos!
Daugel kiaušiniukų,
vien tik antiniukų,
dailiai nudažytų,
puikiai išrašytų!..
Cyk, cyk, cyk!

Vaikai nesuprato zylės kalbos, bet matė, kad ji smagi laukia Velykų, tai ir jiems buvo smagu.

O tuo tarpu piktasis kalnų raganius jau ruošési pakenkti kiškiui karkliškiui. Jis parsikvietė iš marių milžiną slibiną ir pastatė prie geležinkelio tilto, pro kurį turėjo grįžti iš ežero kiškis su kiaušiniais.

Kiškis karkliškis Verbų naktį nuvyko su pačia ir visais savo vaikais į ežerą, gavo iš ančių kiaušinius, susidėjo į vežimélius ir émė skubintis į savo dvarą.

— Laimingos kelionės! — palinkėjo jam pati karalienė Snaigė. — Tegu mūsų krašto vaikai pasidžiaugia per Velykas!

— Laimingos kelionės! — krykštė ir visos antys iš ežero, o kaikurios pakilo iš vandens ir ore plesnodamos linkėjo kiškiams sveikus parvežti vi-sus kiaušinius.

Kiškis dėkojo ir sakė:

— Mes pasistengsime, kad ir velykaičiai išeitų gražūs, kad patiktų vaikams.

Ir visi kiškiai nuvažiavo.

O nei varna, nei joks kitas paukštis nematė, kaip raganius parvedė marių slibiną. Tai buvo nak-ti. Slibinas atvėžliojo į nurodytą vietą, prisiglaudė prie geležinkelio pylimo ir laukia. Ir štai dabar, kai pajuto, kad kiškis jau parvažiuoja, užsirioglino ant kelio prie tilto ir išsižiojo. O jo gerklė buvo tokia didelė, kaip visa patiltė. Ir apatinė jo lūpa taip gerai prigulė prie kelio, kad visai negalėjai pažinti... Ir dantys buvo smulkūs ir atrodė, kaip akmenėliai ant kelio paberti.

Buvo ką tik po vidurnakčio, kai kiškiai su pri-krautais vežimėliais artinosi prie tilto. O kad ir ge-ras jie turėjo akis, vistiek negalėjo pažinti, kad pa-tiltė keno užstota: tamsu, juoda, ir viskas.

Ir kiškiai ramiai sau važiuoja: senis pirmutinis, jo pati paskui, toliau vyresnysis sūnus, paskui ant-rasis sūnus, po to trečiasis ir taip toliau.

— Am! — garktelėjo slibinas ir prariojo kiški su kiškiene, vyresnijį sūnų, antrąjį sūnų ir trečiąjį sūnų.

Daugiau slibinui į gerklę nebetilpo. Tie penki įvažiavo, tuos visus ir prariojo, o du jauniausieji kiš-kiukai pabėgo su savo ratukais ir su kiaušiniukais.

Slibinas dar sykį išsižiojo, norėjo ir anuodu pratyti, bet kiškiukai pasislėpė po krūmais, ir slibinas juodviejų nepamatė.

— Bū, būū! — subaubė perpykės slibinas, kelis šuolius šoko ir nušoko tiesiai į marias.

O kiškiukai sveiki parvažiavo į savo dvarą.

Juodu tebebuvo dar visai jauni ir būtų nemokeję patys dailiai numarginti velykaičių. Bet namie

buvo likusi juodviejų senelė, tai ta juodu pamokė ir dar pati padėjo.

Liūdna buvo kiškiukams, netekus tėvo, motinos ir trijų brolių, o su jais drauge ir daugelio kiaušinių. Bet senelė kiškė ramino:

— Neliūdėkita, vaikeliai. Ne judu vienudu tokie nelaimingi. Daug pasaulyje našlaičių ir kitokių vargdienių. Žmonių tarpe jų nė nesuskaitytum. Marginkim velykaičius. Jau nebetoli Velykos. Kai dailių velykaičių primarginsim, tai pradžiuginsim žmonių vaikus!

Kiškiukai nusišluostė ašarėles ir ėmė vėl marginti velykaičius. O kur dėjo savo ašarélėmis suviliuntas kojeles, ten velykaičiai buvo patys gražiausi.

Velykų Bobutė ir raganius

Tarp kalnų ir girių tyvuliuoja didelis ežeras, tam ežere pūpso sala, toje saloje — puikus dvaras, tam dvare gyvena Velykų Bobutė.

Jos rūmai — su kalnais lygūs, o gražumo — neapsakomi, neaprašomi. Sodai amžinai žaliuoja, ištisus metus vaisius veda. Linksmi paukšteliai per dieną dienas giesmeles gieda. Visokios gėlelės gražiai žiedeliais žydi, skaniais kvapeliais kvepi.

Velykų Bobutė turi devynias dukteris ir devynis tūkstančius vištų. Tos vištос per visus metus nepaliaudamos kiaušinius deda, o ne po vieną, bet po tris kasdien.

Bobutė turi didelius sandėlius kiaušiniams krauti. Cia jie nepasensta ir nesigadina, ir visada atrodo, kaip tą pačią dieną padėti.

Velykų Bobutės dukters jau nuo užgavėnių pradeda kiaušinius dažyti, o nudažytus vėl krauja į sandėlius, kad, Velykoms atėjus, būtų mažiems vaikams velykaičių.

O tie velykaičiai labai gražūs, puikiai nudažyti, dailiai išrašyti; visų žiedų ir lapų spalvos surinktos, visi jų raštai suderinti. Velykų Bobutė pati gražiai išmokė savo dukteris, o jos pačios dar įvairiau prasimano.

Gal jums įdomu, kaip Velykų Bobutė tokią daugybę kiaušinių išvažioja savo vežimeliu? Ogi kai velykaičius ima krauti į vežimėlj, tai jie pasidaro tokie maži, kaip smulkūs žirniukai, o kai iškrauja juos vaikams, jie vėl pasidaro tokie, kaip reikia.

Tiktais anais anaisiais metais mūsų vaikai mažai tegavo velykaičių. Kodėl? Ar Velykų Bobutės vištros buvo paliovusios déti? Ar jos dukterys nesuspėjo numarginti velykaičių? O gal kokia bomba buvo pataikius į Velykų Bobutės vištides?

Ne. Visai netaip.

Vienas piktas raganius, visiems visko pavydėdamas, pradėjo jieškoti, kas atneša vaikams velykaičių. Jieškojo, jieškojo ir rado tą girią ir tuos kalnus, už kurių gyvena Velykų Bobutė. Perėjo girią, peržengė kalnus ir atsistojė prie ežero. Norėjo ir ežerą perbristi, bet kaip tik įkišo koją, tai tuoju subliovės atšoko atgal. Ežere gyveno didelis vėžys.

Pamatės piktą raganių, vėžys ištiesė savo žnyplies ir skaudžiai jam įžnybė.

Perpykės raganius užlipo ant kalno, nusitvėrė didelius žiūronus ir émė žiūrėti. Žiūrėjo, žiūrėjo ir pamatė Velykų Bobutės dvarą, dvare — rūmus, o rūmuose — devynias dukteris kiaušinius bemarginant.

Artinosi Velykos. Bobutės dukterys skubinosi sušilusios. Jau beveik pilni sandėliai buvo prikrauti velykaičių ir dar margino. Pro didelį rūmų langą raganius matė, kokie puikūs velykaičiai, ir visas sukruto iš piktumo.

— Palauk! — tarė jis. — Tu man nenuveši tų velykaičių!

Ir jeigu būtų turėjęs atominę bombą, tuoju būtų pasiautės ją į Velykų Bobutės dvarą. Bet tokios bombos jis neturėjo, tai kitaip sugalvojo: paémė pjūklą ir visur papjaustė tiltą sijas, kad Velykų Bobutė bevažiuodama ilūžtų ir sukultų velykaičius.

Atėjo Velykų naktis. Bobutės vežimėlis iš vakaro jau buvo prikrautas velykaičių. Dabar ji tiktais pasikinkė vaško kumelaitę, pasiémė šilkų botagaitę ir įsisėdo į vežimėlį.

— Lig pasimatant! — tarė ji savo dukterims, kurios padėjo jai išsiruošti.

— Laimingos kelionės! — palinkėjo visos devynios dukters. — Mūsų gražiausius velykaičius — patiemems geriausiemems vaikams!

— Kurie dar negeri, tai pasidarys geri, — pasakė Bobutė, sušmagojo šilkų botagiuku ir nuvažiavo.

Prie ežero sustojo, ištiesė ranką, kurioje laikė botagiuką, ir tarė:

— Tilte, pasistatyk!

Tiltas buvo čia pat ant kranto ir tuojau pasista-tė per ežerą. Bobutė pervažiavo, pervažiavusi susto-jo, atsigrėžė ir vėl tarė:

— Tilte, atsistatyk!

Ir tiltas vėl susitraukė ant kranto. Bobutė nu-važiavo.

Važiavo, važiavo ir privažiavo tiltą per upę. To tilto sijos — papjautos: kai tik Bobutė važiuos, tiltas įluš, vežimėlis įkris, velykaičiai susikuls ir dar Bobutė susižeis. Bet ji to nežino.

Tačiau vaško kumelaitė, pribėgus tiltą, stabt ir sustojo. O Bobutė girdi, kad nuo tilto kažinkas šau-kia patylomis: “Cik, cik ne!.. Cik, cik ne!..” — “Kas čia dabar — ne?” pamanė Bobutė ir išlipo pažiūrėti.

Prieina prie tilto, žiūri — voverėlė šokinėja.

— Ką tu čia sakai, mažyte? — klausia Bobutė. O voverėlė palindo po tiltu ir parodė:

— Cik, cik ne!..

Bobutė pasižiūrėjo ir pamatė papjautas tilto si-jas. Padékojo mažytei voverėlei, apsisuko ir nuva-žiavo kitu keliu.

O raganius viską matė ir dar labiau pašėlo iš pikturno. Dabar jis paleido patį pikčiausią vilką, kad išgaudytų visas voverėles nuo žemės. Bet nieko ne-padarė: voverėlės spėjo į medžius sulipti.

Raganius vistiek piktais susijuokė:

— Ha, ha, ha! Dabar nė viena voverė nedrįs iš medžio išlipti!

O Bobutė jau prisiartina prie kito tilto. Ir aušra pradeda rodytis, brékšta tolimas rytas. Kiek čia to laiko belikę!

— Greičiau, greičiau, kumelėle! — ragina Bobutė. — Aušta aušrelė, artinas dienelė, o vaikeliai dar toli.

Skubinasi kumelėlė, kiek galėdama; vežimėlis barška — dar, dar, dar; velykaičiai tauška — tar tar, tar!..

Bet kumelaitė ir vėl — stabt. O nuo tilto Bobutė girdi: “Čir vir, vir, pavasaris, paliksi vaikelius nelesusius — nevažiuok!”

Bobutė tuojau suprato, padėkojo mažam vyturėliui ir nuvažiavo kitu keliu. Dabar ji turėjo dar labiau skubintis:

— Greitai, greitai, kumelėle, greitai, mano vaškinė! Tuojau rytas išauš ir saulelė patekės, vaikelius iš miego prikels, o tada jau pervėlu...

Bėga skubinas kumelėlė, kone lėkte lekia. Ir vėl artinas prie tilto.

O raganius pasiuntė patį pikčiausią vanagą, kad vyturėlius išgaudytų. Išgaudytį jų neišgaudė — vyturėliai spėjo pasislėpti, — bet nuo tiltų juos visus nubaidė. Raganius labai džiaugėsi. Džiaugdamasis norėjo juoktis, bet susilaikė, kad jo neišgirstų.

Dabar Bobutės nebebuvo kam persergėti: važiavo per tiltą ir įlūžo, vežimėlis susitrenkė, velykaičiai susikūlė! Dar laimė, kad Bobutė sveika išliko, taip pat ir kumelaitė, ir vežimėlis.

Bobutė pasižiūrėjo į viską ir apsiverkė — taip pagailo jai velykaičių, o netaip velykaičių, kaip mažų vaikelių. Kaip jie dabar Velykas švęs?..

Bobutė paėmė vaško kumelėlę ir iškėlė į krantą. Paskui paėmė vežimuką ir taip pat iškėlė. Ir ėmė rinkti sudužusius velykaičius. Rinko ir metė į upę, rinko ir metė, ir kiekvienas velykaitis virto margu akmeniuku. Kai kada pataikysim tą upę, tai ir mes pamatysim tų margų, gražių akmenelių.

Metė, metė Bobutė tuos sudužėlius, ogi žiūri, kad yra ir sveikų likę. Tuos sveikuosius susidėjo į pintines, susitvarkė vežimėli, suglostė vaško kumelėlę ir nuvažiavo.

Dabar ji suprato, kad visi tiltai pakeliui sugadinti. Per tiltus nevažiavo, visur upės aplinkui suko, dėl to ilgai užtruuko, nevisus vaikus aplankė, o ku-

riuos aplankė, tai ir tiems ne po daug tesuteko. Turbūt visi atsimenam tuos metus.

O kaip bus per kitas Velykas? Nežinia. Dabar Velykų Bobutė tiltų pasisaugos. Bet ar nesumanyys piktasis raganius kitokiu kliūčiu?..

Vyturėlio dalelė

Plačiame ūkininko lauke nuo neatmenamų laikų gyveno ramus vyturėlis. Kas metai jis pirmutinis ūkininkui pavasarį paskelbdavo, augštai į padangę iškilęs, vaikus nuteikdavo, seniems ir jauniems širdis pradžiugindavo. Išgirdę jį ir pamatę, jau niekas neabejodavo, kad žiema pasibaigė, kad šalčiai liovėsi, kad placiai išaušo smagus pavasaris.

Kas metai, dirvai pradžiūvus, tam pačiam ūkininko lauke vyturėlis lizdelį suk davosi, kiaušinėlius dėdavo, vaikelius perėdavo, paskui visu būreliu po dirvas laksty davo, vaikelius gyventi mokydavo...

Vieną kartą atlékė į lauką keistas paukštis: kaip gandras didumo, kaip kiaulė greitumo, dumb-

lo spalvos, dideliu snapu ir penkiais ragais vietoj skiauterės. Atplasnojės vaikščiojo, vaikščiojo beveik lakstydamas, susirado vyturėlio lizdelį, pagrobė kiaušinélius ir surijo. Paskui lizdelį išdraskė, po vieną šapelį išsklaidė — žiūréjo, ar neras ko po lizdeliu.

Vyturėlis su savo patele ir verkė, ir geruoju prašė, bet paukščio širdis buvo labai kieta — nepasidavė prašoma. Surijęs kiaušinélius ir išdraskęs lizdelį, piktadarys garsiai sukliko, tarytum, susijuokė ir nulékė į seną alksnyną.

Vyturėlis su patele paliūdėję, padejavę vėl susirado patogią vietelę, susisuko naują gūstelę ir pasidėjo kiaušinélius.

O juodu visai nenumanė, kad piktasis paukštis pagiryje seno alksnio stuobryje gūžo, į juodu žiūri ir vėl kažinką mano. Vyturėlis buvo nepiktos širdies ir labai gero būdo, dėl to nesitikėjo, kad kas nors galėtų tyčia piktas mintis savo širdyje laikyti. O tas paukštis kaip tik buvo piktos širdies.

Po kurio laiko vėl atlékė jis į lauką, susirado vyturėlio lizdelį, surijo kiaušinélius, išdraskę lizdelį ir garsiai sukliko.

Vyturéliui ir jo patelei širdeles gelte sugélė. Bet ką juodu galėjo padaryti? Tas paukštis buvo bent šimtą kartų didesnis už vyturėli!

— Negi turiva palikti šiį gimtajį lauką? — dejava patelė.

— Ne! — atsakė vyturėlis. — Taip nebus. Tu pabūk namie ir niekur iš šio lauko nepasitrauk, o aš eisiu teisybės pajieškoti.

Atsisveikino su patele ir išlékė.

Neilgą galą palékės, susitiko šarką.

— Sveika, šarkele! — pasisveikino vyturėlis.

— Sveikas, sveikas! — atsakė šarka. — Kur jau taip leki, kur keliauji?

— Ai, bėda man, šarkele, — skundės vyturėlis.

— Nė pats nežinau, kur man lėkti, kur pasiskusti.

Ir nupasakojo jai apie savo nelaimę.

— Ką dabar man daryti? — klausė jis. — Kaip gelbėtis, kad baisusis paukštis mano kiaušinelių ne-naikintų, lizdelio nedraskytų?

— Žinau, žinau, — tarškėjo šarka. — Tas paukštis — ézra, labai landus ir raus. Bet ką dabar padarysi, ką padarysi! Kiekvienas gyvas daiktas nori valgyti...

Vyturėlis atsiduso ir nulékė toliau.

Pagiryje susitiko genj. Visi žino, kad genys darbštus ir teisingas paukštis. Pats sunkiu savo darbu duoną pelnydamas ir gimtajį savo medį mylédamas, mokės gerą žodį pasakyti.

— Sveikas, geneli! — sako vyturėlis tam kukliam darbininkui.

— Sveikas gyvas, retasis sveteli! — pasitinka ji genys.

— Žinau, kad daug turi darbo, — sako vyturėlis. — Bet taip norėčiau su tavim pasikalbėti!

— Gerai, — sako genys. — Prašau. Dievas davė darbo, davė ir laiko.

Vyturėlis nusipasakojo jam apie savo nelaimę ir prašo patarti, ką daryti, kaip iš nelabojos gerklės išsigalbėti.

Genys patylėjo, pagalvojo ir tarė:

— Pažiūstu ézrą, kur nepažinsi! Sukinėjas ir apie mano šovą. Tik aš jo nebijau. Ką jis man gali padaryti už tvirtos medžio sienos! Patariu ir tau lizdelį susikrauti medžio šovoje.

Vyturėlis nepratęs buvo gирioje. Ir gailėjo jam palikti gimtąjį lauką.

— Negaliu, — atsakė jis geniui. — Lauke gi-miau ir užaugau, lauke gyvensiu ir mirsiu. Ar tu paliktum tą medį, kuriame tavo lizdelis?

Genys pasižiūréjo į vyturėlį ir tarė:

— Taip, taip. Nepalikčiau. Bet gaila, mielas vyturėli: daugiau nieko nemoku patarti.

Vyturėlis padékojo geniui už malonų priémimą, atsisveikino ir nulékė toliau — pagiriai, palaukėmis, per upes ir ežerus.

Lékė, lékė ir susitiko sakala. Atsargiai pasveikino puikųjį paukštį ir pasiprašė:

— Išklausyk manęs, sakale greitasparni, kur augštai laktioji. Aš turiu didelę nelaimę.

Sakalas aštriai pasižiūréjo į mažytį vyturėlį ir tarė:

— Sakykis.

Vyturėlis nusipasakojo jam apie savo nelaimę ir prašo padėti ar nors patarti. Sakalas abejingai žvilgtelėjo į pilkajį paukšteli ir pasakė:

— Ar mano reikalas rūpintis, kas darosi tavo lauke? Lék pas erelį. Jis karalius, jis ir tegu rūpi-nas arba tegu teisia jus.

Taip pasakės, pažvelgė į augštybes, sumojo sparnais ir pakilo į viršų. Vyturėlis patupėjo valan-

dėlę, pasižiūrėjo į smagiai kylantį sakalą, atsiduso ir nulékė toliau.

Léké, léké ir priléké didelį kalną, labai uolotą ir statų. Nutūpė ant vieno akmenėlio ir ēmė dairytis iš tolo.

Žiūréjo, žiūréjo ir pamatė erelį — pačioje pardangėje, dar augščiau nekaip pati augščiausioji kalno viršūnė. Erelis iš léto skriejo augštybėse, né ne-sumodamas sparnais, kaip koks laivas. "Neveltui jis karalius!" pamanė vyturėlis, žiūrēdamas į ereli, kartais visą saulę užstojantį savo sparnais.

Ir ēmė laukti, kol erelis nusileis į savo kalnų buveinę. Tada vyturėlis pakilo nuo akmenėlio, suspurdėjo mažyčiais savo sparneliais ir nuskrido į erelio būstinę.

— Sveikas, karaliau! — pasveikino jis papras-tai paukščių viešpati.

— Sveikas, vyturėli! — atsakė erelis. — Bent kartą ir tu atlėkei į mano kalnus. Ką gi pasakysi, pilkasis laukų paukšteli?

Vyturėlis atsiduso, pakėlė į karalių savo snapelį ir sako:

— Išklausyk manęs, karaliau. Nelaimė mane ištiko. Atvykau prašyti pagelbos.

Ir nupasakojo ereliui, kas ir kaip yra atsitikę.

Erelis su didele užuojauta pasižiūrėjo į vyturė-lį ir tarė:

— Žinau, mielas vyturėli. Ne tu vienas nuskriaustas: ir strazdas, ir kielė, ir daugiau mažų paukštelių jau skundési. Šaukiausi pas save nedorąjį padarą, norėjau sudrausti. Bet jis nepasirodė. Ma-

no pasiuntiniai pranešė, kad ézra menkai ir panašus į paukštį. Ką gi man su juo daryti? Jeigu jis ne paukštis, tai aš jam ne karalius, o kai ne karalius, tai ką jam mano ̄sakymai! Dar pakęsk, vyturėli, palaukim kurį laiką — gal kas daugiau paaiškės.

Vyturėlis linktelėjo savo snapeliu, nuoširdžiai padékojo karaliui, kad leido jam pasiguosti, ir nulékė.

Lékė, lékė ir pavargo. Nutūpė netoli vieno šlaito prie krūmilio ir ilsisi. Ogi girdi — iš krūmilio kalbina jij:

— Sveikas, vyturéli! Ar iš tolimos kelionės, kad ilsies?

Vyturėlis pažino startelés balsą.

— Taip, — atsakė jis, — iš tolimos kelionės.

Startelė pasilékė ant kraštininės šakutės, o vyturėlis dar prisiartino.

— Iš kur grjžti? — paklausė startelė.

— Buvau pas karalių.

— Pas karalių! Niekada nesu mačiusi karaliaus. Vieną kartą, sako, lékės ir per šias padanges, tik aš tada dar buvusi lizde, vos iš kiaušinio išsiritus.

— Malonus ir geras jisai, — atsakė vyturėlis.

— Bet nieko negaléjo man padéti. Perdaug didelė mano nelaimė.

Ir nusipasakojo startelei, kas jam atsitikę. Startelė liūdna klausės vyturélio, o kai pabaigė, taré jam:

— Ir aš baiméje gyvenu, nes nežinau, kada gali pasirodyti ézra. Mano lizdelis taip pat jam prieina-

mas... Vargas mums, vargas!.. Sako, kad jis pačios piktosios dvasios išperėtas... Nulék dar, vyturėli, pas lakštingalą. Ji labai išmintinga ir gerai tau patars.

Vyturėlis padėkojo startelei, atsisveikino ir nuléké.

Lakštingalą nelengva buvo rasti, nes savo namelį turėjo šlaite netoli vandens, labai tankioje vietoje, o po tankynes vyturėlis nepratęs buvo landžioti. Jis nusiklausė į jos balsą ir iš tolo sušuko:

— Lakštingalėle, ar galiu tave pamatyti?

— Lakštingala tuoju pažino vyturėli.

— Prašau, prašau! — atsiliepė ji, tuoju išlékė į retesnę vietą ir nusileido į pačią žemutinę šakelę, nes žinojo, kad vyturėlis nemégsta po medžius laiptoti.

— Sveikas, vyturėli! — tarė ji. — Malonu tave matyti, mielas laukų paukšteli.

— Dékui už gerą žodį, — atsakė vyturėlis. — Vakarais neužmigdamas ar naktį nubudęs, dažnai pasiklausau tavo giesmės. Aukso turi balsą, lakštingalėle. O ir tavo širdis atsimuša tavo balse, dėl to labai maloni ir tavo giesmė.

— Ai, vyturėli! — tarė lakštingala. — Tu pats aukso širdies, tai ir man taip sakai. Kas savo širdyje pavydo nenešioja, tas ir kito neniekina.

— Kam turėtume pavydėti! — atsakė vyturėlis.
— Ar ne visiems lygiai Dievas žemę davė ir kiekvienam paskyrė vietą! Deja, lakštingalėle... Kitam negana savo vietas.

— Numanau, vyturėli, kodėl taip dūsauji. Nu-jaučiu, kodėl pasitraukei iš savo lauko, kurį taip myli.

— Šiandien nyku mano lauke, — guodėsi vyturėlis. — Bet aš jo nepaliksiu. Tiktai lakioju, pagelbos jieškodamas.

Ir vyturėlis viską išpasakojo, visą savo širdį atvėrė.

Lakštingala išklausė jo ir tarė:

— Visi jau esam girdėję apie tą baisų paukštį, bet nevisi jį matė. Daug išgąsčio ir baimės, bet daug ir netikrų paskalu. Nevisi gerai įžiūri ir įsiklauso, nevisi teisingai kalba, dėl to ir aš iki šiol neviska gerai žinojau.

— O, kad taip visi aiškiai žinotų ir suprastų, kokia didelė nelaimė šalia mūsų!.. — tarė vyturėlis. — Baisusis paukštis neaplenks nė vieno, ir nė vienas neišliks, jo piktybių nepatyres. Ezra godus ir neteissus, neturi širdies nei gailesčio. Jis niekur nesustos grobdamas, nesulaikys jo nei jokie prašymai, nei maldavimai... Patark, lakštingalėle, kaip gelbėtis.

Lakštingala valandėlę patylėjo ir atsakė:

— Jau aš, vyturėli, ir pati rūpinaus, ir kitų klau-sinėjau, kame mūsų išsigelbėjimas. Deja, mūsų gal-ybė permenka. Gal ir gerai karalius sakė — palau-kim dar kurį laiką.

Vyturėlis, atviram lauke papratęs, daug audru ir darganų po menku grumsteliu praleidęs, žinojo, kad laiko ilgumas neviska pataiso. Dėl to atsakė lakštingalėlei:

— O kas bus palaukus? Baisusis paukštis sa-
vaime nepranyks.

— Taip, vyturėli, — tarė lakštingala. — Rūpin-
kimės ir mes, kiek išmanydami. Tik ta mūsų galybė
tokia menka! O ézra, tu pats sakai, neperkalbamas,
nepermaldaujamas. Kuo mes jি nugalésime, jei širdis
ir geras žodis nejveikia?

Vyturėlis atsiduso ir nieko nesakė. Lakštingala
toliau kalbėjo:

— Neseniai tariausi su vienu senu varnu ir ke-
lias naktis žiūréjau dangaus ženklų. Reikia, kad
ézra ištiktų perkūno kulka.

— Perkūno kulka! — nusigando vyturėlis. —
Tai turėtų užeiti baisi audra, šviesūs žaibai raižytų
dangų ir žemę...

— Taip. Perkūnas nepaprastai ateina ir smar-
kiai grumoja, o ką jo rūstybė ištinka, tam vieno
karto gana...

— Nasijaučiu nusikaltęs perkūnui, — tarė vy-
turėlis. — Teateina jis, teišgelbsti mus!

— Tie tavo žodžiai, vyturėli, kaip malda ir pa-
tiks jie Galybių Viešpačiui, — tarė lakštingala. —
Bet vieno maldos negana: visi turime prašyti.

— Gerai, — atsakė vyturėlis. — Dabar aš jau
žinau, ką daryti. Tavo žodžiai parodė man kelią.

Padékojo lakštingalai ir nulékė.

Lékė, lékė ir susitiko kregždę.

— Kregždele, kregždele, palauk, sustok!

Kregždė taip pat romus paukšteliš ir iš būdo
panaši į vyturėli. Nutūpė ant grumstelio ir tarė:

— Sveikas, vyturėli! Ką sakysi?

— Didelį reikalą turiu, kregždele, — sako vyturėlis. — Tu jau žinai, koks baisus rijūnas atsirado. Padirviais lakiadama, augštai skraidydama, žinai mano nelaimę. Daugelis mažųjų paukštelių kenčia baimę, o ir didesnieji susirūpinę... Aš toli lakiojau. Buvau pas karalių. Kalbėjau su lakštingala... Ėzrą turi ištikti perkūno kulka. Visi prašykime sutartinai. Viso būrio didesnis balsas, stipresnis žodis... Miela kregždele, tu turi greitus sparnelius, tu gražiai kalbi. Lék ir apsakyk visiems paukšteliams, dideliems ir mažiems. Tegu susirenka. Pirmiausia duok žinią karaliui...

Kregždė sutiko ir nulékė. Tokiai greitasparnei neilgai tetruko, tuoju aplakstė visus kraštus ir praneše paukščiams, kas buvo sumanyta.

Kitą dieną anksti rytą susilékė visi į ežero salą ir ėmė laukti. Vieni kalbėjosi, kiti tylėjo, treti straksėjo ir skraidė. Vienus ēmė džiaugsmas, kitus — nerimas, o treti ir patys nesižinojo, ką manyti ir ką daryti.

Staiga pasklido būryje šauksmas:

— Karalius! Karalius!..

Ir visi sužiūro augštyn.

Erelis nusileido į salą ir nutūpė ant didelio akmens, apie kurį iš anksto buvo susirinkę paukščiai. Nutūpės pažvelgė į visus ir prabilo:

— Mano paukšteliai! Užjaučiu jus varge ir nelaimėje ir štai esu su jumis. Jūsų sumanymas geras, ir jūsų pasistengimas didelis. O kas stengiasi ir daro, nugali sunkumus ir susilaukia gražaus atpildo. Iš visos širdies ir aš geidžiu, kad šitas rytas būtų

mūsų džiaugsmo rytas... Pradėkime, paukšteliai.
Kas kalba maldą?

Valandėlę buvo tylu. Tokio kalbėtojo niekas iš anksto nebuvo numatę. Ir štai atsiliepė startelė:

— Prašykime vyturėli. Jis kasdien kyla augštyn giedoti, ir šiandien jo malda patiks Galybių Viešpačiui.

Paukšticiai tuoju pritarė startelei. Bet atsiliepė pats vyturėlis:

— Ačiū, paukšteliai, už gerą žodį. Bet aš siūlau lakštingalėlę ir prašau man pritarti. Nes kas gi giesmės karalienė, kad ne ji? Kas geriau už ją išstars mūsų maldavimo žodžius? O aš tiktais paskiausiai galiu pakilti į viršų ir pasakyti — amen.

Visi sutiko su vyturėlio žodžiais ir émė prašyti lakštingalėlę.

Lakštingala taip pat juk labai kuklus paukšteliis, bet visų prašoma sutiko. Įsilékė į žilvičio viršūnėlę, pakélé į dangų savo snapelį ir émė kalbėti. Kitis visi iš širdies jai pritarė tylėdami. Lakštingala meldė:

O, Didis Viešpatie,
kursai sutvērei ir valdai pasaulį!
Mes čia maži ir dideli paukšteliai susirinkę
iš gilumos širdies maldaujame:
išgelbék mus iš vargo ir nelaimių,
paguosk beverkiančius ir aimanuojančius,
palengvink kentančių skausmus.
Tu jau žinai, o Didis Viešpatie,
kuo mūsų širdys skundžiasi,
ko kenčia vargdieniai paukšteliai.

Kasdien visi mes rūpestyje,
kasdien visi mes baimėje
ir atilsio neturime nei dienai švintant,
nei nakčiai temstant.
Taip nerimo kankinami,
sunkių minčių alsinami,
neturim džiaugsmo žydinčioje žemėje,
nematom mielo grožio saulės karalystėje.
Galybių Viešpatie,
mes prašome,
mes meldžiame:
ištiesk galingą savo ranką,
atsiųsk ugninę savo rykštę —
išgelbék mus!

Taip kalbėjo lakštingala. O kai ji pabaigė, visi žemai pakartojo paskutinius jos žodžius:

Mes meldžiame —
išgelbék mus!

Dabar pakilo į dangų vyturėlis. Visi su meile žiūrėjo į jį ir laukė, kada jis į pačias augštybes nu-neš paskutinius maldos žodžius.

Jau vyturėlis vos užmatomai augštai mirgėjo savo sparneliais, ir visi išgirdo, kaip jisai ištarė:

Galybių Viešpatie,
mes meldžiame —
išgelbék mus!

Per dangų plaukė tiktais vienas mažas sidabruotas debesėlis. Jis nė nepanašus buvo į tokį, su kuriuo ateina perkūnas. Bet paukščiai žiūrėjo į jį ir laukė.

Staiga sukliko visi iš baimės: iš rytų lėkė baisusis paukštis ir tiesiai — į vyturėli!

O vyturėlis mirgėjo padangėse, težiūrėdamas tiktai į debesę, iš kurio laukė Galybių Viešpaties ženklo.

Baisusis paukštis skubinosi. Visi numanė, kad nori jisai praryti vyturėli. Bet kas galėjo gelbėti? Kas galėjo dristi stoti į nelygią kovą su baisybe?

Visi nusigandę žiūrėjo į baisujį paukštį ir vyturėli, kuris nieko daugiau nematė ir negirdėjo, tik tai smulkiai mirgėjo savo sparneliais ir laukė Galybių Viešpaties ženklo. O visi žemai buvo kaip sustinę, rodësi, kad ir sparnai jų surišti, ir kojos pakirstos. Pats paukščių karalius nusigandęs žiūrėjo.

Staiga vėl visi sužiūro į naują reiškinį. Sidabruotasis debesėlis pradėjo augti, plėstis. Patamsėjo, pajuodavo, tik pakraštéliai pasiliko sidabruoti, lyg papuošalas apie iškilmingą vežimą, kuriuo atvyksta Galybių Viešpaties pasiuntinys.

O baisusis paukštis jau prie pat vyturėlio, jau visi mato, kaip jis iš tolo išsižiojo...

Tiktai sutvisko žaibas, ir perkūno kulka nurėžė melsvą ugnies juostą į baisujį paukštį.

Sudundėjo griausmas, sudrebėjo žemė, ir visi krūptelėjo. Ir dar kartą krūptelėjo, kai pamatė krintant nebegyvą èzrą.

Perkūno griausmas nuaidėjo per ežerą, per laukus ir girias, per kalnus ir slénius, ir visur pagarsėjo:

Kas buvo nedora,
tai žuvo!

Ir vis taip bus!
Bus, bus!

Baisusis paukštis nukrito į ežerą ir nugrimzdo į dugną. Tačiau vanduo nepanorėjo laikyti jo nei savo paviršiuje, nei dugne, dėl to tuo jau uždūmė dumblu, kad nei žuvelės jo daugiau niekada nebe-
matytų, nei mažiausias vabalėlis neužeitų.

O vyturėlis ir visi kiti paukšteliai bei didieji paukščiai atsisveikino su karalium ir laimingi grįžo į gimtasių vieteles.

Ir erelis smagus iškilo į besiblaivančią padan-
gę, apsuko apie laimingą salą ir patenkintas nu-
skrido saulėtu keliu į savo kalnų buveinę.

Milžinas Grabožius

Gyveno šalia vienas kito trys maži vaikai: Labutis, Ladutis ir Esmutis. Jie turėjo po didelį gražų sodą. Ir dar kokį sodą: ištisus metus medžiai žaliauvo, tirštais žydėjo ir vaisius vedė! O tie vaisiai — kokių niekur nėra: ir dideli, ir gražūs, ir skanūs. Gal tiktais dausose tokį tebuvo.

Tie vaikai gyveno gražiai ir laimingai. Bet kas gero daikto nenori? Dėl to atėjo ir jiems bėda.

Vieną dieną Labutis pastebėjo, kad į jo sodą atlékė didelis bjaurus vanagas, pasiskynę vieną obuoli ir vėl nulékė. Labutis galvoja: kas čia per paukštis?

Pasakė Ladučiui ir Esmučiui. Dabar ir tuodu žiūri. Kitą dieną vanagas atlékė į Ladučio sodą, o trečią dieną ir į Esmučio.

“Kas čia būtų?” galvoja vaikai. Iki šiol tokio paukščio nebuvo matė.

Dar po kelių dienų Labutis žiūri — vanagas vėl jo sode. Įtūpė į didžiausios obelies viršūnę ir prasneko:

— Klausykis, Labuti. Aš esu milžino Grabožiaus pasiuntinys. Ar tu žinai, kas yra milžinas Grabožius? Tai toks galingas ir smarkus valdovas. O tu turi gerą sodą ir gerų vaisių. Jie labai patinka Grabožiui, dėl to kasdien privalai po didelę pintinę jam savo obulių pristatyti. Ar supranti? Neužmiršk ir daryk, kas pasakyta!

Taip pasakės, bjaurusis vanagas plest, plest, plest nulékė į Ladučio ir Esmučio sodą. Ir anuodviem visai taip pasakė.

Dabar vaikai vėl galvoja, kas čia bus. Bet nė vienas nenori klausyti vanago: neskina obuolių ir neneša milžinui. Koks čia reikalas! Kas jis jiems!..

Vieną rytą Labutis pamatė, kad jo sode jau penki bjaurūs vanagai. Bet ramiai tupi visi ir nieko nedaro, tik dairos ir kažinko laukia. Kas dabar bus?

Po valandėlės Labutis išgirdo — žemė bilda. Pasiklausė, pasiklausė — bildėjimas artinasi. Atrodo, lyg kas sunkiais žingsniais eitų. Bet koks čia éjimas, kad žemė dreba!

O tiktai palaukite. Labutis tuoju pamatė, kad pro girios medžių viršunes kūscioja didelė kepurė, tokia, kaip didžiausio vežimo užpakalinis ratas.

Dar kelios minutės, ir pasirodė iš girios — bai-siausias milžinas. Pastatyk garvežį galu ant žemės, pridék kojas ir galvą — tai toks didumo!

Labutis stovi gale sodo ir nė iš vietas nepasiju-dina. O milžinas žyrgt, žyrgt per lauką ir jau čia!

— Ar tu Labutis? — subliové jis.

— Aš.

— O kodėl neatneše man obuolių?

Ir, nė atsakymo nelaukės, paémė Labutį trimis pirštais už galvos, kaip mes kad paimam aguonos galvelę, ir pakratė. Labučiui paskui tris dienas skaudėjo sprandą.

Pakratęs Labutį, milžinas ižirgliojo į sodą (kiek jis vaisių nukrétė, braukdamas kojomis per šakas!), atsisėdo vidury sodo aikštelėje ir laukia.

Tuojau supuolė visi penki vanagai skinti obuolius: skina ir meta milžinui į aikštę, skina ir meta. O tas tik griebia tuos obuolius abiem rankom ir kiša sau į placią bjaurią burną po ūsais, kurie buvo tokie dideli, kaip beržinės šluotos.

Milžinas pririjo, pririjo obuolių, paskui pūkšdamas kaip jautis atsikélé, paėjo už sodo ir atsigulė įkalnėje prieš saulę. Atsigulęs tuojau užmigo, išsižiojo ir pradėjo knarkti. Taip knarkė, jog varteliai tarškėjo, ir taip pūtė pro ūsus, jog medžių šakos iš tolo linkčiojo.

Kad jis nebūtu buvęs toks bjaurus, tai Labutis jam būtų kokį akmenį į nasrus įmetęs, bet pagalvojęs nieko nedarė. Ogi ir tie penki vanagai tebetupėjo medžiuose: jų nagai buvo kaip šakės, o snapai — kaip girnakaliai, tik nukumpę ir labai aistrūs...

Pamiegojės, paknarkės milžinas pasibudo, pasiraižė ir nusižiovavo. O kai žiovavo, tai į jo nasrus tikriausiai mitulis veršis būtų galėjęs įtilpti. Paskui atsisėdo ir išsitraukė iš kišenės pypkį ir tabakinę. Tas jo pypkis buvo kaip didžiausia puodynė, o tabakinė — kaip maišas. Milžinas prisikimšo tą pypkį, išsitraukė iš kišenės pinties ir skiltuvą, kokio mūsų vyrai nė nuo žemės neatkeltų, ir pradėjo skilti ugnį. O kai skyllė, tai kibirkštys taip žiro, kaip dėdės Klausiaus kalvėje nuo priekalo, kada jis kala didelį kirvi. Jau Labutis manė, kad Grabožius ir ūsus nusvils, bet jis ramiai užsikûrė pypkį ir nuéjo sau. O kai éjo, žemė bildėjo, iš pypkio dūmai rūko, kaip iš garvežio.

Paskui milžiną pakilę nulékė ir visi penki vanagai.

Labutis lengviai atsikvėpė. Dėkui Dievui! Kaip akmuo nusirito nuo krūtinės. Ir tuojuo viską pasakė Labučiui ir Esmučiui.

Ir anuodu baisiai susirūpino. O po kelių dienų Labutis sužinojo, kad ir Labučio ir Esmučio sode buvo milžinas, visai taip, kaip Labučio sode. Ir pakratė juodu taip pat už galvos trimis pirštais.

Dabar jau visiems trims rūpėjo: kas bus toliau?

O netrukus ir paaiškėjo: kiekvieną savaitę po vieną kartą ateidavo į jų sodą milžinas Grubožius! Kiekvieną kartą atėjęs kliudė medžių šakas ir krėtė vaisius, o vanagai dar skynė iš viso sodo ir šérė besotį milžiną!

Ką daryti? Jeigu dar ilgiau, — tai vaikams ir patiemis vaisių nebeliks!

Jie émė galvoti ir tartis, kaip nusikračius milžiną. Bet ką žvirblis galėtų padaryti avinui? Taip tie vaikai — milžinui.

Tačiau palaukim. Kai maži vieni ko negali, tai padaro su talka. O tie vaikai buvo labai taikūs ir geri visiems gyviems sutvériramams. Iš to ir pamatysime, kas pasidarė.

Vieną kartą, kai milžinas, obuolių prižniaugės, gulėjo įkalnėje, per jo koją perbėgo pelė. Perbėgo ir ši tą pastebėjo. Ji pastebėjo, kad milžino kojos — molinės!

Pelė tuojuo pasijuokė žvirbliui, žvirblis įsišneko gaidžiui, o gaidys émė ir išgiedojo Labučiui. (Vi-

si gyvuliai ir paukščiai ir tie vaikai puikiausiai vienai kitus suprato.) Labutis tuojuo tą naujieną pasakė Ladučiui ir Esmučiui.

Dabar jie susėdo ant kalniuko ir émė tartis. Tarësi, tarësi ir sutarë: jeigu milžino kojos molinës, tai jie jas pagadins!

Kitą kartą, kai milžinas atéjo į sodą, jau vaikai buvo pasiruoše. Tik reikéjo, kad milžinas atsigultų ir užmigtų. O tuojuo taip ir buvo: prižniaugęs obuolių, nudrimbino už sodo ir užvirto, kaip tūksstančio metų stuobris.

Vaikai slépësi už krūmo ir džiaugési. O milžinas dévėjo augštus ir plačius aulinius batus ir visada guléjo augštynelkas, kelius pastatës. Geriau nereikéjo. Jie tuojuo pasigriebé kibirus, sémé iš upelio vandenį, nešé ir pylé milžinui į batus, nešé ir pylé. Taip supylé į kiekvienu batą po dešimt kibirų vandens. Paskui pasitrauké ir vél pasislépē.

Milžinas pramigës pasibudo, išsiraižé, išsižiovavo kaip begemotas, užsikûré pypkį ir stojosi eiti. Bet kaip tik jisai stojosi, tai jo kojos ir suklypo, o taip suklypo, jog milžinas su rankomis žemë siekë.

Per dangų plauké debesis. Grabožius pasižiūrėjo į savo kojas paskui į debesį ir bjauriai nusikeikë. Jis pamanë, kad buvo lietaus, ir prilijo jam batus. Dar kartą nusikeikës, pradéjo eiti.

O tas jo éjimas!.. Šleivioja kreivioja, rankomis mosuojas, į visus šonus krypuoja... Per girią eidamas, už medžių kliūdamas, daug medžių išlaužé, kone pats pargriuvo.

Vaikai tik džiaugėsi ir manė, kad Grubožius išklypkojis jau daugiau nebeateis. Bet kur tau! Po kelių dienų jau jis ir vėl čia! Ir dar kojos ištaisytos!

Ką dabar daryti?

Gerai, kad sode susirūpino bitės. Jos pamatė, kad milžinas žirgliodamas laužo medžių šakas, o kai šakas išlaužys, tai ir žiedų nebebus! Iš ko tada biterės medų ims?

Tuojau viena bitelė pasakė žvirbliui, žvirblis — gaidžiui, gaidys — Labučiui. Sako taip: "Bitės apsimima išbaidyti milžiną, tiktais taip ir taip padarykite."

Gerai. Labutis pasikvietė savo bičiulius, ir jie tuojau susitarė.

O kitą dieną milžinas — vėl sode. Prižniaugės obuolių, atsigulė įkalnėje, užmigo ir išsižiojo. Tuo tarpu vaikai atsinešė visą spiečių bičių ir sukrėtė jam į nasrus.

Ai, ai! Pajutęs daugybę gylių, Grubožius pūstelėjo, drykt pašoko, suriaumojo kaip žvėris ir pasileido bėgti. Kad bėga, kad drimbina — žemė dunda, kaip tankams važiuojant.

O bitelės neatleidžia: zzz... prie ausies, zzz... prie akies... Milžinas tik spardosi savo molinėmis kojomis, tik švaistosi didelėmis rankomis, kaip malūno sparnais. Bėgdamas per girią, už ąžuolo kelmo užkliuvo, keberiokšt parvirto, kepurę pametė, pakilęs vėl bėga. O bitelės neatleidžia: zzz... capt į kaktą, zzz... capt į nosį — kerta ir kerta nesiliaudamos.

Kol Grubožius parbėgo į savo žemę, visai užduso, nuo bičių gylių užtino jam akys. Per upę šok-

damas, parvirto, į akmenį galvą — kaukšt, galva pukšt ir perskilo!

Ir nebéra milžino Grubožiaus! Isivaizduokime tiktai — nebéra milžino Grubožiaus!

O iš perskilusios jo galvos kad pasipylė tarkonų — milijonai! Pamanykite tiktai: jo galvoje veisési tarkonai!..

Bet dabar jau vistiek, kas buvo milžino galvoje. Sutrūko milžino galva, nebéra ir milžino. Nebéra milžino!

Tą linksmą žinią parnešė būrys bitelių. Jos pasakė žvirbliui, žvirblis — gaidžiui, o gaidys, pasuok-damas ir augštai augštai iškélęs savo skiauterę, išgiedojo Labučiui, Ladučiui ir Esmučiui.

Ir dar jie sužinojo, kad milžinas Grubožius buvo tikras plėšikas: jis ir į daugiau sodų eidavęs ir daugiau jaunų vaikelių ir didelių žmonių skriausda-vęs ir gąsdindavęs. Dėl to visi labai džiaugėsi, kad jo galva sutrūko ir tarkonai pabiro.

O tai labiausiai dėkui mažoms bitelėms!